અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા.

ભાગ પહેલો.

કીમત આ૦ ।=

The Department of Public Instruction, Bombay.

ENGLISH EXERCISES,

PART I.

BY

REV. T. L. WELLS, B.A.

THIRD EDITION.

SANCTIONED FOR
STANDARD II. OF ANGLO-GUJARATI SCHOOLS.

અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા,

ભાગ પહેલો.

બનાવનાર

રેવરન્ડ ટી. એલ્. વેલ્સ, બી. એ.

આવૃત્તિ ત્રીજી—૫૦૦૦ પ્રત.

અંગ્લોગુજરાતી નિશાળોના બીજા ધોરણને માટે આ પુસ્તક
મંજુર કરેલું છે.

Bombay:
GOVERNMENT CENTRAL BOOK DEPÔT.

1877.

Price Annas (6) Six.

Registered under Government of India's Act XXV. of 1867.

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા આક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરેલું છે.

A HINT TO TEACHERS.

I wish to direct the attention of teachers to a peculiarity of the vocabulary which I regard as a matter of importance and which nevertheless might escape the notice of a casual reader. The characteristic I refer to is that every English common noun is given with its appropriate article, and not as in common dictionaries without any article at all. The omission of the article is the most frequent mistake made for several years after boys begin to learn English; but this would not be the case were they properly taught from the first. Every effort should be made to make learners feel the necessity of placing an article before the names of the individual members of general classes. Instead of this the present plan tends to *prevent* learners acquiring a knowledge of the necessity of the article. A teacher asks a boy what the English of ઘોડો is, and if the boy answers "horse," the teacher says yes. And then the boy, being thus *taught to omit* the article, naturally enough reads "હું ઘોડો જોઉંછું," "I see horse." Now, there is no such thing in creation as "horse." "A horse" has a meaning and so has "the horse;" so also "horses" and "the horses" are intelligible terms, but the word horse alone has no meaning to English ears whatever, and suggests nothing so much as that the utterer of it does not know English.

When a boy is asked therefore to give the English word for ઘોડો, he should be taught to say "a horse"; and when he replies "horse," and on all occasions when he uses a class term without an article, the teacher should *stare at him in astonishment* as if he had uttered some unintelligible sound. Were this plan adopted, the boys of the class would soon perceive the necessity of the article and in a short time would use it, as it were intuitively, as English boys do.

So also with nouns requiring the definite article. The boys of the class should never be allowed to name the noun without the article. For instance, when the teacher asks the English word for પૃથ્વી, the answer "earth" should not be accepted. "Earth" means મટોડી, and the equivalent of પૃથ્વી is *the* earth, and so the boys should be taught to say.

On this principle therefore I give the article with every noun, and boys should be made to commit all meanings in the same way.

પહેલી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

પરભાષામાં લખેલી વાત સમજવી એ ઘણી મુશકેલ નથી, પણ પરભાષામાં પોતાના વિચાર શુદ્ધ રીતે જણાવવા એ ખરેખરૂં અઘરૂં છે; તોપણ જ્યાં સુધી ભાષા શુદ્ધ લખતાં ન આવડે ત્યાં સુધી ભાષા આવડી ન કહેવાય. એ ઉપરથી જણાય છે કે જે સજ્જનો અંગ્રેજી ભણે છે, તેઓએ અંગ્રેજીમાં રચનાં શીખવું જોઈએ. નહીં શીખે તો તેઓનો અભ્યાસ ઘણોજ કાચો રહેશે. ગુજરાતી વાકયના તરજુમા અંગ્રેજીમાં કરાવ્યા વગર કોઈ પણ ઇંગ્લિશ સ્કુલમાં ચાલતું નથી. પણ એવો અભ્યાસ કરવાની એકે ચોપડી આજ લગણ બહાર પડી નથી. વ્યાકરણ શીખવું હોય તો વ્યાકરણનું પુસ્તક છે, બીજગણિત શીખવું હોય, તો બીજગણિતનું પુસ્તક મળે, ભૂતળવિદ્યા સમ્પાદન કરવી હોય તો તેનું પુસ્તક પણ તયાર થયું છે; પણ અંગ્રેજીમાં રચતાં શીખવું હોય તો એકે પુસ્તક મળતું નથી. આ આપણી નિશાળોમાં મોટી ખામી મને જણાઈ. તેને દૂર કરવા સારૂ અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા એવાં નામના કેટલાંએક પુસ્તક રચવાનો મનસુબો કીધો. આ તેમાંનું પહેલું પુસ્તક છે. અંગ્રેજી શીખનારને શુરૂજ કરતાં કામમાં આવે એવી આ ચોપડી નથી. તેમાંના બધા અભ્યાસપાઠ શીખનારે લખવાના છે માટે પહેલાં અંગ્રેજી લખતાં આવડવું જોઈએ, પણ જેણે સરકારી પ્રિમર કે કોઈ પણ નાની ચોપડીનો અભ્યાસ કીધો હોય તેને બધી વાતની સમજ પડે એવાં સાદાં વાકય દાખલ કરેલાં છે.

જેનો તરજુમો અંગ્રેજીમાં કરવો છે એવા અભ્યાસપાઠ સાથે બોધપાઠ પણ આવે છે, કે જેમાં પૂરતો ખુલાસો ઉદાહરણો સહિત કરેલો છે. વળી વાકયમાં આવનારા શબ્દના અર્થ મથાળે આપેલા છે, અને પાછળના

શબ્દના અર્થ ભૂલી ગયા હોય ત્યારે ગુચવણ ન પડે માટે સઘળા પાઠના શબ્દ મૂળાક્ષરને અનુક્રમે પુસ્તકને છેડે ગોઠવેલો કોષ આપ્યો છે. તરજુમો લખવા બેસતાં અગાઉ તેને લગતા બોધપાઠમાંનો ખુલાસો બરોબર સમજવો જોઇએ. આ વાત પર મહેતાજી સાહેબોએ ખૂબ ધ્યાન વુંદે જોઇએ. સમજણ પાડવા સારૂ નિશાળીઆઓને કેવા સવાલ કરવા જોઇએ એ દેખાડવા સારૂ પહેલા કેટલાક પાઠમાં પ્રશ્નો દાખલ કીધા છે.

T. L. W.

સાંકળિયું.

અંગ્રેજી ભાષાંતરપાઠમાળા.

ભાગ પહેલો.

બોધપાઠ ૧.

વર્તમાનકાળના પ્રત્યય વિષે.

THE TERMINATIONS OF THE PRESENT TENSE.

ગુજરાતીમાં જેને ક્રિયાપદ કહે છે તેને અંગ્રેજીમાં વર્બ (Verb) એટલે શબ્દ કહે છે. હરેક બોલીમાં ક્રિયાપદનું વિશેષ કામ છે. ક્રિયાપદ વગર કોઈ પણ વાક્ય જોડાય નહિ. એ ઉપરથી એનું નામ શબ્દજ પાડ્યું કેમકે તે મુખ્ય શબ્દ છે. હવે ક્રિયાપદ (Verb) એ મુખ્ય શબ્દ છે, માટે પહેલાં તેની વાત કરીએ.

૧) અંગ્રેજી ક્રિયાપદના પ્રત્યય બહુજ થોડા છે. એકવચનના બીજા તથા ત્રીજા પુરૂષના પ્રત્યય છે, પણ અનેકવચનમાં કશો પ્રત્યય નથી. જ્યાં પ્રત્યય નથી ત્યાં ક્રિયાપદનો ધાતુ એકલો આવે છે.

૨) **વર્ત્તમાનકાળના પ્રત્યય.**

એકવચન.	અનેકવચન.
હું ચાલુંછું I walk	અમે ચાલીએ છઈએ We walk
તું ચાલેછે Thou walk-est	તમે ચાલોછો You walk
તે ચાલેછે He walk-s	તેઓ ચાલેછે They walk

ક્રિયાપદ સાથે સર્વનામ પણ આપેલાં છે, તે ધ્યાનમાં લેવું.

૩) સૂચના.-પહેલાં કર્ત્તા, પછી વિશેષણ કે કર્મ, અને છેલ્લું ક્રિયાપદ, એમ ગૂજરાતીમાં વાક્ય ગોઠવાય છે. પણ અંગ્રેજી ગોઠવણીમાં એટલો ફેર છે કે, કર્ત્તા પછી ક્રિયાપદ અને છેલ્લું વિશેષણ અથવા કર્મ આવે છે.

ગૂજરાતી ગોઠવણી;—કર્ત્તા, કર્મ કે વિશેષણ, ક્રિયાપદ.

અંગ્રેજી ગોઠવણી:—કર્ત્તા, ક્રિયાપદ, કર્મ કે વિશેષણ.

૪) ઉદાહરણ.

તે સારો દોડે છે He runs well.

દલપતભાઈ ઘણાં ઘર બાંધે છે Dalpatbhai builds many houses.

૫) ઉપલી ચાર કલમમાં જે વાત આવી તે શીખનાર સમજ્યા કે નહિ એ જાણવા માટે થોડા પ્રશ્ન આપીએ છઈએ. તે પ્રશ્નના ઉત્તર ચોપડીમાં જોયા વગરજ આપવા.

૬) પ્રશ્નો.

૧. વર્ત્તમાનકાળમાં અંગ્રેજી ક્રિયાપદના કયા કયા પ્રત્યય થાય છે?
૨. એકવચનના બીજા પુરૂષનો કયો પ્રત્યય છે?
૩. એકવચનના ત્રીજા પુરૂષનો કયો પ્રત્યય છે?
૪. Est અને s સિવાય વર્ત્તમાનકાળે બીજા પ્રત્યય નથી શું?
૫. કયા કયા રૂપને (વચન અને પુરૂષને) પ્રત્યય નથી લાગતા?
૬. પ્રત્યય ન હોય ત્યારે કેમ કરવું?
૭. હું, તું, તે, અમે, તમે, તેઓ, એ સર્વનામનાં અંગ્રેજીમાં જે રૂપ થાય છે તે કહો.
૮. He walk કે They walks એમ બોલાય? એમાં શું ખોટું છે?

૯. ગૂજરાતી અને અંગ્રેજી વાક્ય ગોઠવવાની રીતમાં શો ફેર છે?
૧૦. વાક્ય ગોઠવવાની રીતમાં જે ફેર છે તેના બે દાખલા આપો.

૭) અભ્યાસપાઠ ૧.

નીચલા પાઠમાં જે શબ્દો આવે છે તેનું અંગ્રેજી અહિયાં આપેલું છે.

બીવું to fear	શીખવું to learn
આવવું to come	લખવું to write
સવાર થઇને જવું to ride	તે છોકરો that boy
મોકલવું to send	તે છોકરાઓ those boys
ધિક્કારવું to despise	આ છોડી this girl
બોલવું to speak	આ છોડીઓ these girls
કામ કરવું to work	જવું to go
રોજ every day	સીવવું to sew (સો)
જોવું to see	કોણ? who

અંગ્રેજી English.

આ બે પાઠમાં ૪૫ નાનાં નાનાં વાક્ય લખેલાં છે. ઉપર જે ખુલાસો આવી ગયો તે પર ધ્યાન રાખી એક એક વાક્યનો તરજુમો કોરા કાગળની ચોપડીમાં સફાઇથી લખવો.

૧. હું દોડું છું. ૨ તું બાંધે છે. ૩ તે બીહે છે. ૪ તમે આવો છો. ૫ અમે આવીએ છઇએ. ૬ તેઓ સવાર થઇને જાય છે. ૭ હું ધિક્કારૂં છું. ૮ તે દોડે છે. ૯ તેઓ દોડે છે. ૧૦ અમે બોલીએ છઇએ. ૧૧ તમે રોજ કામ કરો છો. ૧૨ તેઓ જૂએ છે. ૧૩ તું જૂએ છે. ૧૪ તે જૂએ છે. ૧૫ તે છોકરો લખેછે. ૧૬ આ છોડી વાંચે છે. ૧૭ તે છોકરાઓ જાય છે. ૧૮ આ છોડી સારૂં સીવે છે. ૧૯ કોણ બોલે છે? ૨૦ આ છોકરો બોલે છે. ૨૧ આ છોકરાઓ બોલે છે. ૨૨ હું અંગ્રેજી શીખું છું. ૨૩ તેઓ અંગ્રેજી શીખે છે. ૨૪ તે અંગ્રેજી શીખે છે.

૮) અભ્યાસપાઠ ૨.

મરાઠી Marathi	સંભાળવું to preserve
ઇશ્વર God	જાણવું to know
ભજવું to worship	મારો my
અમને us	બાપ father
પાપ sin	પાણી water
ધિક્કારવું, દુશ્મન ગણવું to hate	પીવું to drink
વાંચવું to read	દૂધ milk
ચોપડીઓ books	તે ઘોડો that horse
શિક્ષક the teacher	નિશાળે to school

બધું all. રાંધવું to cook.

૧. આ છોડીઓ મરાઠી બોલે છે. ૨ આ છોકરો અંગ્રેજી બોલે છે. ૩ અમે ઇશ્વરને ભજીએ છઇએ. ૪ ઇશ્વર અમને જૂએ છે. ૫ ઇશ્વર પાપને ધિક્કારે છે. ૬ તું અંગ્રેજી વાંચે છે. ૭ તું ચોપડીઓ વાંચે છે. ૮ તું અંગ્રેજી ચોપડીઓ વાંચે છે. ૯ મારો બાપ અંગ્રેજી જાણે છે. ૧૦ તે રોજ અંગ્રેજી બોલે છે. ૧૧ તે રોજ અંગ્રેજી ચોપડીઓ વાંચે છે. ૧૨ તે છોકરો પાણી પીએ છે. ૧૩ તે છોડીઓ દૂધ પીએ છે. ૧૪ તે ઘોડો દોડે છે. ૧૫ અમે જઇએ છઇએ. ૧૬ અમે નિશાળે જઇએ છઇએ. ૧૭ અમે રોજ નિશાળે જઇએ છઇએ. ૧૮ શિક્ષક જાય છે. ૧૯ શિક્ષક આવે છે. ૨૦ શિક્ષક અંગ્રેજી સારૂં (well) બોલે છે. ૨૧ ઇશ્વર બધું સંભાળે છે. ૨૨ મારી બેન રાંધે છે.

બોધપાઠ ૨.

અનિયમિત વર્ત્તમાનકાળનાં રૂપ વિષે.

THE PRESENT TENSE—*continued.*

૯) અંગ્રેજી ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળના જે બે પ્રત્યય (est ને s) થાય છે તે શીખનાર શીખી ગયા છે, પણ તે વિષે જેટલું જાણવાનું છે તે બધું હજી શીખ્યા નથી; બાકી જે રહ્યું તે હવે બતાવીએ છઇએ.

Ss, sh, ch, x એ વ્યંજન સાથે સ્વર વગર s જોડાય નહિ, માટે ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર એમાંનો કોઈ એક હોય, તો વર્ત્તમાનકાળના ત્રીજા પુરૂષમાં s પ્રત્યયને બદલે es લખવો, જેમકે, He dress-es (તે લૂગડાં પહેરે છે), The army march-es (ફોજ કુચ કરે છે).

અંત્યાક્ષર o હોય ત્યારે પણ es જોઇયે, જેમકે, He goes (તે જાય છે).

૧૦) ક્રિયાપદનો ઉપાંત્યાક્ષર વ્યંજન અને અંત્યાક્ષર y હોય તો est અને es લગાડ્યા પહેલાં y નો i કરવો જોઇયે, જેમકે, try (પ્રયત્ન કરવું), thou tri-est, he tri-es.

વળી ભૂતકાળના પ્રત્યય ed નો પણ એજ નિયમ, he tri-ed (તેણે પ્રયત્ન કીધું*).

Dry (સૂકાવું કે સૂકાવવું) એ ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળનાં છ રૂપ:—

એકવચન.	અનેકવચન.
I dry	We dry
Thou driest	You dry
He dries	They dry

Dried (સૂકાયું કે સૂકાવ્યું).

૧૧) બોલવામાં જે ક્રિયાપદનાં છેલ્લાં પદ ઉપર ભાર આવેછે તે, તથા અંત્યાક્ષર વ્યંજન હોય અને તે પૂર્વે એકજ સ્વર હોય એવાં જે એકપદી ક્રિયાપદ, તે બંનેને est, ed, અને ing† પ્રત્યય લગાડ્યા પહેલાં અંત્યવ્યંજન બેવડો લખવો જોઇએ; પણ s પ્રત્યય લગાડતી વખત નહિ બેવડો લખવો.

Omit (પડતું મેલવું) એના વર્ત્તમાનકાળનાં છ રૂપ:—

એકવચન.	અનેકવચન.
I omit	We omit
Thou omittest	You omit
He omits	They omit
Omitted (પડતું મેલ્યું),	Omitting (પડતું મેલતાં).

* અંગ્રેજીમાં કર્તરિપ્રયોગ વગર બીજો પ્રયોગ નથી.

† ing વર્તમાન કૃદંતનો પ્રત્યય છે.

તેમ Allot (આપવું, નીમી આપવું), thou allottest, he allots, allotted (આપ્યું, નીમી આપ્યું), allotting (આપતાં, નીમી આપતાં).

Fulfil (પૂરૂં કરવું), thou fulfillest, he fulfils, fulfilled પૂરૂં કીધું), fulfilling (પૂરૂં કરતાં).

Rob (લૂટવું) એના વર્તમાનકાળનાં છ રૂપ :—

એકવચન.	અનેકવચન.
I rob	We rob
Thou robbest	You rob
He robs	They rob
Robbed (લૂટ્યું)	Robbing (લૂટતાં)

તેમ Blot (શાહીના ડાઘ પાડવા), thou blottest, he blots, blotted, blotting.

૧૨) પ્રશ્નો.

૧. વર્તમાનકાળના ત્રીજા પુરૂષનો પ્રત્યય s થાય છે તેને બદલે es ક્યારે લખવો પડે છે?

૨. s ને બદલે es લખવાનું શું કારણ જણાય છે?

૩. ed શાનો પ્રત્યય છે?

૪. est, es અને ed પ્રત્યયો લગાડ્યા પહેલાં કેટલાંક ક્રિયાપદમ અંત્યાક્ષર બદલવો પડે છે, તે કેવાં ક્રિયાપદ અને તેમાં શું બદલવું પડે છે?*

૫. ક્રિયાપદના અંત્યાક્ષર બેવડા લખવા વિષે શો નિયમ છે? એના કેટલાક દાખલા આપો.†

---

* અંગ્રેજી જોડણી વિષે એક એવો સાધારણ નિયમ છે કે y શબ્દને છેડેજ આવે, વચ્ચે ન આવે; પણ પ્રત્યય લગાડયાથી તે વચલે ભાગે આવે છે માટે એવે પ્રસંગે તેનો i કરવો પડે છે.

† અંગ્રેજીમાં બે સ્વરની વચ્ચે એકજ વ્યંજન આવેલો હોય તો, પાછલા સ્વરનો ઉચ્ચાર દીર્ઘ થાય છે, એવો સાધારણ નિયમ છે. જેમકે Thou pinest (થૌ પૈનેસ્ટ) તું ક્ષીણ થાય છે; માટે જ્યાં અસલ સ્વર હ્રસ્વ હોય ત્યાં વ્યંજન બેવડો લખવો પડે છે, જેમકે Thou pinnest (થૌ પિનેસ્ટ) તું ટાંકણી મારે છે.

૧૩) અભ્યાસપાઠ ૩.

પોતાની his	કુત્રો the dog
ચોપડીઓ books	કરડવું to bite
બરોબર મૂકવું, બરાબર ગોઠવવું to fix	મારવું to beat
બહાર out	ભીખ માગવી to beg
ધસવું to rush	કબૂલ કરવું to confess
કરવું to do	સામા થવું, બંડ ઊઠાવવું to rebel
ભડકવું to shy	મૂકવું to lay
બેસવું to sit	પક્ષી the bird
તમને you	ઉડવું to fly
રજા આપવી to permit	પ્રાર્થના કરવી to pray
મને me	સારો good
દરવાજો the door	લોક people

બંધ કરવું to shut.

૧. તે પોતાની ચોપડીઓ બરોબર ગોઠવે છે. ૨ તું ચોપડીઓ બરાબર ગોઠવે છે. ૩ તે બહાર ધસે છે. ૪ અમે બહાર ધસીએ છઇએ. ૫ તું બહાર ધસે છે. ૬ તે કરે છે. ૭ ઘોડો ભડકે છે. ૮ તું બેસે છે. ૯ તે બેસે છે. ૧૦ અમે બેસીએ છઇએ. ૧૧ બેસતો. ૧૨ હું તમને રજા આપું છું. ૧૩ તું મને રજા આપે છે. ૧૪ તે મને રજા આપે છે. ૧૫ અમે તમને રજા આપીએ છઇએ. ૧૬ તે દોડે છે. ૧૭ તમે દોડો છો. ૧૮ તું દોડે છે. ૧૯ દોડતો. ૨૦ તું દરવાજો બંધ કરે છે. ૨૧ કુત્રો મને કરડે છે. ૨૨ તું મને કરડે છે. ૨૩ તે તમને મારે છે. ૨૪ તે ભીખ માગે છે. ૨૫ તેણે ભીખ માગી. ૨૬ તું ભીખ માગે છે. ૨૭ અમે ભીખ માગીએ છઇએ. ૨૮ તે કબૂલ કરે છે. ૨૯ તું સામો થાય છે. ૩૦ તે સામો થાય છે. ૩૧ તે સામો થયો. ૩૨ તે મૂકે છે. ૩૩ પક્ષી ઉડે છે. ૩૪ તે પ્રાર્થના કરે છે. ૩૫ અમે પ્રાર્થના કરીએ છઇએ. ૩૬ સારા લોક રોજ પ્રાર્થના કરે છે.

૧૪) **અભ્યાસપાઠ ૪.**

૧. To remit (માફ કરવું)	૨. To fry (તળવું)
૩. To dig (ખોદવું)	૪. To affix (ચોંટાડવું)
૫. To say (કહેવું)	૬. To cry (રોવું)

એ ૬ ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળનાં છ રૂપ, વળી તેમનાં વર્ત્તમાનકૃદંત તથા ભૂતકૃદંત ઉપલા નમુના પ્રમાણે લખાવાં.

બોધપાઠ ૩.

To be (થવું, હોવું) ના વર્ત્તમાનકાળનાં રૂપ.

THE PRESENT TENSE OF TO BE.

૧૫) To be ક્રિયાપદ અનિયમિત કહેવાય છે, કારણ કે તેના ભૂતકાળનું તથા ભૂતકૃદંતનું રૂપ જૂદી તરેહનું થાય છે. વર્ત્તમાનકાળે તેનાં છ રૂપ નીચે આપેલાં છે.

એકવચન.	**અનેકવચન.**
૧. હું છું I am	અમે છઇએ We are
૨. તું છે Thou art	તમે છો You are
૩. તે છે He is	તેઓ છે They are

૧૬) ગુજરાતીમાં વિકારી અને અવિકારી એવા બે પ્રકારનાં વિશેષણ થાય છે, પણ અંગ્રેજીમાં બધાં વિશેષણ અવિકારી કે અવ્યય રૂપી છે. ઉદાહરણ, સારો છોકરો the good boy, સારી છોકરી the good girl, સારા છોકરા the good boys.

૧૭) સૂચના. સારૂ એ શબ્દનો અર્થ વખતે વિશેષણ જેવો અને વખતે ક્રિયાવિશેષણ જેવો થાય છે. એનો ભેદ સમજીને અંગ્રેજીમાં તેનો તરજુમો કરવો જોઇએ.

બરાબર, ઠીક, સારૂં, ક્રિયાવિશેષણ=સારી પેઠે = well
સારૂં, વિશેષણ = good

ઉદાહરણ.

આ કડિઓ સારૂં ઘર બાંધે છે	This mason builds a good house.
આ કડિઓ ઘર સારૂં (=સારી પેઠે) બાંધે છે.	This mason builds a house well.

૧૮) પ્રશ્નો.

૧. To be ક્રિયાપદને અનિયમિત કહેવાનું શું કારણ છે?

૨. તે છે અને તેઓ છે. અંગ્રેજીમાં એ કેમ બોલાય છે?

૩. ગુજરાતી વિશેષણમાં કેટલા ભેદ છે, અને અંગ્રેજીમાં કેટલા છે? તેનાં ઉદાહરણ આપો.

૪. સારો, સારી, સારૂં, એ વિશેષણ હોય છે, ત્યારે અંગ્રેજીમાં તેનો તરજુમો કેમ થાય છે? તે ક્રિયાવિશેષણ હોય છે, ત્યારે તેનો તરજુમો કેવો કરવો જોઈએ? ઉદાહરણ આપો.

૧૯) અભ્યાસપાઠ ૫.

નાનું small, little	એક one
મોટું big, large	બે two
ઘોડો the horse	થોડા a few
ઘાસ grass	બેન a sister
સુકું dry	બેનો sisters
સુકું ઘાસ hay	પડવું to fall
મારૂં my	ભાઈ a brother
ગાય the cow	પરમેશ્વર God
અહિંઆં here	મને me

ચરવું to graze	લુહારો blacksmiths
જલદી fast, quickly	ઘડવું to forge
ઘણું, મસ much	ડોસો an old man
ઉંદરો rats	લુલો lame
ઉંચું tall, high	રાજા a king
નિશાળે જવું to go to school	મેહેલ a palace
કડિયા masons	રહેવું to live, to dwell

૧ તે સારો છે. ૨ આ ચોપડી નાની છે. ૩ અમે મોટા છઇએ.
૪ તું કોણ છે? ૫ તે ઘોડો ઘાસ ખાય છે. ૬ મારો મોટો ઘોડો સૂકું
ઘાસ ખાય છે. ૭ આ ઘાસ સૂકું છે. ૮ આ ઘાસ છે. ૯ મારી
ગાય અહિંઆં છે. ૧૦ આ ગાય મોટી છે. ૧૧ આ મોટી ગાય ચરે
૫ છે. ૧૨ મારો ઘોડો જલદી દોડે છે. ૧૩ તે ઘણું કામ કરે છે. ૧૪ હું
બે ઉંદર જોઉં છું. ૧૫ રોજ હું એક ચોપડી વાંચું છું. ૧૬ અમે ઉંચા
છઇએ. ૧૭ તેઓ થોડા છે. ૧૮ મારી બેન પડે છે. ૧૯ મારી બેન
સારી છે. ૨૦ તું મારો ભાઇ છે. ૨૧ પરમેશ્વર મને જૂએ છે. ૨૨
મારી બેનો નાની છે. ૨૩ મારો નાનો ભાઇ રોજ નિશાળે જાય છે.
૧૦ ૨૪ કડિયા ઘરો બાંધે છે. ૨૫ લુહારો લોઢું ઘડે છે. ૨૬ એ ડોસા
ડોસી બહુ ભલાં છે. ૨૭ તે બહુ સારૂં કરે છે. ૨૮ આ છોકરો લુલો છે.
૧૨ ૨૯ રાજાઓ મેહેલમાં રહે છે.

૨૦) અભ્યાસપાઠ ૬.

તેનું his	સુંદર pretty
તે (વિશેષણ) that	લાલ red
તે (સર્વનામ) he	ઘોડી a mare
તેને him	છોકરૂં a child
તેઓ they	કાકો uncle
પાઠ a lesson	પૈસાદાર rich
ગરીબ poor	આપણું our

ઓળખવું to know	વાડ a hedge
અમારૂં our	વાડી a garden
ચપ્પુ a penknife	માળી a gardener
છરી a knife	બનાવવું to make
ટાઢું cold	પાણી water
દીકરા sons	દીકરો a son
ગરમ warm	દૂધ milk
ટોપલી a basket	જુવાન young
ઘઉં wheat	ભરેલી full
સુખી happy	મોંઘું dear
ખાલી empty	નોકર a servant
દેખાવું to look, to appear	માંદું ill

૧ હું તેની બેન છું. ૨ તે મારો દીકરો છે. ૩ તે છોકરો મારો છે. ૪ આ છોકરો મારી ચોપડી વાંચે છે. ૫ આ છોકરી સારૂં વાંચે છે. ૬ હું મારો પાઠ શીખું છું. ૭ તેઓ ગરીબ છે. ૮ તમે સારૂં વાંચો છો. ૯ આ કોણ છે? ૧૦ આ પરશોત્તમ છે. ૧૧ હું તેને ઓળખું છું. ૧૨ અમારા બે દીકરા સારૂં બોલે છે. ૧૩ મારો દીકરો નિશાળેપ જાય છે. ૧૪ આ ચપ્પુ તેનો છે. ૧૫ આ મારી છરી છે. ૧૬ આ છરી સારી છે. ૧૭ તેઓ સુંદર છે. ૧૮ ઈશ્વર મારો છે. ૧૯ આ લાલ છે. ૨૦ આ ઘોડો સારો છે. ૨૧ આ ઘોડી સારી છે. ૨૨ આ છોકરૂં સારૂં છે. ૨૩ મારો કાકો પૈસાદાર છે. ૨૪ આપણી વાડી સારી છે. ૨૫ આ માળી વાડી સારી બનાવે છે. ૨૬ તે માળી ૧૦ વાડ સારી બનાવે છે. ૨૭ આ પાણી ટાઢું છે. ૨૮ મારો ઘોડો જુવાન છે. ૨૯ આ ટોપલી ભરેલી છે. ૩૦ ઘઉં મોંઘા છે. ૩૧ હું સુખી છું. ૩૨ આ મારો નોકર છે. ૩૩ તે ટોપલી ખાલી છે. ૩૪ તમે માંદા દેખાઓ છો.

ચોથોપાઠ ૪.

નામનાં અનેકવચન રૂપ વિષે.

THE PLURAL OF NOUNS.

૨૧) ગૂજરાતીમાં ઓ અનેકવચનનો પ્રત્યય કહેવાય છે. અંગ્રેજીમાં s (ઉચ્ચારમાં = z) લગાડીને અનેકવચનનું રૂપ કરે છે, જેમકે ઘોડાઓ horse-s, ડગલાઓ coat-s. બોલવામાં અંત્યાક્ષર સાથે s બરોબર ન ભળે તો es લગાડે છે, જેમકે પેટીઓ box-es. દેવળો church-es. Ss, sh, ch (ચ) તથા x, એ વ્યંજનો સાથે s ભળતો નથી, માટે એઓ આવે ત્યારે અનેકવચનનું રૂપ es લગાડે થાય છે.*

૨૨) અંગ્રેજી ક્રિયાપદ તથા નામના s પ્રત્યય જે આવે છે તેનો ઉચ્ચાર z જેવો થાય છે. o પછવાડે કેવળ s લગાડે z નો ઉચ્ચાર ન થાય, માટે એવે પ્રસંગે es લગાડવા જોઇએ. આ નિયમ જેમ ક્રિયાપદના વર્ત્તમાનકાળના ત્રીજા પુરૂષના રૂપને તેમ નામનાં અનેકવચન રૂપને લાગે છે. Gos નો ઉચ્ચાર ગોસ થાય તે સારૂ He gos ન લખાય પણ he goes (ગોઝ) લખવું જોઇએ. તેમ buffalo (ભેંસ) નું અનેકવચન રૂપ buffalos નહી પણ buffaloes થાય છે.

૨૩) નામનો ઉપાંત્યાક્ષર વ્યંજન અને અંત્યાક્ષર y હોય તો y નો ies કરે તેનું અનેકવચન રૂપ થાય છે, જેમકે fly (માખી) flies (માખીઓ). (૧૦ મું ખંડક જૂઓ).

૨૪) **પ્રશ્નો.**

૧. અંગ્રેજીમાં નામનું અનેકવચન રૂપ કયો પ્રત્યય લગાડે થાય છે?

૨. કેટલાંએક ઉચ્ચારણો સાથે s ભળતો નથી, તેઓ કયાં?

---

* એવું જોવામાં આવ્યું છે કે ક્રિયાપદનો s પ્રત્યય તે એકવચનમાંજ આવે છે, અને નામનો s પ્રત્યય તે અનેકવચનનો છે. એ ઉપરથી એવો નિયમ બંધાય કે કર્त्ताમાં s હોય તો ક્રિયાપદમાં ન જોઇએ અને ક્રિયાપદમાં s હોય તો કર્त्ताમાં ન જોઇએ.

૩. s સાથે ન ભળે એવા અક્ષર શબ્દને અંતે આવેછે ત્યારે s ને બદલે પ્રત્યયનું કેવું રૂપ થાય છે?

૪. o સાથે s બરોબર ભળે તોપણ અંત્યાક્ષર o હોય છે ત્યારે ક્રિયાપદમાં તેમ નામમાં s પ્રત્યયનું es એવું રૂપ કરવું પડેછે તેનું શું કારણ છે? તેનાં ઉદાહરણ આપો.

૫. અનેકવચન રૂપના સંબંધમાં y વિષે કેવો નિયમ છે?

૨૫) **અભ્યાસપાઠ ૭.**

એક one	વાર્તા a story
બે two	કહી સંભળાવવું, કહેવું to tell
ત્રણ three	કૂંચી a key
ચાર four	કેરી a mango
પાંચ five	કેટલાંક some
છ six	ગાય the cow
સાત seven	બિલાડી the cat
આઠ eight	દેવલ a church
નવ nine	લોંકડી a fox
દશ ten	જનાવર an animal
ખુરસી a chair	ખાવું to eat
દહાડો a day	ઇચ્છા a wish
ઘણા many	ઘરડું old
તસુ an inch	જૂનું old
લશ્કર an army	કલમ a pen
પટાટો a potato	કે, અથવા or

પાનું a page. અભ્યાસપાઠ an exercise.

૧ ત્રણ ખુરસીઓ. ૨ બે દહાડા. ૩ ચાર તસુ. ૪ ઘણાં લશ્કર. ૫ પાંચ પટાટા. ૬ તે વાર્તા કહી સંભળાવેછે. ૭ આ કૂંચીઓ મારી છે. ૮ આ કેરીઓ સારી છે. ૯ હું ત્રણ ઘોડા અને છ ગાય જોઉંછું. ૧૦ આ ટોપલીઓ ખાલી છે, ૧૧ એક ભરેલી છે.

૫ અને બે ખાલી છે. ૧૨ કેટલાંક પક્ષીઓ માખી ખાય છે. ૧૩ બિલાડાં પક્ષી ખાયછે. ૧૪ પાંચ દેવળો. ૧૫ લોંકડી નાનાં જાનવર ખાયછે. ૧૬ મારી સારી ઇચ્છાઓ. ૧૭ મારા કાકાઓ ઘરડા છે. ૧૮ આ સાત કલમો જૂની છે. ૧૯ હું આઠ કે નવ પાનાં શીખું છું. ૯ ૨૦ દશ અભ્યાસપાઠ.

બોધપાઠ ૫.

To have ક્રિયાપદનો વર્ત્તમાનકાળ.

THE PRESENT TENSE OF TO HAVE.

૨૬) કબજે છે એવો વિચાર જણાવવા સારૂ ગૂજરાતીમાં "પાસે છે" એવું બોલવાનો દસ્તુર છે. પણ અંગ્રેજીમાં એ વિચાર જણાવવા to have એવું એક ખાસ ક્રિયાપદ છે. તેનાં વર્ત્તમાનકાળ રૂપ નીચે પ્રમાણે થાય છે—

એકવચન.	અનેકવચન.
મારી પાસે છે I have	અમારી પાસે છે We have
તારી પાસે છે Thou hast	તમારી પાસે છે You have
તેની પાસે છે He has	તેઓની પાસે છે They have

૨૭) મને છે અને મારી પાસે છે એ બેનો અર્થ મળતો છે અને અંગ્રેજીમાં to have થીજ બેઉનો તરજુમો થાય છે.

૨૮) **ઉદાહરણ.**

મારી પાસે બે ચોપડી છે	I have two books.
છોકરા પાસે ત્રણ કલમ છે,	The boy has three pens.
મારા બાપા પાસે ઘણા રૂપિયા છે,	My father has many rupees.
તે માણસને બે દીકરા છે	This man has two sons.

૨૯) પ્રશ્નો.

૧. કોઈની પાસે કંઇ ચીજ છે એવું અંગ્રેજીમાં કેમ બોલાય છે? તેનાં ઉદાહરણ આપો.

૨. To have ક્રિયાપદનાં ૬ વર્તમાનકાળ રૂપ કહો.

૩૦) અભ્યાસપાઠ ૮.

રોજ daily
દેવની પ્રાર્થના કરવી to pray to God
ખરાબ bad
મારૂં my
સોય a needle
તમારૂં your
ખડિયો an inkstand, an inkbottle
પાસે by, beside
મારી પાસે beside me
બેઠું sitting
સીસાપેન a pencil
ભાઈ a brother
રમકડું a toy
ઢીંગલી, પૂતળી a doll
સુથાર a carpenter
હથિયાર a tool
બેસવું to sit
માબાપ parents
દુઃખ દેવું to grieve
નઠારૂં bad, wicked
શિક્ષા કરવી to punish
શિક્ષક પાસે beside the teacher
છોકરો a son
પેટ ભરવું to support
બળદ an ox
હળ જોડવો to plough
ઓટલો a verandah
થાંભલો a pillar.

૧ હું માંદો છું. ૨ તું સુખી છે. ૩ તે રોજ દેવની પ્રાર્થના કરે છે. ૪ મારી પાસે એક ચપ્પુ છે. ૫ તારી પાસે બે સારી કલમ છે. ૬ તેની પાસે એક ખરાબ કલમ છે. ૭ તારી પાસે મારી સોય છે. ૮ અમારી પાસે તમારી ચોપડીઓ છે. ૯ મારો ખડિયો કોની પાસે છે? ૧૦ મારી પાસે ગોવીંદ બેઠો છે. ૧૧ ગોવીંદ પાસે મારી સીસાપેન છે. ૧૨ મારા નાના ભાઈ પાસે ચાર રમકડાં છે. ૧૩ મારી નાની

બેન પાસે બે પૂતળી છે. ૧૪ સુથાર પાસે ઘણાં હથિયાર છે. ૧૫ શિક્ષક પાસે ઘણી ચોપડી છે. ૧૬ તે શિક્ષક પાસે બેસે છે. ૧૭ અમે મહેતાજી પાસે બેઠા છઈએ. ૧૮ આ માણસને બે દીકરા છે.
૧૦ ૧૯ ખરાબ છોકરા તેઓનાં માબાપને દુઃખ દેછે. ૨૦ સારા શિક્ષકો નઠારા છોકરાને શિક્ષા કરેછે. ૨૧ એમને એક છોકરો છે. ૨૨ તે એમનું પેટ ભરેછે. ૨૩ બળદો હળ ખેડેછે. ૨૪ ઓટલાને છ
૧૩ થાંભલા છે.

બોધપાઠ ૬.

અનિયમિત અનેકવચન રૂપ.

IRREGULAR PLURALS.

૩૧) કેટલાંએક અંગ્રેજી નામનું અનેકવચન રૂપ s લગાડે થતું નથી. તેમને સારૂ એક નિયમ નથી, કેમકે અનેકવચન રૂપ જૂદી જૂદી રીતે થાય છે, તેથી તેટલા શબ્દનાં રૂપ તો ગોખવાં પડે છે, પણ સુભાગ્યે તેમની સંખ્યા નાની છે માટે તે શીખવાની ઘણી મહેનત થતી નથી.

૩૨) નીચલા નામનાં અનેકવચન રૂપ અનિયમિત રીતે થાય છે.

પુરૂષ a man	પુરૂષો men	a નો e થાય છે.
બાયડી a woman	બાયડીઓ women	
પગ a foot	પગો feet	oo નો ee થાય છે.
હંસ a goose	હંસો geese	
દાંત a tooth	દાંતો teeth	
ઊંદર a mouse	ઊંદરો mice	ou નો i થાય છે.
જૂ a louse	જૂઓ lice	
બળદ an ox	બળદો oxen	en પ્રત્યય લાગે છે.
બાળક a child	બાળકો children	

૩૩) **પ્રશ્નો.**

૧. બધાં નામનું અનેકવચન રૂપ અંગ્રેજીમાં એકજ રીતિએ થાય છે?

૨. a નો e કરે કયાં નામનું અનેકવચન રૂપ થાય છે?

૩. tooth એ નામનું અનેકવચન રૂપ કેમ કરી થાય છે? એવાજ સ્વર ફેર કીધાથી બીજાં કયાં નામનું અનેકવચન રૂપ થાય છે?

૪. ox એ નામનું અને child એ નામનું અનેકવચન રૂપ સરખીજ રીતે થાય છે શું?

૩૪) અભ્યાસપાઠ ૯.

મોજું a sock, a stocking
ગુંથવું to knit
ઊંચું tall
લાંબું long
આ (એકવચન) this
આ (અનેકવચન) these
જોવું to see
મારાં બે both my
જોડવું to yoke
કોળવઈ a trap, a rat-trap
કોળવઈમાં જવું to go into the trap
માં in, into
કેવળ only
એકનું છે, થાય છે, એકને છે, એકની પાસે છે, એકને ત્યાં છે one has
બેનું છે, બેનું થાય છે, બેને છે, બેની પાસે છે, બેને ત્યાં છે two have
આંધળું blind
ખેડૂત a farmer

પોતાના બે both his, બાપડો poor, ડોસો an old man.

૧ એક પુરૂષ. ૨ બે પુરૂષ. ૩ એક બાયડી મોજાં ગુંથે છે. ૪ બે બાયડી મોજાં ગુંથે છે. ૫ હું પાંચ ફૂટ ઊંચો છું. ૬ આ એક ફૂટ લાંબું છે. ૭ હું ઘણા પુરૂષ જોઉં છું. ૮ આ છોકરો હંસોને મારે છે. ૯ આ છોડીઓ હંસોને મારે છે. ૧૦ આ છોકરાઓ મારા પગમાં મારે છે. ૧૧ આ છોકરો મારા બે પગમાં મારે છે. ૧૨ ખેડૂત(the) બળદો જોડે છે. ૧૩ ખેડૂત પોતાના બે બળદ જોડે છે. ૧૪ ત્રણ ઊંદર કોળવઈમાં જાય છે. ૧૫ હું કોળવઈમાં કેવળ બે ઊંદર જોઉં છું. ૧૬ બે હંસના ચાર પગ થાય છે. ૧૭ એક ઘોડાને ચાર પગ હોય છે. ૧૮ બે ઘોડાના આઠ પગ થાય છે. ૧૯ ત્રણ આંધળી ઊંદરડી. ૨૦ બે ગાય અને ચાર બળદ. ૨૧ એક બાળક. ૨૨ આ બાયડીને બે બાળક છે. ૨૩ આ બે બાયડીને ચાર બાળક છે. ૨૪ આ બાપડા ડોસાને દાંત નથી. ૨૫ નહાનાં છોકરાં હંમેશાં રમેછે.

૩૫) અભ્યાસપાઠ ૧૦.

મેજ a table	પાઘડી a turban
ઊંટ a camel	ગાય a cow
બકરૂં a goat	ભેંસ a buffalo
સવારી કરવી to ride	કામનું useful
લાકડાનું wooden	રોજ daily
દૂધ milk	દોડવું to run
ગધેડું an ass, a donkey	વગડાઊ wild
પર, ઉપર on, upon	વાઘ a tiger
પેટી a box	હરાવવું to defeat

૧ મારી પાસે ત્રણ ચોપડી છે. ૨ આ કોટડીમાં ચાર ખુરશીઓ છે. ૩ અમે દશ છઈએ. ૪ તેની પાસે બે સારા ઘોડા છે. ૫ મારી પાસે ત્રણ મેજ છે. ૬ તેની પાસે એક મોટો અને એક નાનો ઘોડો છે. ૭ મારી વાડીમાં છ માણસો બેઠાં છે. ૮ છ ઊંટ અને દશ બકરાં ખેતરમાં ચરેછે. ૯ આ મારૂં ઊંટ છે. ૧૦ તે ઊંટ પર મારો ભાઈ સવારી કરેછે. ૧૧ આ પેટીઓ લાકડાંની છે. ૧૨ હું રોજ દેવની પ્રાર્થના કરૂંછું. ૧૩ તેની પાસે બે કલમ છે. ૧૪ અમારી પાસે ત્રણ નાના કુતરા છે. ૧૫ તમારી પાસે કેવળ એક કુતરો છે. ૧૬ મારી બેન પાસે ત્રણ ભેંસ છે. ૧૭ તેઓ દૂધ દેછે. ૧૮ હું સાત ગધેડાં અને ત્રણ લોંકડી જોઊંછું. ૧૯ મારાં ઘર મોટાં છે. ૨૦ તેની પાસે બે ટોપી ને ત્રણ પાઘડી છે. ૨૧ ગાયો ભેંસો બળદ બહુ કામનાં છે. ૨૨ ઊંદરો મારા ઘરમાં રોજ દોડે છે. ૨૩ ચાર વગડાઊ ભેંસ એક વાઘને હરાવે છે.

બોધપાઠ ૭.

An તથા The વિષે.

THE ARTICLES.

૩૬) વર્ગસૂચક નામ એકવચને અંગ્રેજીમાં એકલું આવે નહિ. તેના અર્થની હદ બતાવવા સારૂ તેની પૂર્વે દર્શક વિશેષણ જેવો કોઈ

બીજો શબ્દ જોઇએ, જેમકે, my, his, this, Govind's, એવા શબ્દ ન હોય તો એક આર્ટિકલ (હઃ દર્શક વિશેષણ) લગાડવું પડે છે. આર્ટિકલ બે થાય છે An કે A અને The.

ઉદાહરણ.

આ બળદ છે	This is ox એમ નહિ પણ This is an ox.
હું હાથી જોઉં છું	I see an elephant.
તું ચોપડી વાંચે છે	Thou readest a book.
તે આળસુ છોકરો છે	He is an idle boy.

૩૭) વ્યંજનની પૂર્વે an નો n ઉડી જાય છે.

૩૮) અનેકવચને આવનાર નામની પૂર્વે એવા આર્ટિકલની જરૂર નથી. અનેકવચન વિષે ગૂજરાતી તથા અંગ્રેજી રીત મળતી આવે છે.

ઉદાહરણ.

ઘોડાને ચાર પગ હોય છે	Horses (= all horses) have four feet.
અર્બસ્તાનથી મુંબઈ ઘોડા આવે છે	Horses (= some horses) come to Bombay from Arabia.

૩૯) મુકરર પ્રાણી પદાર્થ જણાવવા સારૂ નામની પૂર્વે એકવચને તેમ અનેકવચને the લગાડે છે, જેમકે, મેહેતાજીને સારૂં નથી (આમાં કોઇ પણ મેહેતાજીની વાત નથી, પણ આપણો જે મેહેતાજી તેની, મટે અંગ્રેજીમાં) The schoolmaster is not well. છોકરા ઘેર ગયા છે, The boys have gone home.

૪૦) An ઇન્ડેફિનિટ આર્ટિકલ (The Indefinite Article) અને The ડેફિનિટ આર્ટિકલ (The Definite Article) કહેવાય છે.

૪૧) The એકવચને અને અનેકવચને આવનાર નામની પૂર્વે

આવે, પણ An નો મૂળ અર્થ એક થાય છે તેથી કેવળ એકવચન સાથે વપરાય છે.

૪૨) An = એકાદું.
The = સામાવાળો જાણે છે તે.

૪૩) ૧. I see a book on a table.
૨. I see a book on the table.
૩. I see the book on a table.
૪. I see the book on the table.
૧. કોઈ પણ મેજ પર કોઈ પણ ચોપડી જોઉછું.
૨. તે કે પેલી મેજ પર (એટલે જે મેજ સામાવાળો જાણે છે તે મેજ પર) કોઈ પણ ચોપડી જોઉછું.
૩. તે ચોપડી (કોઈ મુકરર ચોપડી, કઈ ચોપડી તે સામાવાળો જાણે છે) હું કોઈ પણ મેજ પર જોઉછું.
૪. કોઈ મુકરર મેજ પર કોઈ મુકરર ચોપડી હું જોઉછું.

એ ચાર વાક્ય પર ધ્યાન રાખી an તથા the વાપરવાની રીત તથા તરજુમા ઉપરથી એકેક વાક્યનો ખરો અર્થ શીખવો.

૪૪) **પ્રશ્નો.**

૧. અંગ્રેજીમાં વર્ગસૂચક નામ એકવચને એકલું આવે? તેની પૂર્વે શું જોઈએ?

૨. એકવચને આવનાર વર્ગસૂચક નામ પૂર્વે દર્શક વિશેષણ જેવા શબ્દ ન હોય તો શું લગાડવું જોઈએ?

૩. An નું બીજું કયું રૂપ થાય છે? An ને બદલે a ક્યારે આવે છે?

૪. અનેકવચને આવનાર નામની પૂર્વે દર્શક વિશેષણ કે આર્ટિકલ મૂકવાની જરૂર છે?

૫. The એ આર્ટિકલ ક્યારે વાપરવો જોઈએ?

૬. An એ શબ્દનું નામ શું, અને તે કયે વચને વપરાય છે? The નું નામ શું અને કયે વચને તે વપરાય છે?

૪૫) અભ્યાસપાઠ ૧૧.

રસ્તો a road, a street	કોટડી a room
દોડવું to run	જોયું saw
દોડતો running	ખાટલો a bedstead
મૂકવું to lay, place	સૂતું lying
સીસી a bottle	કાળું black
તૂટેલુ broken	ધોળું white
પ્યાલું a cup, a bowl (બોલ)	સુંદર beautiful
ટોપી a cap	ગુલાબ a rose
કોરવાળીટોપી a hat	ગુલાબનું ઝાડ a rose bush
પાઘડી a turban	આગ fire
ખેતર a field	હેઠળ beneath
નકશો a map	ચકલી a sparrow
ભૂગોળ geography	રહેવું to live
જીન a saddle	ભાભી a brother's wife, a sister-in-law
ફળ a fruit	ઘેર to ——'s

૧. ઘોડા ઘાસ ખાયછે. ૨ રસ્તામાં (મુકરર) ઘોડો દોડેછે. ૩ રસ્તામાં ઘોડો દોડતો હું જોઉંછું. ૪ મેજ ઉપર ચોપડી મૂકુંછું. ૫ પાણી સીસીમાં છે. ૬ આ તૂટેલી સીસી છે. ૭ તેની પાસે ખરાબ કલમ છે. ૮ ખાટલો તૂટેલો છે. ૯ પ્યાલું તૂટેલું છે. ૧૦ નવી ટોપી. ૧૧ ઊંચું ઘર. ૧૨ આ જૂની પાઘડી છે. ૧૩ આ ગાય છે, પણ બળદ ક્યાં છે? ૧૪ બળદ ખેતરમાં છે. ૧૫ આ નકશો છે, પણ ભૂગોળ ક્યાં છે? ૧૬ આ જીન છે, પણ ઘોડો ક્યાં છે? ૧૭ આ વાડી છે; પણ ફળ ક્યાં છે? ૧૮ ફળ કોટડીમાં છે. ૧૯ મેં ફળ જોયું. ૨૦ તે ખાટલા પર સૂતો છે. ૨૧ એક નાનો કાળો કુત્તો. ૨૨ એક ધોળી બિલાડી. ૨૩ એક સુંદર ફૂલ. ૨૪ મોટા છોકરા પાસે ચોપડી છે. ૨૫ ગાયો મોટા ખેતરમાં છે. ૨૬ ઘણી ગાયો ઊભી છે. ૨૭ ગુલાબ

સુંદર ફૂલ છે. ૨૮ તારી પાસે બે ગુલાબનાં ઝાડ છે. ૨૯ આગ પાસે ભોળાનાથ બેઠો છે. ૩૦ બાયડી ઝાડ હેઠળ બેઠી છે. ૩૧ ચકલી ઝાડપર રહેછે. ૩૨ મેં ઝાડ પર ફળ જોયું. ૩૩ હું ભાભીને ઘેર જાઊંછું.

૪૬) અભ્યાસપાઠ ૧૨.

પાંજરૂં a cage ધોવું to wash
લૂગડાં clothes (સ્ત્રીઓ) માગવું to want, ask for

નીચલાં સાત વાક્યમાંના એકેકના ચાર જૂદા જૂદા તરજુમા કરવા જોઇએ.

૧. પાંજરામાં પક્ષી છે. ૨ ઝાડ પાસે બકરૂં હું જોઊંછું. ૩ શિક્ષકે છોકરાને માર્યો (beat). ૪ બાયડી લૂગડાં ધુએછે. ૫ બાયડી નદીમાં ધુએછે. ૬ છોકરાઓ ચોપડી માગેછે. ૭ છોકરો ચોપડીઓ માગેછે.

બોધપાઠ ૮.

કૃદંત વિષે.

THE PARTICIPLES.

૪૭) અંગ્રેજી ક્રિયાપદનાં વર્તમાન તથા ભૂત એવા બેજ કૃદંત થાયછે.

૪૮) વર્તમાનકૃદંત (The Present Participle) નો પ્રત્યય ing છે, જેમકે, to play રમવું, playing રમતું.

૪૯) ભૂતકૃદંત (The Past Participle) નો પ્રત્યય ed છે, જેમકે played રમ્યું.

૫૦) વર્તમાનકૃદંત કરવાની સઘળાં ક્રિયાપદ સારૂ ઉપલી એકજ રીત છે, પણ કેટલાંક ક્રિયાપદને અનિયમિત (irregular) કહેછે તેઓના ભૂતકૃદંત ઉપર બતાવ્યા કરતાં જૂદે પ્રકારે થાય છે.

૫૧) વર્તમાનકૃદંત સાથે to be લગાડ્યાથી વર્તમાનકાળનું બીજું રૂપ સાધિત થાય. આ બીજા રૂપને ચાલુ વર્તમાન (The Continuous Present) કહેછે.

ઉદાહરણ.

હું ચાલતો છું, હું (હમણા) ચાલુછું અથવા હું ચાલવામાં છું	I am walking.
તે ચાલતો છે, (હમણા) ચાલે છે અ-થવા તે ચાલવામાં છે	He is walking.

પર) **વર્ત્તમાન ચાલુ રૂપ.**

એકવચન.	અનેકવચન.
I am talking	We are talking
Thou art talking	You are talking
He is talking	They are talking

પ૩) જે વખત વિષે બોલાય છે તે વખતે ક્રિયાપદથી જે કામ બતાવાય છે તે કામ જારી કે ચાલતું હોય તો ચાલુ રૂપ વપરાય છે. ગુજરાતીમાં એનું બરોબર રૂપ નથી, માટે જૂદે રૂપે તેનો તરજુમો કરાય છે. જેમકે I am talking= હું બોલું છું, અથવા હું બોલતો છું, અથવા હું બોલવામાં છું. બોલવામાં છું એવું બોલવાની સાધારણ રૂઢિ નથી તોપણ અંગ્રેજી ચાલુ રૂપનો અર્થ બીજી રૂઢિ કરતાં એ રૂઢિથી ઠીક દર્શાવાય છે, એવું નિશાળીઆએ યાદ રાખવું. માટે ing નો ખરો અર્થ "વામાં" થાય છે એવું કહીએ તો ચાલે.

પ૪) **પ્રશ્નો.**

૧. અંગ્રેજી ક્રિયાપદના કયા કયા કૃદંત થાય છે?

૨. અંગ્રેજી કૃદંતના પ્રત્યય કહો.

૩. વર્ત્તમાન, ચાલુ રૂપ કઇ રીતે સાધિત થાયછે અને તે ક્યારે વાપરવો જોઇએ?

પપ) **અભ્યાસપાઠ ૧૩.**

પાઠ લેવો to hear a lesson	વરસાદ વરસવો to rain
પાઠ આપવો to say a lesson	ઊંઘવું to sleep
ગાવું to sing	સૂવું to lie down

આખો all, the whole
ગામ a village
ભસવું to bark
ઘણું કરીને generally
પારકો, અજાણ્યો a stranger
વિષે about, of
કેરી a mango
ખાવું to eat
આંબો a mango tree
દરજી a tailor
સીવવું to sew (સી)

૧ આ બાયડી સીવેછે. ૨ આ છોકરાં રમેછે. ૩ તમે બોલો છો. ૪ તેઓ બોલેછે. ૫ હું ચોપડી વાંચુંછું. ૬ હું કોઈ વખતે વાંચુંછું. ૭ મેહેતાજી પાઠ લેછે. ૮ છોકરા પોતાના (their) પાઠ બોલેછે. ૯ આપણે પાઠ બોલીએ છઈએ. ૧૦ આપણે રોજ પાઠ બોલીએ છઈએ. ૧૧ બાલારામ ગાયછે, મોતીરામ વાંચેછે અને અમથાલાલ રમેછે. ૧૨ અમથાલાલ આખો દિવસ રમેછે.* ૧૩ મેહેતાજી રોજ નિશાળે જાયછે. ૧૪ આ, મેહેતાજી (Look here, the—) નિશાળે જાયછે. ૧૫ ગામમાં કુત્રા ભસેછે. ૧૬ તેઓ પોતાના પાઠ શીખેછે. ૧૭ કુત્રા ઘણું કરીને અજાણ્યાને (at) ભસેછે. ૧૮ આ કુત્રા અજાણ્યાને ભસેછે. ૧૯ હું તમારે વિષે બોલુંછું. ૨૦ વરસેછે (It is...). ૨૧ મારો બાપ લખેછે. ૨૨ તે ઊંઘે છે. ૨૩ તે સૂતો છે. ૨૪ અમે સૂતા છઈએ. ૨૫ તમે સૂતા છો. ૨૬ હું સૂતો છું. ૨૭ તું સૂતો છે. ૨૮ નિશાળીઆ નિશાળેથી (from school) ઘેર જાય છે. ૨૯ હું કેરી ખાઉંછું. ૩૦ તે આંબા પર કેરીઓ છે. ૩૧ હું ઘેર ગયો ત્યારે દરજી સીવતો હતો.

બોધપાઠ ૯.

સહભેદ વિષે.

THE PASSIVE VOICE.

૫૬) અંગ્રેજી ભૂતકૃદંત આગળ to be લગાડે સહાભેદ (passive voice) થાયછે, જેમકે, Books are printed in Bombay મુંબઈમાં ચોપડીઓ છપાય છે.

* ભણતી વખતે અમથાલાલ રમતો ન હોય માટે આજ રૂપ ન વપરાય.

૫૭) સહ્યભેદ વર્તમાનકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
I am expected	We are expected
Thou art expected	You are expected
He is expected	They are expected

ઉદાહરણ.

રાહ જોવી	To expect.
મારી રાહ જોવાય છે	I am expected.
તારી રાહ જોવાય છે	Thou art expected.
તેની રાહ વગેરે	He is, etc.

૫૮) ઘણીખરી વખતે ભૂતકૃદંતનો અર્થ વિશેષણ કે વિશેષ ભૂતકૃદંત જેવો થાય છે. ત્યારે એ રૂપમાં સહ્યભેદનો અર્થ રહેતો નથી. જેમકે This book is printed =આ ચોપડી છાપેલી છે (છપાય છે એમ નહિ) એવું છતાં એને Passive Voice કહ્યા કરેછે.

૫૯) અભ્યાસપાઠ ૧૪.

તાળું દેવું to lock	ધોળાવવું to whitewash
બોલાવવું to call	પત્થર a stone
ઘાયલ થવું to be wounded	ભીંત a wall
વખણાવું to be praised	ઈંટ a brick
મુંબાઈની કેરી a Bombay mango	છત્રી an umbrella
વહેંચવું, પોહોંચાડવું to deliver	ભાગવું to break
સવારે in the morning	ઘડીઆળ a clock
બપોરે in the afternoon	અટકવું to stop
સાંઝે in the evening	પડદો a curtain
નહવડાવું to be bathed	ફાટીજવું to be torn
ખરીદવું to purchase	છાપરું a roof
પણ also	છાવું to thatch

૧ તે પેટીને તાળું દેછે. ૨ પેટીને તાળું દીધેલું*છે. ૩ તે મને બોલાવે છે. ૪ મને બોલાવે છે (I am c—). ૫ હું ઘાયલ છું. ૬ તું ઘાયલ છે. ૭ મેહેતાજી વખણાય છે. ૮ મુંબઈની કેરીઓ વખણાય છે. ૯ સારા નિશાળીઆ વખણાય છે. ૧૦ મારા અક્ષર (=દસ્કત, writing) સારા છે. ૧૧ મારા અક્ષર વખણાય છે. ૧૨ કાગળો સવારે વહેંચાય છે. ૧૩ મુંબઈના† કાગળ સવારે વહેંચાય છે. ૧૪ સુરતમાં કાગળ બપોરે વહેંચાય છે. ૧૫ સુરતના કાગળ સાંઝે વહેંચાય છે. ૧૬ મુંબઈમાં કાગળ સવારે બપોરે તથા સાંઝે વહેંચાય છે. ૧૭ મારાં છોકરાંને રોજ નહવાડે છે. (use the passive voice). ૧૮ અમને રોજ નહવાડે છે. (use the passive voice). ૧૯ આ ઘોડો ખરીદેલો છે. ૨૦ ગાય પણ ખરીદેલી છે. ૨૧ ભીંત ધોળેલી છે. ૨૨ પત્થરની ભીંત ધોળેલી છે. ૨૩ ઇંટનું ઘર ધોળેલું છે. ૨૪ તેની છત્રી ભાગેલી છે. ૨૫ ઘડીઆળ અટકેલી છે. ૨૬ પડદો ફાટી ગયો છે. ૨૭ છાપરૂં છાએલું છે.

બોધપાઠ ૧૦.

ભૂતકાળ.

The Past Tense.

૬૦) ગુજરાતીમાં ભૂતકાળનું રૂપ અને ભૂતકૃદંત સરખાં હોય છે, તેમ અંગ્રેજીમાં પણ, કેટલાંએક અનિયમિત ક્રિયાપદ સિવાય, તે સરખાં છે; કેમકે બન્નેનો પ્રત્યય ed થાય છે.

વર્ત્તમાનકાળ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
I walk	I walked	walked
I climb	I climbed	climbed

* ખંડક ૫૭ મું જૂઓ.

† The Bombay letters. અંગ્રેજીમા વિશેષણ (કે નામની ષષ્ઠી વિભક્તિ) ને બદલે નામ ઘણી વેળાએ વપરાય છે, જેમકે A stone wall; an iron ring.

૬૧) ભૂતકાળમાં એકવચનના બીજા પુરૂષે est પ્રત્યયનું સંક્ષેપ st આવે છે. આ વિના બધા પુરૂષનાં રૂપ સરખાં છે.

ભૂતકાળનાં રૂપ.

એકવચન.	અનેકવચન.
મેં બોલાવ્યો I called	અમે બોલાવ્યો We called
તેં બોલાવ્યો Thou calledst	તમે બોલાવ્યો You called
તેણે બોલાવ્યો He called	તેઓએ બોલાવ્યો They called

૬૨) ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર e હોય તો od પ્રત્યયનો e ઉડી જાયછે, જેમકે I love-d, he promise-d. તેમ est નો e ઉડી જાયછે, જેમકે Thou lovest, Thou seest.

૬૩) અભ્યાસપાઠ ૧૫.

વચન આપવું to promise	કેટલાક some
કલાક an hour	નળિયું a tile
મુસાફરી કરવી to travel*	અનાજ corn
ઘણું very much	ખાઇને રહેવું to live upon
બોલવું to talk	હસવું to laugh
સાહેબ a European gentleman	હમણાં now
કાલે yesterday	તેમને them
મારવું (=મારીનાખવું) to kill	વર્ષ a year
વાઘ a tiger	બચાવવું, જતન કરવું, રક્ષણ કરવું to preserve
સિંહ a lion	
મુસાફર a traveller	બેવાર twice

૧ તેણે વચન આપ્યું. ૨ તે રમી. ૩ તે ચાર કલાક રમ્યો. ૪ તેણે ઘણી મુસાફરી કરી. ૫ તે મારે વિષે બોલ્યો. ૬ તે હમણાં બોલેછે. ૭ તે આખો દિવસ બોલેછે. ૮ તે આખો દિવસ બોલ્યો. ૯ આ સાહેબે કાલે વાઘને માર્યો. ૧૦ તે સાહેબે સિંહને કાલે માર્યો. ૧૧ હું દૂધ રોટલો

* ૧૧ મું ખંડક જુઓ.

૫ ખાઇને રહું છું. ૧૨ કેટલાંક નળિયાં ભાંગેલાં છે. ૧૩ આ ત્રણ મુસાફર રોટલા ખાઇને જીવ્યા. ૧૪ તેઓ અંગ્રેજીમાં બોલ્યા. ૧૫ તું ગૂજરાતીમાં બોલે છે. ૧૬ તે ગૂજરાતીમાં બોલ્યો. ૧૭ તું અંગ્રેજીમાં બોલ્યો. ૧૮ હું હસુંછું. ૧૯ તે હમણા હસેછે. ૨૦ તું હસેછે. ૨૧ તે હસ્યો. ૨૨ તું હસ્યો. ૨૩ તું સવારે કાગળ વહેંચેછે. ૨૪ હું હમણાંજ તે વહેંચુંછું.
૧૦ ૨૫ તેણે બપોરે કાગળ વહેંચ્યા. ૨૬ તેં બપોરે કાગળ વહેંચ્યા. ૨૭ મારો ઘોડો દશ વર્ષ જીવ્યો. ૨૮ તું જીવે છે. ૨૯ ઇશ્વર મારૂં જતન કરેછે.
૧૨ ૩૦ ઇશ્વરે તેઓનું જતન કીધું. ૩૧ મેં તેને બે વાર બોલાવ્યો.

બોધપાઠ ૧૧.

To be તથા To have ના ભૂતકાળનાં રૂપ.

THE PAST TENSES OF TO BE AND TO HAVE.

૬૪) To be તથા To have સહાયકારક (Auxiliary) કહેવાય છે, કારણ કે તેમનાં જૂદાં જૂદાં રૂપની સહાયતાએ બીજાં ક્રિયાપદનાં અનેક રૂપ થાય છે. તેઓ અનિયમિત (Irregular) પણ કહેવાય છે, કેમકે તેમનો ભૂતકાળ તથા ભૂતકૃદંત ed લગાડ્યાથી થતાં નથી. તેમનાં ભૂતકાળે કેવાં રૂપ થાય છે તે નીચે બતાવ્યાં છે.

૬૫) To be નો ભૂતકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
હું હતો I was	અમે હતા We were
તું હતો Thou wast	તમે હતા You were
તે હતો He was	તેઓ હતા They were

૬૬) To have નો ભૂતકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
મારી પાસે હતું I had	અમારી પાસે હતું We had
તારી પાસે હતું Thou hadst	તમારી પાસે હતું You had
તેની પાસે હતું He had	તેઓની પાસે હતું They had

૬૭) ઉદાહરણ.

મુસાફરનો ડગલો ફાટેલો હતો	The traveller had a torn coat.
આ છોકરાનો ચહેરો ફીક્કો છે	This boy has a pale face.

૬૮) અભ્યાસપાઠ ૧૬.

ઘેર at home
કાલે yesterday
મારી સાથે with me
ગુસ્સે angry
પણ but
ડાહ્યું prudent
ચાકર a servant
ખીચારો poor
આંધળું blind
આંધળો a blind man
સગો a relative
ફીક્કો pale
ઘાણી a mill
હવા weather
રસોઇઓ a cook
છત્રી an umbrella
સિપાઇ, પટાવાળો સિપાઈ a peon
પૈસો money
ઘણું much
પ્રખ્યાત famous
સુંદર beautiful
ભાગેલું broken
પથ્થરપાટી a slate
ચીતારો a painter
દીકરી a daughter
મીઠું sweet
કણિયો a corn-seller
કોઠાર a granary
બદન a vest
બોરિયું a button
તપકીર snuff
સોડમ a smell
સિઢી stairs
પગથિયું a step
બારી a window
રસ્તો a road
સાંકડું narrow

૧ હું ઘેર હતો. ર હું કાલે માંદો હતો. ૩ તે (she) મારી સાથે ગુસ્સે હતી. ૪ ગંગારામ વાડીમાં હતો અને બાજુભાઇ ઘરમાં હતો. ૫ કાલે મારી પાસે ચોપડી ન હતી (had no) પણ પાટી હતી. ૬ કાલે તમારી પાસે ચપ્પુ હતો. ૭ તે ડાહી છોડીઓ હતી. ૮ આ માણસ પાસે ઘણાં ઘેટાં હતાં. ૯ ઘરમાં મારી પાસે ચાકર ન હતો. ૧૦ મુસાફર પાસે ૫

એક લાંબી લાકડી હતી. ૧૧ તે બીચારા આંધળાને સગાં ન હતાં. ૧૨ અમારી પાસે ઘણા બળદ હતા. ૧૩ તારી પાસે કાલે પાટી હતી. ૧૪ તેનો ચેહેરો ફીક્કો હતો. ૧૫ આંધળો બળદ ઘાણીમાં હતો. ૧૬ તે ગાય તથા ભેંસો હતી. ૧૭ ટોપલી ભરેલી હતી. ૧૮ તેઓની પાસે ખાલી ટોપલી હતી. ૧૯ ફુમસમાં અમને સારી હવા મળી. ૨૦ રસોઈઆ પાસે એક મોટી છરી હતી અને પટાવાળા પાસે જૂની છત્રી હતી. ૨૧ મારા બાપ પાસે એક મોટું ઘર ને સુંદર વાડીઓ હતાં. ૨૨ મુસાફર પાસે ઘણો પૈસો હતો. ૨૩ તેની પત્થરપાટી ભાગેલી હતી. ૨૪ તારો ખડિઓ ભાગેલો હતો. ૨૫ તે પ્રખ્યાત ચીતારો હતો. ૨૬ મારો દીકરો તથા દીકરી ત્યાં હતાં. ૨૭ કેરીઓ મીઠી હતી. ૨૮ કણિયા કને કોઠારમાં ઘણો દાણો હતો. ૨૯ મારા બદનને છ બોરિયાં હતાં. ૩૦ તપકીરની સોડમ નઠારી છે. ૩૧ સિઢીને દશ પગથિયાં હતાં. ૩૨ મારૂં મોટું ઘર સુરતમાં હતું. ૩૩ તેને સોળ બારીઓ હતી. ૩૪ સુરતમાં અગાઉ
૧૯ રસ્તા સાંકડા હતા.

બોધપાઠ ૧૨.

ચાલુ ભૂતકાળ વિષે.

THE CONTINUOUS PAST TENSE.

૬૯) વર્તમાન કૃદંત તથા to be ના વર્તમાનકાળનાં રૂપથી ચાલુ વર્તમાનકાળ સાધિત થાયછે એવું આપણે જોયું છે (૫૦ મું ખંડક જૂઓ). એજ પ્રમાણે વર્તમાન કૃદંતને to be નાં ભૂતકાળ રૂપ લગાડ્યાથી ચાલુ ભૂતકાળ સાધિત થાય છે, જેમકે.

એકવચન.		અનેકવચન.	
હું લખતો હતો	I was writing	અમે વગેરે	We were writing
તું લખતો હતો	Thou wast writing	તમે ,,	You were writing
		તેઓ ,,	They were writing
તે લખતો હતો	He was writing		

જે સમય વિષે બોલાયછે તે સમયે ક્રિયા જારી હતી કે થતી હતી એવું ચાલુ ભૂતકાળ દર્શાવેછે.

૭૦) ઉદાહરણ.

તમે મને બોલાવ્યો ત્યારે હું વાડીમાં ફરતો હતો.	I was walking in the garden when you called me.
કાલે હું આવ્યો ત્યારે તમે લખતા હતા.	When I came yesterday you were writing.
હું લખવાના ઘણા કામમાં છું.	I am busy writing.

૭૧) અભ્યાસપાઠ ૧૭.

નાચવું to dance
જ્યારે when
ત્યારે then
નાસવું to run away
ઉઘાડવું to open
પિયાનો નામનું વાજું વગાડવું to play on a piano
ટપાલનો પટાવાળો a postman
બહાર out
મને મળવું to meet me
મને મળે છે I meet
મને મળ્યું I met
બૂમ પાડવી to cry out, to shout
કારણ કે because
સોઈ a tailor
આગલી પડાળી a verandah
બિલાડી a cat
બિલાડીનું બચ્ચું a kitten
છેતરવું to cheat, deceive
ઘણા કામમાં હોવું to be busy
પાણી ભરવું to fetch water
આ વખતે at this time
દોહવું to milk
ધોવું to wash
તાપ heat
લીધે on account of
ચીમળાવું to wither
જોયું saw
રસોઈ કરવી to cook
આપણી પછવાડે behind us
પછવાડે આવવું—જવું to follow
પહોંચવું to arrive
તારૂં thy, your
દરવાજા આગળ before a door
નીકળવું to come અથવા go out
નીકળ્યું came out, went out

તેનું (નર) his	દશ વાગેછે it strikes ten
તેનું (નારી) her	ઉકળવું to boil
વરસેછે it rains, is raining	હિસાબ કરવા to do sums

૧ જ્યારે હું આવ્યો (ત્યારે) તમે નાચતા હતા. ૨ તમે જ્યારે આવ્યા (ત્યારે) હું નાસતો હતો. ૩ જ્યારે તમે મને બોલાવ્યો (ત્યારે) હું લખતો હતો. ૪ તું આવ્યો ત્યારે હું દરવાજો ઉઘાડતો હતો. ૫ તું બેઠો (sattest down) ત્યારે હું પેટીને કૂંચી દેતો હતો. ૬ હું ગાતો હતો, તું વાંચતો હતો અને તારો ભાઈ વાજીત્ર વગાડતો હતો. ૭ ટપાલનો પટાવાળો આવ્યો ત્યારે હું બહાર જતો હતો. ૮ અમે નિશાળે જતા હતા ત્યારે અમને અમારી (our) બહેનો મળી. ૯ મેં બૂમ પાડી કારણ કે તું મને દુઃખ દેતો હતો. ૧૦ હું બહાર ગયો (went) ત્યારે સોઈ પડશાળમાં સીવતો હતો. ૧૧ મારી બહેનો બિલાડી તથા તેનાં બચ્ચાં સાથે (with) રમતી હતી. ૧૨ હમણાં વરસાદ વરસેછે અને કાલે આ વખતે વરસાદ વરસતો હતો. ૧૩ તેઓ અમને છેતરતા હતા. ૧૪ હું લખવાના ઘણા કામમાં છું. ૧૫ તું વાંચવાના ઘણા કામમાં હતો. ૧૬ છોકડી પાણી ભરવાના ઘણા કામમાં પડી હતી. ૧૭ તે (she) ગાય દોહતી હતી અને તેની બહેન લૂગડાં ધોતી હતી. ૧૮ તાપને લીધે ફૂલો ચીમળાતાં હતાં. ૧૯ મેં જોયું કે તે રસોઈ કરતી હતી. ૨૦ આપણી પછવાડે તેઓ આવતા હતા. ૨૧ હું આવ્યો ત્યારે તારા દરવાજા આગળ છ માણસ બેઠેલાં હતાં. ૨૨ તું બહાર નીકળ્યો ત્યારે દશ વાગતા હતા. ૨૩ પાણી ઉકળતું હતું. ૨૪ તમે બોલતા હતા. ૨૫ અમે હિસાબ કરતા હતા.

બોધપાઠ ૧૩.

પૂર્ણ વર્તમાનકાળ તથા અનિયમિત ક્રિયાપદો વિષે.

THE PERFECT PRESENT TENSE AND THE IRREGULAR VERBS.

(૭૨) ભૂતકૃદંત સાથે સહાયકારક ક્રિયાપદ to have ના વર્તમાનકાળનાં રૂપ લગાડવાથી જેને The Perfect Present Tense (પૂર્ણ વર્તમાનકાળ) કહેછે, એવું રૂપ સાધિત થાય છે, જેમકે—

એકવચન.		અનેકવચન.	
I have Thou hast He has	written a letter	We have You have They have	written a letter.

અર્થ—મેં કાગળ લખ્યો છે, તેં કાગળ લખ્યો છે, વગેરે.

૭૩) ed પ્રત્યય લગાડ્યાથી અંગ્રેજી ક્રિયાપદના ભૂતકાળ તથા ભૂતકૃદંત બનેછે, એવું આપણે શીખ્યા (પંડક ૫૯ જૂઓ) પણ ed નથી લાગતાં એવાં પણ ક્રિયાપદ છે, તેઓને અનિયમિત ક્રિયાપદ (The Irregular Verbs) કહેછે, અને જેઓને ed લાગેછે તેઓને નિયમિત ક્રિયાપદ (The Regular Verbs) કહેછે.

અનિયમિત ક્રિયાપદનાં રૂપ શીખવાની ઘણી જરૂર છે, માટે તેમાંનાં કેટલાંકનાં રૂપ આપતા જઇશું.

ત્રણે રૂપે સરખાં રહેછે એવાં જે ૧૯ અનિયમિત ક્રિયાપદ થાય છે તેઓ નીચલા અભ્યાસપાઠને મથાળે લખ્યાં છે તે મોઢે કરવાં જોઇએ.

૭૪) ## ઉદાહરણ.

હું કાપુંછું I cut.	તમે મને દુ:ખ દોછો You hurt me.
મેં કાપ્યું I cut.	મેં તમને દુ:ખ દીધું છે I have hurt you.
મેં કાપ્યું છે I have cut.	આ ચોપડીનો મને એક રૂપિઓ બેઠો This book cost me one rupee.

૭૫) To read ની જોડણી બદલાતી નથી ખરી, પણ ભૂતકાળ તથા ભૂતકૃદંતનો ઉચ્ચાર વર્તમાનકાળ કરતાં જૂદો થાયછે, જેમકે, હું વાચુંછું I read (રીડ), મેં વાંચ્યું I read (રેડ), મેં વાંચ્યું છે I have read (રેડ)

૭૬) ## અભ્યાસપાઠ ૧૯.

ત્રણે રૂપે સરખાં રહેછે એવાં અનિયમિત ક્રિયાપદ.

ફૂટવું to burst	દૂર કરવું to rid
નાખવું to cast	મેલવું to set
પૈસા બેસવા to cost	પાડવું to shed

કાપવું to cut	મોળવું to shred
વાગવું to hit	બંધ કરવું to shut
દુઃખ દેવું to hurt	ચીરવું to slit
રજા આપવી, દેવું to let	ફાડવું to split
મૂકવું to put	પાથરવું to spread
વાંચવું to read	પરસેવો થવો to sweat

ઘાલવું, ઘોંચવું, to thrust

પરપોટો a bubble	ખારવો a sailor
ગજવું a pocket	દોરડું a rope
જમીન the ground	તેણીએ she
(તેનું પોતાનું) his (નર), her (નારી), their (અનેકવચન)	શાક vegetables
	સારૂ for
પર on	સુઇ જવું to go to bed
નદી a river	જવાની રજા આપવી to let go
કૂવો a well	છ વાગે at six o'clock
પથારી a bed	લાકડાં sticks, firewood
સીસી a bottle	બીજું other

અર્ધો રૂપિઓ half a rupee. ઢોલ a drum.

૧ મેં મારી પાટી ભાગી છે. ૨ તેણે દરવાજો બંધ કરયો છે. ૩ તમે દરવાજે બંધ કરતા હતા. ૪ મને પરસેવો થાયછે. ૫ કાલે મને પરસેવો થયો. ૬ મને તમે દુઃખ દીધું છે. ૭ પરપોટો ફૂટયો. ૮ મારા ગજવામાં તેણે પોતાનો હાથ ઘાલ્યો. ૯ મારા હાથમાં તેણે કલમ ઘોંચી છે. ૧૦ તેણે મારી લાકડી ચીરી. ૧૧ તેં ખુરસી જમીન પર મેલી છે. ૧૨ તમે નંદીમાં પત્થર નાખ્યો છે. ૧૩ કાલે કૂવામાં એક છોકરાએ ઇંટ નાખી. ૧૪ તે પોતાની પથારી પાથરે છે. ૧૫ તેણે પોતાની પથારી પાથરી છે. ૧૬ સીસી ફૂટી. ૧૭ ખારવાએ દોરડું કાપ્યું. ૧૮ ઇંટ મને વાગી. ૧૯ ઇંટ તેને (him) વાગી છે. ૨૦ ખુરસી પર મેં ચોપડી મૂકી. ૨૧ તેણીએ (she) પોતાની (her) આંગળી કાપી છે. ૨૨ મારા કોકા સારૂ

હું શાક મોળું છું. ૨૩ કાલે મેં શાક મોળ્યું હતું. ૨૪ હું સૂઈ જાઊંછું. ૨૫ મારી માએ મને આઠ વાગે સૂઈજવાની રજા આપી. ૨૬ કાલે તે લાકડાં ફાડતો હતો. ૨૭ આજે તેણે બીજાં લાકડાં ફાડયાં છે. ૨૮ આ ચોપડીના મને બે રૂપિયા બેઠા. ૨૯ આ પત્થરપાટીના મને ચાર આના બેઠા. ૩૦ તેના ચપ્પુનો અર્ધો રૂપિઓ બેઠો. ૩૧ આ પાઘડી ૧૫ લલુએ કાપી ૩૨ કાશીએ નાનાં વાસણ જમનીના મોં આગળ મૂકયાં. ૩૩ એકજણ તો ઢોલ વગાડે છે. ૩૪ કુતરીએ સસલીને પોતાની પાસે આવવા દીધી નહિ. ૧૮

બોધપાઠ ૧૪.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ વિષે.

Other Irregular Verbs.

૭૭) સામાન્ય રૂપ (The Infinitive Mood.)	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
લેવું to take	took	taken
હાલવું, હલાવવું to shake	shook	shaken
તજવું to forsake	forsook	forsaken
ભૂલથી ગણવું,ભૂલથી જાણવું to mistake	mistook	mistaken
ફોડવું to break	broke	broken
ખમવું, લઈજવું to bear	bore	borne
ફાડવું to tear	tore	torn
પહેરવું to wear	wore	worn
ઊભું રહેવું to stand	stood	stood
લોહી નીકળવું to bleed	bled	bled
ખવડાવવું to feed	fed	fed
ખોદવું to dig	dug	dug
દોરવું to lead	led	led
વેચાતું લેવું to buy	bought	bought

૭૮) ઉદાહરણ.

મારી આંગળીમાંથી લોહી નીકળે છે.	My finger is bleeding.
તેણે મને (ભૂલથી) બીજો છોકરો જાણ્યો.	He mistook me for another boy.

૭૯) અભ્યાસપાઠ ૧૯.

પોતાનું બધું all his	બીજું another
મિત્ર a friend	ડગલો a coat
માંથી બહાર out of	દિવસ a day
જોરથી violently	વાંદરો a monkey
પોતાનું his	કાગળ paper
શરીર the body	ઝુટાવી લેવું to snatch
રોટલો a loaf	કકડેકકડા કરવું to tear to pieces, to break to pieces
ભાઈ a brother	કોણ who
માંથી out of	આપણું our
ગઈ રાત્રે last night	બારી a window
ભૂલ્યો mistaken	આવું such
સર્વે all	હાથનું મોજું a glove
પ્યાલું a cup, a bowl	પહેરાય છે is worn
કાકાનું છોકરૂં a cousin	હાલ now, at present
દરદ pain	અહિઆં here
ભલું (ક્રિયાવિશેષણ) well	ઘોડાવાળો a groom
લૂગડું a dress	તરફ towards
રાતમાં during the night	ઘણું copiously
લઈ લેવું to take away	

ફરવાં જવું to take a walk

૧ તેણે પોતાના બધા મિત્રોને તજ્યા. ૨ કુત્રો પાણીમાંથી બહાર આવ્યો અને જોરથી પોતાનું શરીર હલાવ્યું. ૩ તેણે આખો રોટલો લીધો. ૪ મારા મિત્રે (ભૂલથી) મને મારો ભાઈ જાણ્યો. ૫ ગઈ રાત્રે

પેટીમાંથી (કોઇએ) પૈસા લઈ લીધા. ૬ તે ભૂલ્યો હતો. ૭ તું ભૂલ્યો છે. ૮ ધરતી જોરથી હાલી. ૯ છોકરો ભૂલ્યો હતો. ૧૦ મારા સર્વ મિત્રોએ મને તજ્યો છે. ૧૧ મારા સર્વ મિત્રોથી (by) હું તજાયલો છું. ૧૨ બિલાડીએ પ્યાલું ફોડયું. ૧૩ મારા કાકાના છોકરાએ દરદ ભલું સહ્યું. ૧૪ કાલે આ લુગડું મેં પહેરયું. ૧૫ તમે આવ્યા ત્યારે હું બીજું પહેરતી હતી. ૧૬ આ ડગલો મેં ત્રણ દિવસ પહેરયો છે. ૧૭ વાંદરે કાગળ ઝુંટાવી લીધો અને તેના (it) કકડે કકડા કરયા. ૧૮ મેજ ભાગી હતી. ૧૯ મેં લાકડી લીધી ને તેને (it) ભાગી. ૨૦ આપણી બારીઓ કોણે ભાગી? ૨૧ આવાં હાથનાં મોજાં હાલ પહેરવામાં આવતાં નથી (are not). ૨૨ આવી ટોપી હાલ પહેરવામાં આવેછે. ૨૩ તું વાંડીમાં ખોદતો હતો. ૨૪ તેઓએ આખી વાડી ખોદી છે. ૨૫ ચાકરે કુત્રાને ખવડાવ્યું છે. ૨૬ કાલે તમે અહિઆં ઊભા હતા. ૨૭ ઘોડાવાળો ઘોડો દોરે છે. ૨૮ ઘોડાવાળાએ ઘોડો નદી તરફ દોરયો. ૨૯ રાતમાં મારી આંગળીમાંથી ઘણું લોહી નીકળ્યું. ૩૦ સવારે (this morning) અમે ફરવા ગયા (હતા). ૩૧ તે બે ભાઇઓ પોતાનાં ઘરડાં માબાપને ખાંધ પર લઈ ગયા. ૩૨ પછી મારા બાપે ચાર વાર છીંટ વેચાતી લીધી. ૩૩ તે બિચારાનું લોહી બહુ વહી ગયું. ૩૪ શિયાળામાં ટાઢને લીધે લોક ગરમ લુગડાં પહેરે છે.

બોધપાઠ ૧૫.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ વિષે.

Other Irregular Verbs.

(૯૦) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
ખાવું to eat (ઈટ)	ate, eat (એટ)	eaten (ઇટન)
માર મારવો, મારવું to beat (બીટ)	beat (બીટ)	beaten (બીટન)
આરંભવું to begin	began	begun
ગાવું to sing	sang	sung
કરવું to do	did	done

સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
જણવું to bear	bore	born
જવું to go	went	gone
દોડવું to run	ran	run

(૮૧) ઉદાહરણ.

તે લખવા માંડે છે	He begins to write.
તમે શિક્ષકને મળવા નિશાળે ગયા હતા	You went to school to see the teacher.
મારો ભાઇ વાંચતાં શીખેછે.	My brother is learning to read.
હું જુલાઇની એકવીસમી તારીખે જન્મ્યો (હતો)	I was born on the twenty-first of July.

(૮૨) અભ્યાસપાઠ ૨૦.

તોબરો a nose bag
ચણા gram
થોડો રોટલો some bread
મા a mother
ચોરવું to steal
જુવાન young
સુધરવું to improve
પસાની થેલી a purse
પગે on the leg
પેલું that
ગીત a song, a hymn
ખાવાની રૂચિ appetite
ઘણું much, a great deal
સહુથી નાનું least, youngest
આજ to-day
બજારે to market
બાળક a baby, an infant
સત્તાવીસમું the twenty-seventh
પાડોશી a neighbour
ઉતાવળથી quickly
હુકમ a command
ઇશ્વરનું God's
ધણી a husband
તાવ આવવો to take fever
પચીસમું the twenty-fifth
નાતાલ Christmas
નાહાવું to bathe

૧ ઘોડો તોબરામાંથી ચણા ખાયછે. ૨ ઘોડો બધું ઘાસ ખાઇ ગયોછે.

૩ ગાયે મારા ભાઈના હાથ (brother's hand) માંથી થોડો રોટલો ખાધો છે. ૪ તે ખરાબ છોકરો છે અને તેની મા તેને મારેછે. ૫ કાલે તેના બાપે મારા નાના ભાઇને માર્યો. ૬ તું કેરી ચોરતો હતો. ૭ અમે કેરી ખાતા હતા. ૮ તે નિશાળે ગયો. ૯ મારો જુવાન મિત્ર નિશાળે ગયો છે. ૧૦ હું નિશાળે ગયો ત્યારે પાઠ આરંભ્યો હતો. ૧૧ તે લખવા માંડેછે. ૧૨ હવા ગરમ થવા લાગી છે. ૧૩ તે સુધરવા લાગ્યો. ૧૪ મારી દીકરીએ પૈસાની થેલી ગુંથવા માંડી છે. ૧૫ કુત્રો મને પગે કરડ્યો. ૧૬ હું આવ્યો ત્યારે ગીત ગાતાં હતાં. ૧૭ હું આવ્યો ત્યારે તેઓએ ગાવા માંડ્યું હતું. ૧૮ પેલું ગીત તમે બરોબર ગાયું. ૧૯ મેં ત્રણ ગીત ગાયાં છે. ૨૦ મને ખાવાની રૂચિ સારી છે. ૨૧ મેં ઘણું ખાધું છે. ૨૨ આ બાયડીનો સહુથી નાનો છોકરો બોલવા લાગ્યો છે. ૨૩ તે (it) મેં કર્યું. ૨૪ આજ તમે ઘણું કર્યું છે. ૨૫ તે રોજ બજારે જાયછે. ૨૬ મારા કાકાનો દીકરો મુંબઈ (to B.) ગયો છે. ૨૭ તે ડીસેંબરની એકત્રીસમી તારીખે જન્મ્યો હતો. ૨૮ આ બાળક આગસ્ટની સત્તાવીસમીએ જન્મ્યું હતું. ૨૯ બધા પાડોસી બહાર જોવા ગયા. ૩૦ તું દોડેછે. ૩૧ તેઓ દોડેછે. ૩૨ અમે ઉતાવળથી દોડ્યા. ૩૩ ઇશ્વર આપણને (us) ખવડાવેછે. ૩૪ આપણે ઇશ્વરના હુકમ તોડ્યા છે. ૩૫ માણસોએ ઇશ્વરને છોડી દીધો. ૩૬ પણ ઇશ્વરે માણસોને તજી દીધા નથી (has not). ૩૭ મારા ધણીને સુરતમાં તાવ આવ્યો. ૩૮ તું માર્ચની પચીસમીએ જન્મ્યો હતો. ૩૯ નાતાલ ડીસેંબરની પચીસમીએ આવેછે. ૪૦ તે નદીએ નહાવા ગયો છે.

બોધપાઠ ૧૬.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા ભવિષ્યકાળ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE FUTURE TENSE.

૮૩) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
કુકરેકુક કરવું to crow	crew	crowed, crown
વાવું to blow	blew	blown

સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
જાણવું to know	knew	known
વધવું, મોટા થવું to grow	grew	grown
જાગવું, જગાડવું to awake	awoke	awaked
આવવું to come	came	come
થવું to become	became	become
ઝાલી રાખવું to hold	held	held
બનાવવું to make	made	made
પૈસા આપવા to pay	paid	paid

૮૪) ભવિષ્યકાળનાં રૂપ will તથા shall ની સહાયતાથી થાયછે.

એકવચન.	અનેકવચન.
હું જઈશ I shall go	અમે જઈશું We shall go
તું જઈશ Thou wilt go	તમે જશો You will go
તે જશે He will go	તેઓ જશે They will go

૮૫) અભ્યાસપાઠ ૨૧.

મુરઘો a cock	ઉંદરડી a mouse
ઘડીઆળ (મોટું) a clock, (નાનું) a watch.	છ વાગે at six o'clock
	વા the wind
જોવું to look at	થોડાં a few
ફૂલનું ઝાડ a flower plant	વિચારવંત thoughtful
તસુ, ઇંચ an inch	ગંભીર serious
ભયંકાર રીતે terribly	આજ સવારે this morning
ઓળખવું to know	ખીજવવું to make angry
ગયે વરસે last year	ઝાલવું to seize
નિમાળા hair (એકવચન)	ઘોડાવાળો a groom
હજામ a barber	કેટલાંએક several
બહુ very	ગુરંગ a jail, a gaol

જલદી fast	ઘડીઆળનો બૂરજ a clock tower
દૂધ milk	સડક a made road
વૈદ a doctor	ટટ્ટુ, a pony, a nag
ધૂણાવવું to shake, to nod	બેસવું (ઘોડે) to ride
ચોતરફ round	નોતરું દેવું to write

૧ મૂરઘો કુકરેકુક કરેછે. ૨ મૂરઘો બોલ્યો ત્યારે મેં મારી ઘડીઆળમાં જોયું. ૩ ફૂલનું ઝાડ ચાર તસુ વધ્યું છે. ૪ ગઈ રાતે વા ભયંકાર રીતે વાયો. ૫ જ્યારે તે મને મળ્યો, (ત્યારે) મેં તેને ઓળખ્યો. ૬ મેં જાણ્યું. ૭ ગયે વરસે મેં તમને ઓળખ્યા. ૮ મને નિમાળા બહુ જલદી વધે છે. ૯ હજામે મારા નિમાળા કાપ્યા છે. ૧૦ દિવસો લાંબા થાય છે. ૧૧ મારી બહેન કદમાં ઘણી વધી છે. ૧૨ તે મોટો થયો ત્યારે સૂધર્યો. ૧૩ તેઓએ થોડા રોટલા ખાધા અને થોડું દૂધ પીધું. ૧૪ વૈદે પોતાનું માથું ધૂણાવ્યું. ૧૫ કોટડીની ચોતરફ ઊંદરડી દોડી. ૧૬ હું છ વાગે જાગ્યો. ૧૭ હું વાશી જાગ્યો હતો. ૧૮ હું આવ્યો છું. ૧૯ તે થોડા દિવસમાં વિચારવંત તથા ગંભીર થઇ છે. ૨૦ આજ સવારે મેં મારા બાપને ખીજવ્યો. ૨૧ તેણે કુત્તાને ઝાલ્યો. ૨૨ ઘોડાવાળાએ ઘોડાને એક કલાક થયા ઝાલી રાખ્યો છે. ૨૩ કેટલાંએક વરસ થયાં મેં આ સાહેબને ઓળખ્યા છે. ૨૪ આજ હું ગામમાં હોઈશ. ૨૫ કાલે અમે કાગળ લખીશું. ૨૬ કાલે તે મને ચોપડી આપશે. ૨૭ હું પરશોતમને (to) ચોપડી આપીશ. ૨૮ અહંમદાવાદમાં તમે તુરંગ જોશો. ૨૯ સુરતમાં તેઓ નવો ઘડીઆળનો બૂરજ જોશે. ૩૦ તમારી ઘડીઆળ સારી ચાલે છે. ૩૧ હું છ વાગે ઘેર હોઇશ. ૩૨ હું આજ વાડીમાં ફરીશ. ૩૩ આજ તું નવી સડક જોવા જશે. ૩૪ આવો, બેન આવો મારી જોડે તમને બહાર તેડી જઈશ ને પૈસો આપીશ. ૩૫ ના તું આપણા ટટ્ટુ પર બેસજે. ૩૬ તારા આવ્યા પછી હું છગનને નોતરું દેવા જઇશ.

બોધપાઠ ૧૭.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા પૂર્વ ભૂતકાળ અને પૂર્વ ભવિષ્યકાળ.

OTHER IRREGULAR VERBS, THE PLUPERFECT TENSE AND THE PERFECT FUTURE TENSE.

૮૬) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
બાંધવું to bind	bound	bound
જડવું to find	found	found
દળવું to grind	ground	ground
આપવું to give	gave	given
બોલવું to speak	spoke	spoken
ફરમાવવું to bid	bade (બાડ)	bidden
વારવું to forbid	forbade	forbidden
ઠપકો દેવો to chide	chid	chidden
સંતાડવું to hide	hid	hidden
લપસવું to slide	slid	slidden
કરડવું to bite	bit	'bitten

૮૭) ભૂતકાળમાં અમુક સમય પહેલાં કોઇ ક્રિયા થઈ હતી એમ જણાવવાને ક્રિયાપદનાં જે રૂપ થાયછે તેને પૂર્વ ભૂતકાળ (the Pluperfect Tense) કહેછે.

હું બોલ્યો હતો I had spoken	અમે બોલ્યા હતા We had spoken
તું બોલ્યો હતો Thou hadst spoken	તમે બોલ્યા હતા You had spoken
તે બોલ્યો હતો He had spoken	તેઓ બોલ્યા હતા They had spoken

૮૮) તેમ ભવિષ્યકાળને સારૂ પૂર્વ ભવિષ્યકાળ (The Perfect Future Tense) થાય છે.

I shall have spoken.	We shall have spoken.
Thou wilt have spoken.	You will have spoken
He will have spoken.	They will have spoken.

અર્થ—હું બોલી ચૂક્યો હોઇશ, તું બોલી ચૂક્યો હોઇશ, વગેરે.

૮૯) ઉદાહરણ.

એક વાગે મેં ખાણું ખાધું હતું.	At one o'clock I had eaten my dinner.
હું આવ્યો ત્યારે ચોરોએ તેના હાથ પગ બાંધ્યા હતા.	When I came the robbers had bound him hand and foot.
અમે પોહોંચીશું ત્યાર પહેલાં તે પોતાનું કામ પૂરૂં કરી રહેશે, અથવા અમે પોહોંચ્યા પહેલાં તેણે પોતાનું કામ પૂરૂં કર્યું હશે.	He will have finished his work before we arrive.

૯૦) અભ્યાસપાઠ ૨૨.

મને જડેછે I find
કૂંચી a key
રૂમાલ a handkerchief
સસલો a rabbit
કેમકે because
મગર an alligator
ડોસી an old woman
થોડા પૈસા a little money
તારૂં thy
બરફ ice
ઉપર upon
થોડાજ only a little
લશ્કર an army [to reach
આવી પોહોંચવું to come up,
શત્રુ an enemy
આજારી, માંદો a patient
મરીજવું to die
અભ્યાસપાઠ an exercise
ભાષા a language
સાંજ પહેલાં before evening
બાજરી millet
કિંમત આપવી to pay for
ઘડીઆળને કૂંચી આપવી to wind up a watch, clock
પાડવું to fell, to cut down
ઘડીઆળમાં વાગેછે, the clock strikes, it strikes by the clock

૧ એક કૂંચી મને જડી. ૨ તારો રૂમાલ મને જડ્યો છે. ૩ તને મારો ચપ્પુ જડ્યો છે ? ૪ કુત્રાએ સસલાને મારયો હતો. ૫ તમે આવ્યા પહેલાં તેણે ચોપડી આપી હતી. ૬ મેં એને ફરમાવ્યું. ૭ તે બહાર ગયા પહેલાં મેં એને ફરમાવ્યું હતું. ૮ મારા કાકાએ મને ઠપકો દીધો, કેમકે મેં કામ પૂરૂં કર્યું નોહોતું. ૯ તું બોલ્યો. ૧૦ તેણે રૂમાલ સંતાડ્યો. ૧૧ મગર તેને કરડ્યો. ૧૨ ડોસીને અમે થોડા પૈસા આપ્યા. ૧૩ મેં તારા ભાઇને ચોપડી આપી છે. ૧૪ મારા કાકાએ તને નવી ઘડીઆળ આપી છે. ૧૫ બરફ ઉપર હું લપસી ગયો. ૧૬ ડોસીએ ઘઊં દળ્યા છે. ૧૭ તેણે થોડાજ પૈસા લીધા. ૧૮ મારો બાપ ઘેર આવ્યો તે પહેલાં મારી બહેને ગાય દોહી હતી. ૧૯ પાંચ વાગે પ્રેમબાઈએ ગાય દોહી હતી. ૨૦ લશ્કર આવી પોહોંચ્યું ત્યાર પહેલાં શત્રુ નાહાશી ગયો હતો. ૨૧ વૈદ આવ્યા પહેલાં માંદો મરી ગએલો હતો.* ૨૨ કાગળ પોહોંચ્યા પહેલાં તે મરી જશે. ૨૩ સાત વાગે હું મારો પાઠ શીખ્યો હતો. ૨૪ બાર વાગ્યા પહેલાં હું મારો અભ્યાસપાઠ લખી રહીશ. ૨૫ જ્યારે હું અંગ્રેજી શીખી રહીશ, ત્યારે હું ત્રણ ભાષા શીખી રહીશ. ૨૬ સાંજ પહેલાં તે બાજરી દળી રહેશે. ૨૭ મેં ઘોડાની કિમ્મત આપી હતી. ૨૮ મેં કૂંચી આપ્યા પહેલાં ઘડીઆળ અટકી હતી. ૨૯ આપણે આવી પોહોંચ્યા પહેલાં મજૂર ઝાડ પાડી રહેશે. ૩૦ આપણે બહાર ગયા ત્યારે ઘડીઆળમાં ૧૯દશ વાગ્યા હતા.

---

* **Die** ક્રિયાપદ (મરીજવું) સહાયકારક to have સ્વીકારે છે, જેમકે **My brother has died** મારો ભાઇ મરીગયો. **Dead** તો વિશેષણ છે અને to be સાથે વપરાય છે, જેમકે **My brother is dead** મારો ભાઇ મરીગયેલો છે, એટલે તે જીવતો નથી.

બોધપાઠ ૧૮.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ અને To do નાં રૂપ તથા ઉપયોગ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE FORMS AND USE OF TO DO.

(૯૧)

સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
વાપરવા આપવું, ઉછીનું આપવું to lend	lent	lent
વળવું, વાળવું to bend	bent	bent
ફાડવું to rend	rent	rent
મોકલવું to send	sent	sent
બાંધવું to build	built	built
લાવવું, તેડી લાવવું to bring	brought	brought
ઝીલવું, ઝાલવું to catch	caught	caught
લડવું to fight	fought	fought
શોધવું to seek	sought	sought
શીખવવું to teach	taught	taught
કરવું to do	did	done

(૯૨) To do નો વર્તમાનકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
હું કરૂં છું I do	અમે કરીએ છીએ We do
તું કરે છે Thou dost	તમે કરો છો You do
તે કરે છે He does	તેઓ કરે છે They do

(૯૩) To do એ સકર્મક ક્રિયાપદ અને વળી સહાયકારક ક્રિયાપદ છે. સકર્મક હોય છે ત્યારે to do નો અર્થ (કામ) કરવું થાય છે, જેમકે તે પોતાના અભ્યાસપાઠ સારા કરેછે He does his exercises well.

સહાયકારક થાય છે ત્યારે to do સવાલ પૂછવાના અને નકાર કરવાના કામમાં આવે છે. જેમકે, શું તે સારૂં લખે છે? Does he write well? તે સારૂં લખતો નથી He does not write well.

(૯૪) પ્રશ્નાર્થ (Interrogative) વર્તમાનકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
Do I write?	Do we write?
Dost thou write?	Do you write?
Does he write?	Do they write?

અર્થ,—શું હું લખું છું? શું તું લખે છે? વગેરે.

(૯૫) નિષેધાર્થક (Negative) વર્તમાનકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
I do not write	We do not write
Thou dost not write	You do not write
He does not write	They do not write

અર્થ,—હું લખતો નથી, તું લખતો નથી, વગેરે.

(૯૬) **અભ્યાસપાઠ ૨૩.**

કુહાડો a hatchet, an axe	અભ્યાસપાઠ an exercise
લુહાર a blacksmith	નહિ no
લોઢું iron	ત્રીજે ત્રીજે દિવસે every other day
લોઢાની સળી an iron rod	કપ્તાન a captain
સુંદર handsome	થી from
ભેટ a present	શીકારી કૂતરો a hound
તબેલો a stable	દડો a ball
પાણીની નળી a water-pipe	રહેવું to live
ત્રીજે વરસે three years ago	ખાંડ sugar
રોજ every day	પૂરૂં થવું to be done, finished

૧ મેં તેને કુહાડો વાપરવા આપ્યો. ૨ લુહારે લોઢું વાળ્યું. ૩ આ ખરાબ છોકરાએ લોઢાની સળી વાળી છે. ૪ તેણે મને સુંદર ભેટ મોકલી છે. ૫ છ વાગે મારી માએ મારા ભાઇને તથા મારી બહેનને નિશાળે મોકલ્યાં. ૬ તમે ચોપડી વેચો છો? ૭ હું જાણતો નથી. ૮ તેણે સારા તબેલા

બાંધ્યા છે. ૯ હું બટાટા લાવ્યો છું. ૧૦ તેણે પોતાનાં લૂગડાં ફાડ્યાં છે. ૧૧ પાણીની નળી ફૂટી ગયેલી છે. ૧૨ મેં મારૂં ઘર ત્રીજે વરસે બાંધ્યું. ૧૩ અમે પોતાના પાઠ કરીએ છઈએ. ૧૪ તમે રોજ એક અભ્યાસપાઠ કરોછો અને હું બે કરૂં છું. ૧૫ શું તેઓ રોજ બે અભ્યાસપાઠ કરેછે? ૧૬ નહિ તેઓ ત્રીજે ત્રીજે દિવસે એક કરેછે. ૧૭ બાપા, ભાઈએ મને ચાર રૂપિયા ઉછીના આપ્યા. ૧૮ કપ્તાન રોબિન્સન ઇંગ્લાંડથી શીકારી કૂત્રો લાવ્યો. ૧૯ મેં દડો ઝીલ્યો. ૨૦ બિલાડીએ ઊંદર ઝાલ્યો છે. ૨૧ વાથી ઝાડ વળેલું છે. ૨૨ મેં એને અંગ્રેજી શીખવ્યું છે. ૨૩ તેઓ ઘણા (very much) લડ્યા. ૨૪ હું લડતો નથી. ૨૫ શું તમે લખોછો? ૨૬ આજ સવારે મેં એક અભ્યાસપાઠ કર્યો છે. ૨૭ શું તમે અહમદાવાદમાં રહોછો? ૨૮ હું અહમદાવાદમાં રહેતો નથી. ૨૯ ખાંડ પૂરી થઈ છે. ૩૦ મારો પાઠ પૂરો થયો છે.

(૯૭) **અભ્યાસપાઠ ૨૪.**

કોને whom
પૂજવું to worship
મૂર્ત્તિ an idol
ક્યાં? where?
સુથારનું કામ carpenter's work
વ્યાકરણ grammar
ભૂગોળ geography
બીજગણિત algebra
હાથ નીચેનો શિક્ષક an assistant
અમારૂં our
પાઠશાળા a college
ભૂસ્તરવિદ્યા geology
ભરવાડ a shepherd
ખગોળ astronomy
શેઠ a master
મને આવડે છે I know
અજ્ઞાની ignorant
સાથી a companion
ઉછીનું લેવું to borrow
ડોસો an old man
સોબતી a friend, a companion
શીકારી a huntsman
લોંકડી a fox
ડાહ્યો wise
ભિખારી a beggar
જૂઠું બોલવું to tell a lie
પાપ કરવું to sin
પવિત્ર holy, pure
દશ વાગ્યા પછી after ten o'clock
જાગવું to remain awake, to sit up

૧ તમે કોને પૂજો છો? ૨ અમે ઈશ્વરને પૂજીએ છઈએ, અમે મૂર્તિને પૂજતા નથી. ૩ તમે ક્યાં રહો છો? ૪ હું સુથારનું કામ કરૂંછું. ૫ તમે વ્યાકરણ જાણોછો? ૬ હું ભૂગોળ જાણતો નથી. ૭ મહેતાજી બીજગણિત જાણેછે, પણ (but) તેના હાથ નીચેનો શિક્ષક (તે) જાણતો નથી. ૮ અમારા ભાઈઓ પાઠશાળામાં ભૂસ્તરવિદ્યા શીખ્યા છે. ૯ આ ભરવાડને ખગોળ આવડેછે, પણ ભૂસ્તરવિદ્યા નથી આવડતી. ૧૦ શેઠ અને ચાકર અજ્ઞાની છે. ૧૧ હું મારા સાથીને તેડી લાવ્યો છું. ૧૨ મેં પંદર રૂપિઆ ઉછીના લીધા. ૧૩ તે ડોસા પાસે બે લાકડી છે. ૧૪ સરા છોકરા પોતાના પાઠ શીખેછે. ૧૫ આ મારો સોબતી છે. ૧૬ શું આ તમે લખ્યું? ૧૭ શીકારીઓએ બે લોંકડી મારી. ૧૮ આ જુવાન માણસો ભૂગોળવિદ્યા જાણતા નથી. ૧૯ ડાહ્યો છોકરો થોડું (little) બોલેછે, તે ઘણું (much) બોલતો નથી. ૨૦ શું તું થોડું બોલેછે? ૨૧ હું આ છોકરાને શીખવતો નથી. ૨૨ આ ભિખારી જૂઠું બોલતો નથી. ૨૩ હું દૂધ પીતો નથી. ૨૪ ઇશ્વર પાપ કરતો નથી. ૨૫ ઇશ્વર પૂરો (perfectly) પવિત્ર છે. ૨૬ દશ વાગ્યા પછી હું જાગતો નથી. ૨૭ તમે અંગ્રેજી બોલોછો શું? ૨૮ શું બિલાડીનું બચ્ચું પાણી પીએછે? ૨૯ તે (It) પાણી પીતું નથી, તે દૂધ પીએછે. ૩૦ તે બકરૂં ફળ ખાયછે. ૩૧ આ બકરૂં ફળ ખાતું નથી. ૩૨ શું તેની બહેનો ગાયછે? ૩૩ તેની બહેનો પીઆનો નામનું વાજું વગાડતી નથી.

બોધપાઠ ૧૯.

બીજાં અનિ. ક્રિ. તથા પ્રશ્નાર્થ અને નિષેધાર્થ ભૂતકાળનાં રૂપ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE INTERROGATIVE AND NEGATIVE PAST TENSES.

(૯૮) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
પેટે ચાલવું to creep	crept	crept
પસંદ કરવું to choose	chose	chosen
ઠરીજવું to freeze	froze	frozen

સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
કામ પાડવું, વહેવાર રાખવો to deal with	dealt	dealt
સ્વપ્નું આવવું to dream	dreamt	dreamt
રાખવું to keep	kept	kept
કૂદવું to leap	leapt	leapt
અઢેલીને ઊભા રહેવું to lean	leant	leant
કહેવા ઇચ્છવું, મતલબ હોવી to mean	meant	meant
ખરચવું to spend	spent	spent
ખેંચવું to draw	drew	drawn

૯૯) પ્રશ્નાર્થ ભૂતકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
Did I write?	Did we write?
Didst thou write?	Did you write?
Did he write?	Did they write?

અર્થ.—શું મેં લખ્યું? શું તેં લખ્યું? વગેરે.

૧૦૦) નિષેધાર્થ ભૂતકાળ.

I did not write	We did not write
Thou didst not write	You did not write
He did not write	They did not write

અર્થ.—મેં ન લખ્યું, તેં ન લખ્યું, વગેરે.

૧૦૧) ઉદાહરણ.

તમે મને કહ્યું, પણ મેં તે ન કર્યું.	You told me, but I did not do it.
તે ગયો પણ હું નહિ ગયો.	He went but I did not go.
તેણે ઘોડો વેચ્યો નહિ, પણ આપી દીધો.	He did not sell the horse, but gave it away.

૧૦૨) અભ્યાસપાઠ ૨૫.

તરવું to swim	સરોવર a lake, a pond
ભત્રીજો a nephew	શિયાળામાં in winter
પાછું back	ઊભા standing
ખાવાનું (નામ) board	ચોપગું જનાવર a quadruped
ગાડી a car; ગાડું a cart	લંગડો a lame man
તેલ oil	કરમૂળ the root *kara*
ટાઢ cold, the cold	કૂંચી શબ્દ the word *kunchi*
મુશ્કેલ difficult	ઘ અક્ષર the letter *gha*
દુકાનદાર a shop-keeper	ઉડાઉ a spendthrift
સાથે with	ના, ભાઈ no, indeed
બીજાનું another's	અકડાઈ જવું to be stiff

૧ મગર પાણીમાં તરેછે અને જમીન પર પેટે ચાલેછે. ૨ મારો નાનો ભત્રીજો કોટડીમાંથી પેટે ચાલીને આવ્યો. ૩ તે પાછો પેટે ચાલ્યો છે. ૪ તેના ખાવાનાંનો થોડો ખરચ બેસેછે. ૫ તેણે મોટી ગાડી પસંદ કરી. ૬ શું તમે લાલ પાગડી પસંદ કરોછો? ૭ શું પાણી ઠરી ગયું? ૮ શું તેલ ઠરી ગયું છે? ૯ પાણી ઠરી ગયું પણ તેલ ઠર્યું નહિ. ૧૦ મારી આંગળીઓ ટાઢથી (with) અકડાઈ ગઈ છે. ૧૧ શું ગઈરાતે તમને સ્વપ્નું આવ્યું? ૧૨ મને સ્વપ્નું નથી આવ્યું. ૧૩ તેની સાથે કામ પાડવું મુશ્કેલ છે (It is). ૧૪ આ દુકાનદાર સાથે મેં ત્રણ વરસ કામ પાડ્યું છે. ૧૫ સરોવરમાં બધું પાણી ઠરી ગયું છે. ૧૬ ઇંગ્લાંડમાં શિયાળામાં બધાં સરોવર ઠરી જાય છે. ૧૭ તેણે પટાવાળાને બે કલાક ઊભો રાખ્યો. ૧૮ શું તમે કુત્રાં રાખોછો? ૧૯ મારા ઘરમાં હું કોઈ ચોપગું જનાવર રાખતો નથી. ૨૦ હું આવ્યો ત્યારે તે મેજપર (on) અઢેલીને ઊભો હતો. ૨૧ તું આવ્યો ત્યારે લંગડો ભીંતે (against) અઢેલીને ઊભો હતો. ૨૨ શું તમે આ ખુરસીએ અઢેલીને ઊભા હતા? ૨૩ તેણે એવું (this) કહેવા ઇચ્છ્યું. ૨૪ મેં વર્તમાનકાળ કહેવા ઇચ્છ્યું. ૨૫ તે બીજો (following, next) શબ્દ કહેવા ઇચ્છેછે? ૨૬ શું તમે

આ શબ્દ કહેવા ઇચ્છયું? ૨૭ નહિ, મેં કરમૂળ કહેવા ઇચ્છયું. ૨૮ મહેતાજીએ કૂંચી શબ્દ કહેવા ઇચ્છયું. ૨૯ આ નિશાળીઆએ ઘ અક્ષર કહેવા ઇચ્છયું. ૩૦ મેં તે કહેવા નહિ ઇચ્છયું. ૩૧ શું તેણે એવું કહેવા ઇચ્છયું? ૩૨ તે ઘણા પૈસા ખરચેછે. ૩૩ તેણે એકવીસ રૂપિઆ ૨૦
ખરચ્યા. ૩૪ આ છોકરાએ પોતાના બધા પૈસા ખરચ્યા છે. ૩૫ મેં મારા બધા પૈસા ખરચ્યા નથી. ૩૬ શું તમે મારા રૂપિઆ ખરચ્યા? ૩૭ ના ભાઈ, હું બીજાના પૈસા ખરચતો નથી. ૩૮ તમે કૂદો છો. ૩૯ હું કૂદ્યો. ૪૦ અમે કૂદ્યા નહિ. ૨૪

ઓથ્રપાઠ ૨૦.

પ્રશ્નાર્થ રૂપ.

૧૦૩) To do ક્રિયાપદ પ્રશ્ન પૂછવાના કામમાં આવેછે એવું શીખે છે ત્યારે કેટલાએક એવું ખોટું અનુમાન કાઢે છે કે to do ક્રિયાપદ વગર સવાલ થાયજ નહિ.

એટલું જાણવું જોઇએ કે બીજું સહાયકારક ક્રિયાપદ (એટલે is, was, have, has, may, વગેરે) એઓ જોડે તો do આવેજ નહિ. એવાં ક્રિયાપદ આવે ત્યારે તો સાધારણ રૂઢી પ્રમાણે કર્તા તથા ક્રિયાપદ ઉલટ સુલટ કરી સવાલ કરવો જોઇએ જેમકે,

પ્રશ્નાર્થ રૂપ.

Affirmative Forms.	*Interrogative Forms.*
You are reading	Are you reading ?
They have spoken.	Have they spoken ?
He had written.	Had he written ?
Thou hast risen.	Hast thou risen ?
We will go.	Shall we go ?
We go.	Do we go ?
I may go.	May I go ?

Affirmative Forms.	*Interrogative Forms.*
You are first.	Are you first?
They read yesterday.	Did they read yesterday?
You were talking.	Were you talking?
We might have gone.	Might we have gone?

૧૦૪) **અભ્યાસપાઠ ૨૬.**

કોઇ દહાડો ever, at any time	થોડી વારમાં soon
તેને ત્યાં to his house	જરા a little
જમવું to take one's dinner, to dine	રાહ જોવી to wait for
	પેદા કરવું to create

૧ હરજી તેં કોઈ દહાડો કંઈ વસ્તુ કરી છે? ૨ તે બકરીનાં શિંગડાં સીધાં છે કે વાંકાં? ૩ શું, તમે તેને ત્યાં ગયાં પહેલાં તે જમી રહ્યો હતો? ૪ અમે નિશાળે જઈએ છીએ, શું તમે આવવા તૈયાર છો? ૫ થોડી વારમાં હું તૈયાર થઈશ, જરા મારી રાહ જોશો? ૬ દુનિયા કોણે પેદા કરી છે?
૫ ૭ શું કોઈ માણસે દુનિયા પેદા કરી છે? ૮ તમે લખો છો? ૯ આવતી કાલે તમારા ભાઇ ઉપર તમે કાગળ લખશો? ૧૦ શું તમે કહેતા હતા?
૭ ૧૧ શું આ પાણી ઠરી ગયું છે? ૧૨ તે ક્યારે જમશે?

બોધપાઠ ૨૧.

બીજાં અનિયમિત ક્રિ૦ તથા પ્રશ્નાર્થક અને નિષેધાર્થક ભવિષ્યકાળ.

OTHER IRREGULAR VERBS AND THE INTERROGATIVE AND NEGATIVE FUTURE TENSES.

૧૦૫) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
પીવું to drink	drank	drunk
હાંકવું to drive	drove	driven
ઊઠવું to rise	rose	risen

સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
સવારી કરવી, ઘોડે બેસવું, સવાર થઇને જવું [to ride	rode	ridden
લખવું to write	wrote	written
હાથ ફેરવી જોવા to feel	felt	felt
પડવું to fall	fell	fallen
ફેંકવું to fling	flung	flung
ઉડવું to fly	flew	flown
નાંખવું to throw	threw	thrown
વીસરવું to forget	forgot	forgotten
માફ કરવું to forgive	forgave	forgiven

૧૦૬) પ્રશ્નાર્થ ભવિષ્યકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
Shall I go?	Shall we go?
Wilt thou go?	Will you go?
Will he go?	Will they go?

અર્થ.—શું હું જઇશ (કે જાઉં)? શું, તું જશે, વગેરે.

૧૦૭) નિષેધાર્થ ભવિષ્યકાળ.

એકવચન.	અનેકવચન.
I shall not go	We shall not go
Thou wilt not go	You will not go
He will not go	They will not go

અર્થ.—હું નહીં જાઉંશ, તું જઇશ નહીં, જતું, જશે નહીં વગેરે.

૧૦૮) અભ્યાસપાઠ ૨૭.

ગોવાળિયો a cowherd — વહેલું early

કુડીઓ a distiller — ચડવું, ઉગવું to rise

દારૂ spirits
બનાવવું to manufacture
માછી a fisherman
શેર a pound, a pint
બસ enough
બીર નામનો એક જાતનો દારૂ beer
પાણીજ only water
તેમને them
હવાડો a water-trough
સાત વખત seven times
સૂરજ the sun
આવતી કાલે to-morrow
ગઈ કાલે yesterday
કાલ સવારે to-morrow morning
ખડબચડું rough
નકામું useless
ફેંકી દેવું to throw away
એકલું alone, only
હલાવવું to shake
બોર a bore
આગ fire
ટટ્ટુ a pony
સમડી a kite
બચ્ચું a young one
પલંગ a bedstead

૧ આ ભરવાડ બહુ દૂધ પીએ છે. ૨ ફકીરો દારૂ બનાવે છે. ૩ આ માછીઓ દારૂ પીએ છે. ૪ આ માછીએ એક મહિનામાં (in) ત્રીસ શેર દારૂ પીધો; તેના (it) એને ચાર રૂપિઆ બેઠા. ૫ મેં બહુ પીધું છે. ૬ ઇંગ્લાંડમાં બીર બહુ પીવામાં આવે છે. ૭ હું પાણીજ પીઊં છું. ૮ શું તમે પીશો? ૯ પેલો છોકરો નદી તરફ ગાય હાંકે છે. ૧૦ કાલે તેણે તેમને હવાડા તરફ હાંકી. ૧૧ શું તેઓ ઘોડો હાંકશે? ૧૨ આ ઘોડો મેં સાત વખત હાંક્યો? ૧૩ સૂરજ ક્યારે ઉગશે? ૧૪ આજે હું છ વાગે ઊઠ્યો. ૧૫ સૂરજ ઉગ્યો છે. ૧૬ આવતી કાલે તમે ક્યારે ઊઠશો? ૧૭ ગઈ કાલે હું વહેલો ઊઠ્યો નહોતો. ૧૮ નદીનું પાણી છ ફૂટ ચઢ્યું છે. ૧૯ શું તમે કાલ સવારે (ઘોડે બેસીને) ફરી આવશો? ૨૦ અમે કાલ સવારે (ઘોડે બેસીને) ફરવા નહીં જઇશું. ૨૧ અમે સવારે (ઘોડે બેસીને) ફરી આવ્યા છીએ. ૨૨ શું તમે રોજ કાગળ લખો છો? ૨૩ કાલે મેં એક લખ્યો. ૨૪ મેં અભ્યાસપાઠ લખ્યો છે. ૨૫ આ કાગળ ખડબચડો છે, તેના ઉપર હાથ ફેરવી જુઓ. ૨૬ મેં એના ઉપર હાથ ફેરવી જોયો છે. ૨૭ મેજ ઉપરથી (off) ચોપડી પડી છે. ૨૮ હું નહિ પડીશ. ૨૯ કાલે હું ઝાડ પરથી (from) પડ્યો. ૩૦ તેણે ખુણામાં (into) ચોપડી ફેંકી. ૩૧ મારો ચપ્પુ નકામો હતો, મેં તે ફેંકી

દીધો છે. ૩૨ છોકરાએ પત્થર કુવામાં (into) નાંખ્યો. ૩૩ તેઓ પાઠ વીસરી ગયા છે. ૩૪ તમે પાઠ વીસરી જશો. ૩૫ હું નહિ વીસરીશ. ૩૬ તું વીસરે છે. ૩૭ એકલો ઈશ્વર પાપ માફ કરે છે. ૩૮ હું તમને માફ કરૂં છું. ૩૯ શું તમે મને માફ કરશો? ૪૦ ઝાડ હલાવો એટલે ૨૦ બોર પડશે. ૪૧ તે બહુ ગુસ્સે થયો, અને આગમાં ચોપડી ફેંકી. ૪૨ તે ભીંતપરથી પડ્યો ને તેનો હાથ ભાગ્યો. ૪૩ તમારો નાનો ભાઈ ટટ્ટુપરથી પડ્યો અને તેનો હાથ ભાગ્યો છે. ૪૪ સમડી ઊંચી ઉડે છે. ૪૫ પક્ષી કોટડીની ચોતરફ ઉડ્યું. ૪૬ બચ્ચાં ઉડી ગયાં છે. ૪૭ ડગલો પલંગ નીચે ફેંકેલો હતો. ૨૫

બોધપાઠ ૨૨.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા There નો ઉપયોગ.

Other Irregular Verbs and the Use of "There."

૧૦૯) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
મેળવવું, થવું. } to get	got	got
બંદુકથી મારવું to shoot	shot	shot
પુંજો કાઢવો to sweep	swept	swept
રોવું to weep	wept	wept
ઊંઘવું to sleep	slept	slept
છોડવું to leave	left	left
ટાંગવું to hang	hung	hanged, hung
સાંભળવું to hear	heard	heard
મૂકવું to lay	aid	laid
કહેવું to say	said	said
કહેવું, કોઇને કહેવું } to tell	told	told
વેચવું to sell	sold	sold

૧૧૦) કંઈ વાત જેવી કરવી હોય, જેમકે, સીસીમાં સાઈ છે, એવું કંઇ કહેવું હોય તો અંગ્રેજીમાં અજાયબ જેવી કહેવાની રૂઢિ છે, એટલે, કર્ત્તાની જગાએ There (વાત કરવાનો ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય) લગાડેછે અને ક્રિયાપદની પહેલાં કર્ત્તા આવે છે, જેમકે, There is ink in the bottle; તમારા ખેતરમાં ગાયો છે There are cows in your field.

☞ કશાની કરવા જઇએ વાત,
There વાપરે થાય સાક્ષાત.
આ રૂઢિ કેવળ ત્રીજે પુરૂષે અને ઘણું કરીને to be
ક્રિયાપદ સાથે વપરાય છે.

૧૧૧) **ઉદાહરણ.**

કાલે પૂનમ થશે	There will be full moon to-morrow.
ઝાડપર એક કેરી નહોતી	There was not one mango on the tree.
દરવાજા આગળ ઘોડો ઊભો છે	There is a horse standing before the door.

૧૧૨) **અભ્યાસપાઠ ૨૮.**

ઇનામ a prize	ખીલો a nail, a spike
સાહુડી a porcupine	તાળું a lock
તોફાન a tempest	લગાડવું to attach (to)
અઠવાડિયું a week	લગાડેલું attached (to)
શેત્રંજી a carpet	તલ, રજ a mote
છિદ્ર a hole	એવું this
નળિયું a tile	મૂરઘી a hen
છાપરૂં a roof	ઇંડું an egg
ખૂબ much, very much	શું ? what ?
આંગણું, ચોગાન a courtyard	કપ્પડ, કપડું cloth

સૂવાની કોટડી a bed-room
ધૂળ dust
ઘણું a great deal of
સારીપેઠે well
લૂગડાં, તૈયાર લૂગડાં clothes
મારૂં બધું all my
પુસ્તકશાળા a library
કાગળ paper

૧ ગઈ રાતે મારી કોટડીમાં એક કૂતરો હતો. ૨ મેં ઈનામ મેળવ્યું છે. ૩ સાહુડીએ મકાઈ ખાધા. ૪ સાહુડીએ બધા મકાઈ ખાધા છે. ૫ એડૂતે બંદુકથી સાહુડી મારી. ૬ શું તમે સારા (better) થતા જાઓછો? ૭ કાલે હું જરા (a little) સારો હતો. ૮ કાલે તોફાન થયું. ૯ અઠવાડિયાંના (in a week) સાત દિવસ છે. ૧૦ શેત્રંજીમાં છિદ્ર છે. ૧૧ છાપરાં ઉપર એક નળિયું નથી. ૧૨ તે ખૂબ રડી. ૧૩ આંગણાનો પુંજો કાઢો. ૧૪ મેં સૂવાની કોટડીનો પુંજો કાઢયો છે. ૧૫ સૂવાની કોટડીમાં ઘણી ધૂળ હતી. ૧૬ ગઈ રાતે હું સારીપેઠે ઊંઘ્યો. ૧૭ પણ છાપરામાં ઊંદર હતા. ૧૮ મેં મારૂં ઘર છોડયું છે. ૧૯ ત્રીજે વરસે મેં મારૂં ગામ છોડયું. ૨૦ તેણે ખીલા પર (upon) ડગલો ટાંગ્યો. ૨૧ દરવાજા પર મેં ટોપલી ટાંગી છે. ૨૨ તાળામાં કૂંચી છે.* ૨૩ કૂંચી તાળામાં છે.* ૨૪ પેટીએ તાળું લગાડેલું છે. ૨૫ પેટીએ તાળું લગાડેલું નથી. ૨૬ તારી આંખમાં તણખલું છે. ૨૭ એવું મેં સાંભળ્યું છે. ૨૮ શું તમે સાંભળો છો? ૨૯ શું તેઓ સાંભળશે? ૩૦ અમે સાંભળીશું નહિ. ૩૧ મેં મેજ ઉપર ચોપડી મૂકી છે. ૩૨ મૂરઘી ઈંડાં મૂકેછે. ૩૩ શું તમારી મૂરઘી ઇંડાં મેલેછે? ૩૪ તમે શું કહો છો? ૩૫ મેં એવું કહ્યું. ૩૬ શું તમે એવું કહ્યું? ૩૭ મેં એને કહ્યું અને તેણે મને કહ્યું. ૩૮ શું તમે કપ્પડ વેચોછો? ૩૯ શું તમે તૈયાર લૂગડાં વેચોછો? ૪૦ મેં મારી બધી ચોપડી વેચી છે. ૪૧ ગામમાં એક ચોપડી નથી. ૪૨ પુસ્તકશાળામાં ઘણી સારી ચોપડી છે. ૪૩ આ ચોપડીમાં પાંત્રીશ પાઠ છે. ૪૪ તમારી ચોપડીમાં એકે સારો પાઠ નથી. ૪૫ અમદાવાદમાં ઘણા સરસ કાગળ બનેછે. ૪૬ બધાનો (all) એક ઈશ્વર છે. ૨૩

* આ બે વાકયના જૂદા અર્થ થાયછે અને અંગ્રેજીમાં તેમનો તરજુમો જૂદી જૂદી રીતે કરવો જોઈએ.

બોધપાઠ ૨૩.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા ૧ લી, ૨ જી અને ૬ ઠ્ઠી વિભક્તિ.

Other Irregular Verbs and the Nominative, Objective and Possessive Cases.

૧૧૩) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
સુઈ રહેવું to lie, to lie in bed	lay	lain
ખોવું to lose	lost	lost
વાગવું, વગાડવું to ring	rang	rung
ડંખવું to sting	stung	stung
જોવું to see	saw	seen
દેખાડવું to show	showed	shown
ચળકવું to shine	shone	shone
નાળ બાંધવી, જડવી to shoe	shod	shod
સુકાઈને ચઢી જવું to shrink	shrank	shrunk
બૂડવું, બૂડાડવું to sink	sank	sunk
બેસવું to sit	sat	sat
જીતવું to win	won	won

૧૧૪) ગુજરાતીમાં નામની સાત વિભક્તિ છે, પણ અંગ્રેજીમાં ત્રણજ થાય છે.

Case.	કઈ વિભક્તિ.	અર્થ.		ઉદાહરણ.
Nominative	૧ લી	કર્તા	છોકરો લખેછે	A boy writes
	૩ જી	,,	છોકરાએ લખ્યું	A boy wrote
Genitive	૬ ઠ્ઠી	સંબંધ	છોકરાની ચોપડી	A boy's book
Accusative	૨ જી	કર્મ	છોકરો ચોપડી વાંચે છે.	A boy reads a book.

ઉપલાં ઉદાહરણ ઉપર નજર કીધાથી માલમ પડેછે કે ગુજરાતીમાં જેમ કર્ત્તા તથા કર્મને વિભક્તિનો પ્રત્યય લાગતો નથી, તેમ અંગ્રેજીમાં પણ લાગતો નથી.

૧૧૫) સંબંધાર્થ (છઠ્ઠી વિભક્તિનો અર્થ) જણાવવાનો પ્રત્યય પુરાતન અંગ્રેજીમાં es હતો, પણ હાલમાં e પડતી મેલાય છે અને તેને બદલે આપાસ્ત્રફ (apostrophe) એવી કહેવાની નિશાની (') લખેછે, જેમકે, ઘોડાની પૂછડી a horse's tail. પણ અનેકવચને આવનાર નામનો અંત્યાક્ષર s હોય છે, ત્યારે બીજો s નથી લગાડતા, કેવળ આપાસ્ત્રફ (') લગાડે છે, જેમકે, ઘોડાઓની પૂછડીઓ horses' tails.

૧૧૬) વળી 's પ્રત્યયને બદલે નામયોગી (the preposition) of નામની પૂર્વે લગાડ્યાથી તેની છઠ્ઠી વિભક્તિનો અર્થ દર્શાવાય છે, જેમકે, a tail of a horse, tails of horses.

૧૧૭) ઉદાહરણ.

આ મારા કાગળ નથી, તે આ છોકરાના છે	This is not my paper, it is this boy's.
આ ખુરશીપર ચાર પાંચ છોકરાની ચોપડી છે	There are four or five boys' books on this chair અથવા There are the books of four or five boys on this chair.

૧૧૮) અભ્યાસપાઠ ૨૯.

માંદું sick	ઘડો a waterpot
પથારી, બિછાનું a bed	મજૂર a labourer
ઘડીઆળ a gong	લાકડું a piece of wood
પિત્તળ brass	ચપ્પુ a pen-knife

બનાવેલું made (of)
માખી a fly
જગા a place
હાથ a hand
વૈદ a physician
માળો a nest
સીઢી a ladder, stairs
પગથિયું a step
ઘોડી a mare

૧ હું આખી રાત સૂઈ રહ્યો. ૨ આ માંદો માણસ છ અઠવાડિયાં થયાં પથારીમાં સૂઈ રહ્યો છે. ૩ કાલે તેઓએ બે રૂપિઆ ખોયા. ૪ આ ગરીબ માણસે દશ રૂપિઆ ખોયા છે. ૫ રૂપિઆ તેના ભાઈના હતા. ૬ ઘડીઆળ વગાડો. ૭ આ ઘડીઆળ પિત્તળની બનાવેલી છે. ૮ મેં તે (it) અગીઆર વખત વગાડી છે. ૯ શું આ માખી તેને ડંખશે? તે (it) મને ડંખી છે. ૧૦ મેં તમને તે ડંખતી જોઈ. ૧૧ આ જગામાં માખી ઘણી છે. ૧૨ મને તમારો હાથ બતાવો. ૧૩ મેં વૈદને મારો હાથ બતાવ્યો છે. ૧૪ વૈદનો દીકરો માંદો છે. ૧૫ આ લૂગડું ચઢી જાયછે. ૧૬ તે ચઢી ગયલું છે. ૧૮ ગરીબ બાયડીનો ઘોડો કુવામાં બૂડી ગયો. ૧૯ હું બૂડુંછું, હું બૂડુંછું. ૨૦ આ માણસની લાકડી ડૂબી ગઈ છે. ૨૧ મજૂર પત્થર પર બેઠો. ૨૨ હું ઘણી વખત આ લાકડાં પર બેઠો છું. ૨૩ રણછોડનો બાપ (તે) જગજીવનનો ભાઇ થાયછે (is). ૨૪ હુશિયાર શિક્ષકના નિશાળીઆ જલદી શીખે છે. ૨૫ ચાર છોકરાની પાટી આ મેજપર છે. ૨૬ આ મારૂં ઘર નથી, તે મારા ભાઈનું છે. ૨૭ આ ગોવિંદનો ચપ્પુ છે. ૨૮ આ ચપ્પુ ગોવિંદનો છે. ૨૯ આ ચાર મૂરઘીનાં ઇંડાં છે. ૩૦ ચીના પક્ષિના માળા ખાયછે. ૩૧ આ મારાં છોકરાં નથી, તે મારા છોકરાનાં છોકરાં છે. ૩૨ આ સીઢીનાં પગથિયાં ઊંચાં છે. ૩૩ આ મારા ભાઇઓની બાયડીઓ છે. ૩૪ સૂરજના તાપથી પાણી ગરમ થયું. ૩૫ પટેલની ઘોડીપર મેં સવારી કરી.

બોધપાઠ ૨૪.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા ૩ જી, ૪ થી, ૫ મી અને ૭ મી વિભક્તિ વિષે.

OTHER IRREGULAR VERBS, AND THE INSTRUMENTAL, DATIVE, ABLATIVE, AND LOCATIVE CASES.

૧૧૯) સામાન્ય રૂપ.	ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
વાસ આવવી to smell	smelt	smelt
બળવું, બાળવું to burn	burnt	burnt
કાંતવું to spin	span	spun
કૂદીને ચઢી બેસવું to spring [upon	sprang upon	sprung upon
ચોરવું to steal	stole	stolen
ચોંટવું, ચોંટાડવું to stick	stuck	stuck
ઓરવું to sow	sowed	sown
મારવું to strike	struck	struck
પરોવવું, પોરવવું to string	strung	strung
પ્રયત્ન કરવો to strive	strove	striven
સમ ખાવા to swear	swore	sworn
વિચારવું, જાણવું to think	thought	thought

૧૨૦) કર્મણીપ્રયોગે કર્ત્તા ત્રીજી વિભક્તિમાં આવે છે, પણ અંગ્રેજીમાં કર્તરિપ્રયોગજ થાય છે માટે કર્તા સદા પહેલી વિભક્તિમાં આવે છે એટલે તેને કશો પ્રત્યય લાગતો નથી. જેમકે, આ છોકરાએ આખો પાઠ વાંચ્યો છે This boy has read the whole of the lesson. (ખંડક ૧૧૩ મું જૂઓ.)

પણ ઘણીખરી વેળાએ કરણને અર્થે ત્રીજી આવે છે. ત્યારે તો તેનો તરજુમો નામયોગી by કે with થી થાય છે, જેમકે, આ ચોપડી છરીએ કાપેલી છે This book is cut with a knife.

૧૨૧) ચોથી વિભક્તિનો અર્થ સંપ્રદાન કહેવાય છે અને તેને ને પ્રત્યય લાગેછે. અંગ્રેજીમાં સંપ્રદાનનો નામયોગી to થાય છે, જેમકે, મોતીરામને તેણે રૂપિઓ આપ્યો He gave the rupee to Motiram.

૧૨૨) પાંચમીનો અર્થ અપાદાન અને તેનો પ્રત્યય થી, અંગ્રેજીમાં નામયોગી from.

પણ કરણને અર્થે પાંચમી આવી હોય તો તેનો તરજુમો by, with થાય છે.

૧૨૩) સાતમીનો અર્થ અધિકરણ અને તેના પ્રત્યય એ, માં, અંગ્રેજીમાં to, in, into.

૧૨૪) અંગ્રેજી નામયોગી (prepositions) નામની પાછળ આવે છે, જેમકે, તે ઘેરથી નદીએ ગયો He went from the house to the river.

૧૨૫) ઉદાહરણ.

કાળીદાસે ચતુરભુજને રૂપિઓ આપ્યો અને ચતુરભુજે કાળીદાસને સોળ આના આપ્યા	Kalidas gave a rupee to Chaturabhuja, and C. gave sixteen annas to K.
મેં તમારા ચપ્પુએ (કે ચપ્પુથી) આ કલમ ઘડી છે	I made this pen with your knife.
અહમદાવાદથી રાણીપૂર ત્રણ ગાઉ ઉપર છે	Ranipur is three kos from (કે distant from) Ahmedabad.
હું બંગલે ગયો	I went to the bungalow.
હું બંગલામાં ગયો	I went into the bungalow.
હું બંગલામાં રહું છું	I live in a bungalow.

૧૨૬) અભ્યાસપાઠ ૩૦.

બત્તી a light, a candle
દીવેટ a wick
ધૂમાડો smoke
ચૂનો lime
ભઠ્ઠી a kiln (કિલ)
ચૂનારો a lime-burner
ચૂનો પકવવો to burn lime
પાવડો a shovel
રેંટિઓ a spinning-wheel
પોણોરોર three-quarters of a pound
ચિત્તો a leopard
સાબર a deer
ચોર a thief
ચોરવું to steal
લૂટારો a robber
લૂટવું to rob
આળસુ lazy, idle

ઘરેણું jewelry
પછી (ક્રિયા વિ૦) afterwards
તો however, but
સિપાઈ the police
જાહેરખબર, જાહેરખબરનો કાગળ an advertisement
દિવાલ a wall
ગુમાસ્તો a clerk
લાઈ paste
નેતર a cane
ગાઉ a kos
છેટે distant
કીડીઉં a bead
સોય a needle
કદી નહિ never
લુચ્ચો a rogue, villain
આંબો a mango tree
આજ્ઞા a commandment

૧ બત્તીની દીવેટના ધૂમાડાની મને વાસ આવેછે. ૨ કાલે ચૂનાની ભઠ્ઠીની વાસ મને આવી. ૩ આ ચૂનાની ત્રણ ભઠ્ઠી છે. ૪ આ માણસ ચૂનારાનો ચાકર છે. ૫ ભઠ્ઠીમાં તે રોજ ચૂનો પકવેછે. ૬ કાલે તે આખો દિવસ ભઠ્ઠીમાં ચૂનો નાંખતા હતો. ૭ ગાડીએ ચૂનો લાવતો અને પાવડાએ ભઠ્ઠીમાં નાંખતો. ૮ આ ચૂનો સારી પેઠે પાકેલો છે. ૫
૯ મારી બાયડીની બહેન સારૂં કાંતેછે. ૧૦ મેં તેને રૂ કાંતવાને આપ્યું. ૧૧ તે રોજ રેંટિઆએ કાંતેછે. ૧૨ કાલે તેણીએ પોણોરોર રૂ કાંત્યું. ૧૩ આ મારી માનો રેંટિઓ છે. ૧૪ ચિત્તો કૂદીને સાબર ઉપર ચઢી બેઠો. ૧૫ સાબરના ચાર પગ હું જોઉંછું. ૧૬ ચોર ચોરેછે અને લૂટારો

લૂટે છે. ૧૭ ગઈ રાતે ચોરોએ મારા બાપનું ઘર લૂટ્યું અને મારી માનું ઘરેણું ચોર્યું. ૧૮ પછી તો સિપાઇએ ચોરોને પકડ્યા પણ મારી માનું ઘરેણું તેમની પાસે નહોતું. ૧૯ આ જાહેરખબરનો કાગળ દિવાલને ચોંટેછે. ૨૦ આ દૂકાનદારની જાહેરખબર છે. ૨૧ તેના ગુમાસ્તાએ લાઈથી તેને ચોંટાડી. ૨૨ શિક્ષકે આ આળસુ છોકરાને નેતરથી માર્યો. ૨૩ અહમદાવાદથી ધોળકા બાર ગાઉ છેટે છે. ૨૪ મારી નાની બહેન ઘરમાં કીડીઆં પરોવેછે. ૨૫ તેણીએ કાલે શેર પરોવ્યાં. ૨૬ તે તેની નાની બહેનનાં કીડીઆં હતાં. ૨૭ પણ તેણીએ તેને આપ્યાં હતાં. ૨૮ તે સોયે પરોવેછે. ૨૯ આ માણસ કદી સમ ખાતો નથી. ૩૦ આ સુથારે મારા ભાઈના આંબા કાપ્યા. ૩૧ તેણે આંબો કુહાડાએ કાપ્યો. ૩૨ શું તમે તમારા ખેતરમાં ઘઉં ઓર્યા છે? ૩૩ ઘડીઆળમાં ચાર વાગ્યા. ૩૪ ડાહ્યો છોકરો સુધરવાને પ્રયત્ન કરેછે. ૩૫ હું ઈશ્વરની આજ્ઞા પાળવાને પ્રયત્ન કરૂંછું. ૩૬ મેં એવું વિચાર્યું છે. ૩૭ શું તમે અભ્યાસપાઠ પૂરો નથી કીધો? ૩૮ હું નદીએ ગયો, નદીમાં હોડી હતી અને હું હોડીપર ગયો અને તેમાં બેઠો.

બોધપાઠ ૨૫.

બીજાં અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા કર્મ અને સંપ્રદાનના ફેર વિષે.

Other Irregular Verbs and the Difference between the Accusative and Dative Cases.

૧૨૭). સામાન્ય રૂપ.	**ભૂતકાળ.**	**ભૂતકૃદંત.**
ઝૂલવું, ઝૂલાવવું, હીંચકા ખાવા, હીંચકા નાંખવા to swing	swung	swung
વધવું to thrive	throve	thriven
પગ મૂકવો to tread	trod	trodden
વણવું to weave	wove	woven
લપેટવું to wind	wound	wound

સામાન્ય રૂપ.		ભૂતકાળ.	ભૂતકૃદંત.
સમજવું	to understand	understood	understood
માથે લેવું	to undertake	undertook	undertaken

૧૨૮) ગૂજરાતીમાં કોઈ વેળાએ બીજી વિભક્તિને બદલે, એટલે કર્મને અર્થે, ચોથી વિભક્તિ આવેછે, જેમકે, તેણે છોકરાને માર્યો. એવું બનેછે ત્યારે વિદ્યાર્થીએ સાવધ રહેવું જોઇએ અને ભૂલ ખાઇને અંગ્રેજીમાં નામયોગી to ન લગાડવો. "ને" પ્રત્યય લાગ્યો હોય ત્યારે વિચાર કરવો જોઇએ કે કર્મને અર્થે કે સંપ્રદાનને અર્થે આવ્યો છે; જો કર્મને અર્થે હોય તો અંગ્રેજીમાં કશું જોઇતું નથી, અને સંપ્રદાનને અર્થે હોય તો નામયોગી to લગાડવો જોઇએ. જેમકે, આ છોડી પોતાના ભાઇને ચાહેછે (આમાં ભાઇને તે કર્મ છે, માટે) This girl loves her brother. આ છોડી પોતાના ભાઇને ચોપડી આપેછે (આમાં ભાઇને સંપ્રદાનને અર્થે છે, માટે) This girl gives a book to her brother.

૧૨૯) કોઈ વખતે એવું બનેછે કે ગૂજરાતી ક્રિયાપદ સાથે કર્મ તથા સંપ્રદાન બેઉ આવે છે, પણ અંગ્રેજીમાં કર્મ જતું રહેછે અને સંપ્રદાન તે કર્મ બનેછે, જેમકે, ઘોડાએ મને લાત મારી A horse kicked me.

૧૩૦) **અભ્યાસપાઠ ૩૧.**

વડ a banyan tree	લાત મારવી to kick
જટા pendent roots	વસંતઋતુ the spring
વછેરું a foal	ખેડવું to till
વછેરો a colt	બાયડી a wife
વછેરી a filly	માછલું a fish
કોઈ નહિ none, none at all	વાંસફોડો a bamboo-worker
કંઈ નહિ nothing, nothing at all	કુંભાર a potter
પગની આંગળી a toe	હાંલ્લું an earthen vessel

હમણાં just now
તેથી so that
કાંટો a thorn
દુખવું, દરદ થવું to be painful
સાડાત્રણ tbree and a half
આખું a whole
પેદા કરવું to create
હાડકું a bone
જોરાવર strong
ચાક a wheel
પગ a foot, a leg
વણકર a weaver
ઘા a wound (વુંડ)
લપેટવું wound(વૅાંડ)
માદરપાટ calico
સારૂં થવું to get better

છોડી a girl, a daughter.

૧ પેલા વડની જટા પવનમાં ઝૂલેછે. ૨ પોણો કલાક મેં હીંચકા ખાધા. ૩ તમારો વછેરો મારી પાસે (જ્યારે હતો) ત્યારે તે બહુ વધ્યો. ૪ પણ પછી (since) તે કંઈ વધ્યો નથી. ૫ મારા પગની આંગળી પર તેણે પગ મેલ્યો. ૬ હમણાં મારા પગમાં કાંટો વાગ્યો અને તેથી મારા પગમાં બહુ દરદ થાય છે. ૭ હું આવ્યો ત્યારે બધા વણતા હતા. ૮ સાડાત્રણ દિવસમાં તેણે આખું થાન વણ્યું છે. ૯ ઘડીઆળને મેં કૂંચી નથી આપી. ૧૦ હું રોજ મારી ઘડીઆળને કૂંચી આપુંછું. ૧૧ શું તમે સમજ્યા છો? ૧૨ હું મારો પાઠ સમજ્યો. ૧૩ હું તે (it) માથે લઉંછું. ૧૪ તેણે ત્રણ પાઠ લખવાનું (to write) માથે લીધું. ૧૫ શું તમે મારૂં કહેવું (me) સમજ્યા છો? ૧૬ ઈશ્વરે જગત પેદા કીધું. ૧૭ કુત્રાએ હાડકું ખાધું. ૧૮ કુત્રાને મેં હાડકું નાંખ્યું. ૧૯ ઘોડાએ કુત્રાને લાત મારી. ૨૦ વસંતરૂતુમાં ખેડૂત ખેતર ખેડેછે. ૨૧ સૂનારાએ બે રૂપિયા માગ્યા, પણ મેં તેની બાયડીને પૈસા આપ્યા. ૨૨ ઇંડાં તમે ક્યાં મૂક્યાં? ૨૩ મગર માછલાંને ખાય છે. ૨૪ વાંસફોડાએ કુહાડી ભાગી નાંખી. ૨૫ કુંભાર હાંલ્લાં બનાવેછે. ૨૬ આ નાના છોકરાએ પોતાની ટોપી બાળી છે. ૨૭ આ ખેડૂત બાજરી ઓરેછે. ૨૮ ગયે વરસે તેણે જુવાર ઓરી હતી. ૨૯ હમણાં તે ઓરી રહેશે. ૩૦ હું ઓરી રહીશ. ૩૧ આ ચોરે મારી ઘડીઆળ ચોરી. ૩૨ સારૂં લખવાને પ્રયત્ન કરો. ૩૩ તેણે જાણ્યું કે હું માંદો હતો. ૩૪ તેણે કહ્યું કે હું માંદો છું. ૩૫ તેણે કહ્યું કે તે

માંદી હતી. ૩૬ ચિત્તો વાઘથી નાનો છે. ૩૭ ચિત્તાથી વાઘ જોરાવર છે. ૩૮ આ નિશાળીઓ ઘણો આળસુ છે, તેથી પાઠ કરતો નથી. ૩૯ હું આવ્યો ત્યારે વાંસફોડો ટોપલા બનાવતો, અને કુંભાર હાંલ્લાં બનાવતો હતો. ૪૦ તે કુંભારના ત્રણ છોકરા ચાક પર રોજ હાંલ્લાં બનાવેછે. ૪૧ સુથારે પોતાના છોકરાને માથે (round) પાગડી લપેટી. ૪૨ તમારા પગપર મેં પગ મેલ્યો, તે માફ કરો (I beg your pardon, I...). ૪૩ પેલા ગરીબ વણકરનો પગ ભાગ્યો. ૪૪ આ સિપાઈના પગમાં મોટો ઘા હતો. ૪૫ તેના પગપર વૈદરાજે સાડાત્રણ વાર (of) માંદરપાટ લપેટ્યો. ૪૬ તેનો પગ સારો થયો. ૪૭ હમણા તે ચાલી શકેછે. ૪૮ શિક્ષકે આ નઠારા છોકરાને કાલે માર્યો હતો. ૪૯ શિક્ષક બધાં છોકરાંને ચાહેછે, અને બધાં છોકરાં તેને ચાહેછે. ૫૦ મેં મારા ભાઇને મારી ચોપડી આપી, કેમકે હું મારા ભાઇને ચાહુંછું. ૫૧ આ બાઈ પોતાની એ છોડીને વખાણે છે.

બોધ

૧૩૧) સહાયકારક ક્રિયાપદનાં રૂપાખ્યાન

	To have. પાસે હોવું.	To be. હોવું, થવું.	To do. કરવું.
સામાન્યરૂપ	To have	To be	To do
વર્ત્તમાન કૃદંત ...	having	being	doing
ભૂત કૃદંત	had	been	done
વર્ત્તમાનકાળ ...	I have	I am	I do
	thou hast	thou art	thou dost
	he has	he is	he does
	we have	we are	we do
	you have	you are	you do
	they have	they are	they do
ભૂતકાળ	I had	I was	I did
	thou hadst	thou wert	thou didst
	he had	he was	he did
	we had	we were	we did
	you had	you were	you did
	they had	they were	they did

To have, to be તથા to do એ સહાયકારક

Shall, will, may, તથા can એ ફક્ત

૧૩૨) અભ્યાસ

ઉપલા નમુના પ્રમાણે

પાઠ ૨૬.

TABLE OF THE AUXILIARY VERBS.

Shall. ધરા, શું.	Will. શે, શો.	May. રજા છે.	Can. હું શકું છું.
નથી.	નથી.	નથી.	નથી.
....	....	....	..... .
....	....	......	.. ..
I shall	I will	I may	I can
thou shalt	thou wilt	thou mayest	thou canst
he shall	he will	he may	he can
we shall	we will	we may	we can
you shall	you will	you may	you can
they shall	they will	they may	they can
I should	I would	I might	I could
thou shouldst	thou wouldst	thou mightest	thou couldst
he should	he would	he might	he could
we should	we would	we might	we could
you should	you would	you might	you could
they should	they would	they might	they could

ક્રિયાપદ છે, અને મૂળ ક્રિયાપદ પણ છે.

સહાયકારક છે. તેઓનાં સઘળાં રૂપ નથી.

પાઠ ૩૨.

કોષ્ટક બનાવવું.

બોધ

૧૩૩) To work ક્રિયાપદનું રૂપાખ્યાન.

	સાદું રૂપ.	ચાલુ રૂપ.
સામાન્ય રૂપ ……	To work	To be working
વર્તમાન કૃદંત ……	working	working
ભૂતકૃદંત …………	worked	having been working
નિશ્ચયાર્થ વર્તમાનકાળ	I work	I am working
ભૂતકાળ …………	I worked	I was working
ભવિષ્યકાળ ………	I shall work	I shall be working
પૂર્ણ વર્તમાનકાળ …	I have worked	I have been working
પૂર્વ ભૂતકાળ ……	I had worked	I had been working
પૂર્વ ભવિષ્યકાળ …	I shall have worked	I shall have been working

૧૩૪) **અભ્યાસ**

ઉપલા જેવું To Love

પાઠ ૨૭.

PARADIGM OF THE VERB TO WORK.

ભાર રૂપ.	પ્રશ્નાર્થ.	નિષેધાર્થ.	સહ્યભેદ.
		Not to work	To be worked
		not working	being worked
		not worked	having been worked.
I do work	Do I work ?	I do not work	I am worked
I did work	Did I work ?	I did not work	I was worked
	Shall I work ?	I shall not work	I shall be worked
	Have I worked ?	I have not worked	I have been worked
	Had I worked ?	I had not worked	I had been worked
	Shall I have worked ?	I shall not have worked	I shall have been worked

પાઠ ૩૩.

નું કોષ્ટક બનાવો.

બોધપાઠ ૨૮.

૧૩૫) To Praise નાં નિશ્ચયાર્થ તથા આજ્ઞાર્થનાં રૂપ, પુરુષ સહિત.

Full Conjugation of the Indicative and Imperative Moods of the Verb To Praise.

કૃદંત.		નિશ્ચયાર્થ.	આજ્ઞાર્થ.
સામાન્ય રૂપ To Praise વર્તમાનકૃદંત Praising	વર્તમાન કાળ...	I praise thou praisest he praises we praise you praise they praise	Let me praise praise let him praise let us praise praise let them praise
ભૂતકૃદંત Praised	ભૂતકાળ	I praised thou praisedst he praised we praised you praised they praised	
	ભવિષ્ય કાળ...	I shall praise thou wilt praise he will praise we shall praise you will praise they will praise	
	પૂર્ણ વર્તમાન કાળ....	I have praised thou hast praised he has praised we have praised you have praised they have praised	
	પૂર્વ ભૂતકાળ.	I had praised thou hadst praised he had praised we had praised you had praised they had praised	
	પૂર્વ ભવિષ્ય કાળ....	I shall have praised thou wilt have praised he will have praised we shall have praised you will have praised they will have praised	

१३६) **અભ્યાસપાઠ ૩૪.**

To Pray નું કોઠક ઉપલા જેવું બનાવવું.

બોધપાઠ ૨૯.

१३७) વિશેષણનાં અપેક્ષ્ય રૂપ.

THE COMPARISON OF ADJECTIVES.

૧. આ મોટું ઘર છે.
૨. આથી પેલું ઘર મોટું છે.
૩. મારા બાપનું ઘર સઉથી મોટું છે.

એવી રીતે ગૂજરાતીમાં વિશેષણનું રૂપાંતર કીધા વગર મુકાબલો કરેછે, પણ અંગ્રેજીમાં ઉપલાં વાક્યોનો તરજુમો એવો થાય કે;—

૧. This is a big house
૨. That house is bigger* than this
૩. My father's house is the biggest* of all

१३८) તેનો એવો નિયમ છે કે એક વર્ગના બે પદાર્થનો મુકાબલો હોય, તો er પ્રત્યય લગાડવો, અને તેજ વર્ગના બીજા બધા સાથે મુકાબલો હોય તો est લગાડવો.

१३९) વિશેષણનો અંત્યાક્ષર e હોય તો એક e ઉડીજાય છે, જેમકે, wise ડાહ્યો, wiser બીજા કોઇથી ડાહ્યો, wisest સઉ કરતાં ડાહ્યો.

१४०) વિશેષણ લાંબો શબ્દ હોય તો er પ્રત્યય નથી લગાડતા, પણ ક્રિયાવિશેષણ more (વધારે) વાપરે છે, જેમકે beautiful (સુંદર) more beautiful વધારે સુંદર. તેમ est ને બદલે most, જેમકે, most beautiful સર્વથી સુંદર, અથવા બહુજ સુંદર.

---

* બારમા ખંડક હેઠળની ટીકા જૂઓ તેમાં gg નો ખુલાસો મળશે.

૧૪૧) ઉદાહરણ.

ગામમાં આ માણસ સૌથી ઉદ્યોગી છે.	This is the most industrious man in the village.
બધા નિશાળીઆમાં તે સૌથી આળસુ છે.	He is the most idle of all the scholars.
અગાઉ કરતાં તે હાલ ખબરદાર છે.	He is more careful now than he was before.

૧૪૨) અભ્યાસપાઠ ૩૫.

ધાતુ a metal	સીદી લોક negroes
ભારે heavy	કાળું black, dark
સીસું lead	દસ્કત writing, hand-writing
હઠીલું stubborn	ફાટેલું, torn, ફાટુંટૂટું ragged
મીઠું sweet	ઉંઘણસી a sleepy-head
ચોખા rice	ઘરડું old
સોંઘું cheap	દુઃખી unhappy
કઠોળ pulse	આઘું distant
અનાજ grain	ચંદ્ર the moon
જુવાર *jowar*	બોરડી a *bore* tree
વહાલું લાગે એવું amiable	બાવળનું ઝાડ a *babul* tree
બુઠું blunt	સાધારણ common
છરો a cleaver	લાકડું wood
કાતર scissors, a pair of s.	ડુંગર a hill
ધારવાળું sharp	પહાડ a mountain
હાથી an elephant	બાવળનું લાકડું the wood of the *babul*
કામનું useful	
લીલું green	

૧ લોઢું ભારે ધાતુ છે, પણ સીસું તે કરતાં ભારે છે. ૨ આ હઠીલો છોકરો છે, પણ તેનો ભાઈ તેના કરતાં હઠીલો છે. ૩ આ સૌથી ગળી ખાંડ છે. ૪ તે બહુ ડાહી છોડી છે, પણ તેની બહેન તે કરતાં હુશિયાર છે.

૫ આ ચોખા સોંઘા છે. ૬ અમારા ગામ કરતાં આ ગામમાં કોળ સોંઘું છે. ૭ આ અનાજ કરતાં જુવાર સોંઘી છે. ૮ હાલ કરતાં આઠ મહિના ઉપર આ માણસનો છોકરો વહાલો લાગે એવો હતો. ૯ આ છરી બુઠી છે, પણ છરીથી પેલા ચપ્પુ બુઠો છે, અને સૌથી બુઠો આ છરો છે. ૧૦ આ સુડી કરતાં તે કાતર ધારવાળી છે. ૧૧ હાથી કરતાં ગાય કામનું પ્રાણી છે. ૧૨ દશ ગાય કરતાં હાથી મોટો છે. ૧૩ ઘાસ સઉ કરતાં (than anything else*) લીલું છે. ૧૪ સૌ માણસ કરતાં સીદી લોક કાળા છે. ૧૫ બીજા માણસ કરતાં સીદી લોક કાળા છે. ૧૬ તમારા દસ્કત કરતાં રામભાઈના સારા છે. ૧૭ નિશાળના બધા છોકરા કરતાં જમીયતરામના દસ્કત સારા છે. ૧૮ તમારાં લુગડાં ઘણાં ફાટેલાં છે. ૧૯ આજ હવા બહુ ગરમ છે. ૨૦ કાલ કરતાં આજ હવા બહુ ગરમ છે. ૨૧ તે મોટો ઊંઘણસી છે. ૨૨ આ માણસ ઘરડો છે. પણ તેનો ભાઈ તેના કરતાં ઘરડો છે. ૨૩ ગામનાં બધાં માણસ કરતાં આ ઘરડો છે. ૨૪ બધા નિશાળીઆ કરતાં તે હુશિયાર હતો. ૨૫ આજ કરતાં કાલે તે દુઃખી થશે. ૨૬ ચંદ્ર કરતાં સૂરજ મોટો ને આઘો છે. ૨૭ ગુજરાતી કરતાં મરાઠી અઘરૂં છે. ૨૮ બોરડી કરતાં બાવળનું ઝાડ ઊંચું છે. ૨૯ બધાં સાધારણ લાકડાં કરતાં બાવળનું લાકડું કઠણ છે. ૩૦ ડુંગર કરતાં પહાડ ઊંચો છે.

બોધપાઠ ૩૦.

અનિયમિત અપેક્ષ્ય રૂપ.

ADJECTIVES IRREGULARLY COMPARED.

૧૪૩) થોડાંક વિશેષણનાં અપેક્ષ્ય રૂપ નિયમ પ્રમાણે થતાં નથી.

સાદું રૂપ.	અન્યસાપેક્ષ્ય રૂપ.	સર્વસાપેક્ષ્ય રૂપ.
Positive Degree.	Comparative Degree.	Superlative Degree.
સારૂં Good	better	best
ખરાબ Bad	worse	worst

* આમાં બેનો મુકાબલો છે, એટલે anything else અને grass તે બે ચીજનો.

સાદું રૂપ.	અન્યસાપેક્ષ રૂપ.	સર્વસાપેક્ષ રૂપ.
નાનું, થોડું } Little	less	least
ઘણું Much, ઘણા Many }	more	most

૧૪૪) નિયમિત વિશેષણના દાખલા.

મોટું Large	larger	largest
ધોળું White	whiter	whitest
જાડું Fat	fatter	fattest
લાલ Red	redder	reddest
સૂકું Dry	drier*	driest
ફૂટડું, દેખાવડું Pretty	prettier*	prettiest
પ્રમાણિક Honest	more honest	most honest

ચતુર Intelligent, more intelligent, most intelligent.

૧૪૫) અભ્યાસપાઠ ૩૬.

થાન a web	હુશિયાર clever
ભારે કિમ્મતની expensive	દેખાવું to appear
અગાઉ before, formerly	ઠીંગણું short, low
બરફ snow	આમલી a tamarind
બદશિકલ ugly	ખાટું sour, acid
દોલતવાન rich, opulent	કાળું, ભૂરીઉ brown
પાડોસી a neighbour	ચાહ tea

૧ પેલા થાન કરતાં આ થાન સૂકું છે. ૨ પણ આ થાન કરતાં પેલું કિમ્મતમાં ભારે છે. ૩ તેનો એક પગ બીજા કરતાં મોટો છે. ૪ આ સૌથી સારો દિવસ છે. ૫ તમારા (yours) કરતાં આ ધારવાળો ચપ્પુ છે. ૬

* કશાનું ખંડક જૂઓ.

અગાઉ મારો અપ્પુ વધારે ધારવાળો હતો. ૭ બરફ દૂધ કરતાં ધોળું છે. ૮ ઇંગ્લાંડમાં બરફના વરસાદ વરસેછે. ૯ સુરત કરતાં અહમદાવાદથી ભરૂચ આઘું છે. ૧૦ તેનો ચહેરો ઘણો બદશિકલ હતો, પણ તેની ચાલ સારી હતી. ૧૧ પોતાના બાપ કરતાં તે મોટો માણસ થશે. ૧૨ ત્રણ ભાઈમાં ગુલાબચંદ મોટો છે. ૧૩ તેના ભાઈના કરતાં મારા નિમાળા લાંબા છે. ૧૪ ગામમાં સૌના કરતાં તે દોલતવાન છે. ૧૫ શું તમે તમારા પાડોસી કરતાં ડાહ્યા છો? ૧૬ તે સૌથી નાનો છોકરો સૌથી હુશિયાર થશે. ૧૭ તમારા સોબતી કરતાં તમે મને ખરાબ દેખાઓ છો. ૧૮ તે બહેનોમાંની એક બીજીથી ઠીંગણી છે. ૧૯ સુથારના છોકરા કરતાં માળીના છોકરા મોટા છે. ૨૦ કેરી કરતાં આમલી ખાટી છે. ૨૧ (કાળો) ભૂરીઓ બળદ કાળા કરતાં જાડો થશે. ૨૨ તે તેના નાના ભાઈ કરતાં ખરાબ હતો. ૨૩ તમારા કરતાં ઘેલાભાઈ સારો કાગળ લખેછે. ૨૪ સૌથી ભોળાનાથ સારો લખેછે. ૨૫ આ એક પાટિયું પેલા બીજા કરતાં નાનું છે. ૨૬ તમારા કરતાં મારી પાસે ઘણા રૂપિયા છે. ૨૭ પણ આ વાણીઆ પાસે સઉ કરતાં ઘણા રૂપિયા છે. ૨૮ મારી ચાહ તમારા કરતાં મીઠી છે. ૨૯ યૂરોપની નદી કરતાં અમેરિકાની મોટી છે. ૩૦ મારી લાકડી કરતાં મહેતાજીની નેતર પાતળી છે. ૩૧ આ બળદ સૌથી નાનો છે. ૩૨ આ છોકરો ચાલાક છે અને તેનો ભાઇ વધારે ચાલાક છે; પણ તેનો બાપ (ત્રણમાં) સૌથી ચાલાક છે.

બોધપાઠ ૩૧.

પુરૂષવાચક સર્વનામ વિષે.

THE PERSONAL PRONOUNS.

૧૪૬) ગૂજરાતીમાં હું, તું, તે, એ સામાન્ય જાતિ છે, અંગ્રેજીમાં પણ I (હું) તથા Thou (તું), સામાન્ય જાતિ છે; પરંતુ ત્રીજે પુરૂષે ત્રણ જાતિને સારૂ ત્રણ જૂદાં જૂદાં સર્વનામ થાય છે.

નરજાતિ સારૂ, He, નારી સારૂ She, અને નાન્યતર સારૂ It. પણ અનેકવચને તેઓનું એકજ રૂપ છે અને તે They છે.

નામની વિભક્તિ પ્રમાણે સર્વનામની વિભક્તિ થતી નથી, માટે તે બતાવવી જોઇએ.

૧૪૭) પુરૂષવાચક સર્વનામનું કોષ્ટક.

		કર્તા. Nominative.		સંબંધ. Possessive.		કર્મ. Objective.	
૧ પુરૂષ.	એકવચન.	હું	I	મારૂં	my, mine	મને	me
	અનેકવચન.	અમે	We	અમારૂં	our, ours	અમને	us
૨. પુરૂષ.	એકવચન.	તું	Thou	તારૂં	thy, thine	તને	thee
	અનેકવચન.	તમે	You	તમારૂં	your, yours	તમને	you
૩ જો પુરૂષ.	એકવચન.	તે	He	તેનું	his	તેને	him
	,, નારી.	તે	She	તેનુ	her, hers	તેને	her
	,, નાન્ય.	તે	It	તેનું	its	તે	it
	અનેક. સામાન્ય	તેઓ	They	તેઓનું	their, theirs	તેઓ	them

૧૪૮) સંબંધાર્થમાં બે રૂપ આવે છે. તેનો નિયમ એવો છે, કે નામ જોડે હોય તો પહેલું રૂપ વાપરવું, જેમકે, My book, their horses, અને નામ જોડે ન હોય તો બીજું રૂપ વાપરવું, જેમકે, This book is mine, The horses are theirs.

૧૪૯) પોતાનું એ સર્વનામ આવે છે, ત્યારે તેની જાતિ પુરૂષ તથા વચનનો વિચાર કરવો જોઇએ અને એ પ્રમાણે my, your, his, their વગેરેથી તેનો તરજુમો કરવો. જેમકે, મેં પોતાની આંગળી કાપી છે I have cut my finger. તેણીએ પોતાની ચોપડી ફાડી છે She has torn her book.

૧૫૦) અભ્યાસપાઠ ૩૭.

વાત કરવી to talk (to,with)	જોવું to look at
પિતરાઇ ભાઈ a cousin	ભીંજાવવું to wet
પૂલ a bridge	હવેતો but now, now however

માટે so, therefore	રક્ષણ કરવું to take care of
શું what?	પૈડું a wheel
મા not	બાઈ a lady, a gentlewoman
સાઈ કલમ pen and ink	હા yes
પિતર Peter (નામ છે)	ભોંય (કોટડીની) a floor
વડો, મોટો elder	ભૂસી નાખવું to rub out
દાબડી a small box	લાવી આપવું to bring to,to fetch

૧ હું મારા ભાઈ બહેનોને ચાહુંછું અને તેઓ મને ચાહેછે. ૨ મને એક કેરી આપો. ૩ તેની પાસે (to) જાઓ અને તેની સાથે વાત કરો. ૪ આ મારી મા છે, પણ તું તેની સાથે વાત કરતી નથી. ૫ તમારા પિતરાઈ ભાઈ સાથ ખેતરમાં જાઓ ને રમો. ૬ તે મારી મા હતી, મેં તેને પૂલ ઉપર જોઈ. ૭ આ મારી મા છે તેની પાસે જાઓ ને તેની સાથે વાત કરો. ૮ આ ખડિયો મારો છે કે તમારો? ૯ તે મારો છે માટે મને આપો. ૧૦ આ માખી છે તેને મારો મા. ૧૧ આ પિતરની સાઈ કલમ છે તે તેને આપજો. ૧૨ તું અમને દેખતો નથી, પણ અમે તને જોઈએ છઈએ. ૧૩ આપણે ઇશ્વરને જોતા નથી, પણ ઇશ્વર આપણને જૂએછે. ૧૪ મારો બાપ મારા કરતાં મારા વડા ભાઈને ચાહેછે. ૧૫ આ પેટી અમારી નથી, તે મારા ભાઈની છે. ૧૬ મારી નાની બહેને પોતાની દાબડી ભાગી નાખી. ૧૭ આ માખી છે તે જૂઓ. ૧૮ આ માખી છે તેની પાંખ જૂઓ. ૧૯ તે પાણીમાં પડી અને તેની પાંખ ભીંજાઈ. ૨૦ હવે તો તે હવામાં પોતાની પાંખ સૂકાવી નાંખશે. ૨૧ જૂઓ એટલામાં તેની પાંખ સૂકાઈ ગઈ. ૨૨ તમારૂં રક્ષણ ઈશ્વર કરેછે, તમે મેળે તમારૂં રક્ષણ કરી શકવાના નહિ. ૨૩ હું તેઓને ઓળખું છું. ૨૪ આ તેઓની ગાડી છે અને તેનું પૈડું ભાગી ગયલું છે. ૨૫ આ બાઈને હું ઓળખું છું તેનો છોકરો અમારી સાથે નિશાળે ભણેછે. ૨૬ શું આ ચપ્પુ તારો છે? ૨૭ હા તે મારો છે, તારો નથી. ૨૮ મારી ટોપી કોટડીમાં ભોંય પર પડી છે, તે મને લાવી આપો. ૨૯ આ છોકરાએ પોતાના અક્ષર ભૂસી નાખ્યા છે. ૩૦ તેની બહેને પોતાની ચોપડી ખોઈ છે.

બોધપાઠ ૩૨.

કોણ તથા જે ઈત્યાદિનો તરજુમો.

THE RENDERING OF કોણ, જે, &c.

૧૫૧) કોણ?=Who? જેમકે, કોણ એવું કહેછે Who says so?

કર્ત્તા.	સંબંધ.	કર્મ.
કોણ Who	કોનું Whose	કોને Whom

૧૫૨) તત્પદાપેક્ષક જેનો તરજુમો પણ who થી થાયછે. ઉદાહરણ ઉપરથી તેનો ફેર ઠીક માલમ પડશે.

૧૫૩) Who? (કોણ), Which? કયો, કઈ, કયું), What? (કયો, કઈ, કયું તથા શું), When? (ક્યારે), Where? (ક્યાં), Why? (શા સારૂ), How? (કેમ, કઈરીતે); એ બધા પ્રશ્નાર્થ છે અને વાકયના આરંભમાંજ આવેછે.

૧૫૪) **ઉદાહરણ.**

કોણ બોલેછે?	Who is speaking?
આ કોની ચોપડી છે?	Whose is this book?
તેં કોને માર્યો?	Whom did you strike?
જે છોકરા આવ્યા તે.	The boys who came.
જે છોકરા તમે લાવ્યા તે.	The boys whom you brought.
આપણી નિશાળે (જે) શીખવેછે તે શિક્ષક.	The teacher who teaches in our school.
હર કોઈ જે પરમેશ્વરને ચાહેછે તે સુખી રહેશે.	Every one who loves God will be happy.
જે છોકરાએ સાહીથી પોતાની ચોપડી ખરડી નાખી તે પેલો રહ્યો.	There is the boy who blotted his book.
તમે કઈ રીતે એવા સારા અક્ષર કાઢોછો?	How do you write so well?

કયો છોકરો?	What boy?
કઈ ચોપડી ખરડી?	Which book did he blot?
તમે શા સારૂ ગયા?	Why did you go?

૧૫૫) અભ્યાસપાઠ ૩૮.

કોઈની વાત કરવી to talk of, to speak of	દુઃખી હોવું, દુઃખ ભોગવવું to suffer
હોલો a dove	વાસ્તે for
દુરસ્ત કરવું, સમારવું to mend	ભરતનું કામ embroidery
આ રહ્યું here is	ચિત્ર a picture
વખાણવું to praise	શેઠ Shet, Mr.
	માનવું to obey

૧ જે માણસ આવ્યાં તે ક્યાં ગયાં? ૨ કોણ આવ્યાં હતાં? ૩ તમે કોની વાત કરોછો? ૪ જે છોડી હોલો લાવી તે બહુ દેખાવડી હતી. ૫ કઇ છોડી હોલો લાવી? ૬ જે હોલો લાવી તે પણ દેખાવડી હતી. ૭ જે સુથારે મેજ સમારી તે આ. ૮ જે છોકરાએ ચોપડી ફાડી તે આ રહ્યો. ૯ જે બાઈની દીકરી માંદી છે તે બહુ દુઃખી છે. ૧૦ જે માણસનો ૫ ઘોડો તમે વેચાતો રાખ્યો તે મરી ગયો. ૧૧ મારી જે બહેન માંદી છે તે પોતાના વૈદને વખાણે છે. ૧૨ જે માણસ વાડીમાં કામ કરેછે તે આ. ૧૩ કયાં માણસ વાડીમાં કામ કરેછે? ૧૪ તે છોકરીએ જે કામ પૂરૂં કર્યું તે સુંદર છે. ૧૫ તે છોકરીએ પોતાની મા વાસ્તે થોડું એક ભર્યું છે. ૧૬ જે ચિત્ર નસરવાનજી શેઠ પાસે તમે લીધું તે ક્યાં છે? ૧૦
૧૭ જે કુત્રાં તમને ભસ્યાં તે મારા ભાઈનાં નહોતાં. ૧૮ તમે શું કહોછો? ૧૯ કયાં કુત્રાં મને ભસ્યાં? ૨૦ જે છોકરાનાં વખાણ તમે કર્યાં તે મારો દીકરો છે. ૨૧ તમે શા ઉપરથી જાણોછો? ૨૨ તું ક્યારે મુંબઈ જશે? ૨૩ કયું સારૂં છે, આ કે આ? ૨૪ કાલે મેં વેચાતું લીધું તે આજ મેં વેચાતું લીધું તે કરતાં સસ્તું હતું. ૨૫ તમારો કયો ડગલો નવો છે? ૨૬ ૧૫
કોણ છે? ૨૭ મારો ભાઈ છે. ૨૮ કયો છોકરો સાથી નાનો છે? ૨૯ આ જોડો કોનો છે? ૩૦ પેલાં કોનાં છોકરાં છે? ૩૧ હું કેમ જાણું? ૩૨ કયો છોકરો સારો છે? ૩૩ શા સારૂ મારૂં માનતા નથી?

બોધપાઠ ૩૩.

Who (જે), Which (જે), That (જે), તથા What (જે, તે) વિષે.

The Relative Pronouns.

૧૫૬) Who પુરૂષવાચક સર્વનામ છે તેથી જનાવર તથા પદાર્થ જણાવવા સારૂ એક બીજું સર્વનામ Which કામમાં આવેછે. જેમકે, જે ઘોડો તમારી પાસે છે The horse which you have. Which ની સંબંધાર્થ વિભક્તિ whose પણ થાય છે.

૧૫૭) Which ને બદલે that ચાલે, The horse that you have. Who ને બદલે પણ That આવે, જેમકે, જે છોકરો રોજ નિશાળે આવેછે, The boy who (અથવા that) comes to school every day.

૧૫૮) What નાન્યતર જાતિનું છે અને તેનું રૂપાંતર થતું નથી. What ના બે અર્થ થાય છે. તે પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ છે ત્યારે તેનો અર્થ "શું" થાય છે, જેમકે, તમે શું કહોછો? What do you say? વળી "જે તે" (that which) ની બરોબર છે; જેમકે, તમે જે બોલોછો તે હું સાંભળુંછું. I hear what (= that which) you say.

૧૫૯) અભ્યાસપાઠ ૩૯.

હેઠળ beneath, under
પાસે beside
(વહાણ) ભાગવું to be ship-wrecked
પહેલાં before
ફળ, મેવો fruit
અનનાસ a pineapple
લેવું, રાખવું, વેચાતું લેવું to buy, to purchase
સિપાઈ a policeman
નોતરેલું invited
ભાવવું to please
મને ભાવેછે I like the taste
ખાનું dinner
એટલું so much
બનાવવાનો going to prepare
તેનું શું કરવું તે what to do with it
ઉન્હાળો the summer
શકવું to be able, can
પાંચમું fifth
ફળનું ઝાડ a fruit tree

ડોસો an old man	વાડો a compound
કહેવાનો going to say	ઉગવું to grow

૧ જે બાયડી ઝાડ હેઠળ બેઠી હતી તે. ૨ જે કૂતરો બાયડી પાસે (બેસીને) રોટલો ખાયછે તે. ૩ જે કૂતરો રોટલો ખાતો હતો તે. ૪ તમે કહ્યું તે હું સમજ્યો. ૫ જે વહાણ ગયે વરસે ભાગી ગયું હતું તે મેં જોયું ૬ વહાણ ભાગી ગયા પહેલાં મેં જોયું હતું. ૭ મારી જે ચોપડી ખોવાઈ હતી તે મને જડીછે. ૮ આજ સવારે તમે ફળ વેચાતું લીધું હતું તે આ કે? ૯ મેં અનનાસ લીધું તે આ રહ્યું. ૧૦ મેં તમને મોકલ્યું તે તમને પહોંચ્યું? ૧૧ જે કલમથી તમે લખતા હતા તે હાલ મારી પાસે છે. ૧૨ કાલે તમે નિશાળે મોડા આવ્યા હતા. ૧૩ જે છોકરો રોજ મોડો આવેછે તે આ રહ્યો. ૧૪ જે કૂતરો તમારા ભાઈની પાસે છે, તે મારા કાકાનો હતો. ૧૫ જે દરજી તમારાં લૂગડાં શીવેછે તે ઘણોજ ગરીબ છે. ૧૬ જે શબ્દ તમે કહેવા ઇચ્છતા હતા તે મેં લખ્યો છે. ૧૭ તમારા જે પૈસા ખોવાયા છે તે એક સિપાઈને જડ્યા છે. ૧૮ કયા સિપાઈને જડ્યા છે? ૧૯ તેણે શું કહ્યું હતું? ૨૦ તેણે શું કહ્યું તે હું જાણતો નથી. ૨૧ કોને ઘેર તમે નોતરાએલા છો? ૨૨ ડોસા પાસેથી જે મેવો મેં લીધો તે ખાટો છે. ૨૩ જે ખાનું તમે આટલું બધું ચહાઓછો, તે આજ તમારે સારૂ મેં રાંધ્યું છે. ૨૪ તમને શું ભાવે છે? ૨૫ જે તમે બનાવવાના છો તે હું જાણુંછું. ૨૬ જે તમે કહેવાના હતા તે હું જાણુંછું. ૨૭ પાંચમી ચોપડીનું તમે શું કર્યું? ૨૮ ઉન્હાળામાં તમે કયાં જાઓછો? ૨૯ તમે જે લખ્યું છે તે વાંચી નથી શકતો. ૩૦ જે ઝાડ મારા બાપના વાડામાં છે, તે બધાં ફળઝાડ છે. ૩૧ તમે શા સારૂ ગુસ્સે થાઓછો? ૩૨ ઝાડ કેમ ઉગે?

બોધપાઠ ૩૪.

ક્રિયાવિશેષણ વિષે.

ADVERBS.

૧૬૦) ગુણવિશેષણમાં ly પ્રત્યય ઉમેરવાથી ક્રિયાવિશેષણ સાધિત થાય છે, જેમકે, wise wisely, wicked wickedly, weak weakly.

પણ કેટલાંક વિશેષણને મૂળથી ly હોયછે તેથી તેઓને છેડે ly હોયછે પણ તેઓ ક્રિયાવિશેષણ નથી, જેમકે holy, lively વગેરે.

૧૬૧) અભ્યાસપાઠ ૪૦.

ડહાપણથી wisely, prudently	ખરેખરૂં truly, indeed
ખરાબ, નઠારૂં badly	હિતકારક, પરોપકારશીળ benevolent
આગગાડીએ by rail	સ્પષ્ટ distinctly
ઘોડાપર on horseback	તોપણ yet
હિમ્મતથી courageously	નિર્ભયતાથી fearlessly
હારી જવું to be beaten, to lose the battle	હમેશાં constantly
	એમજ so, like this
મુર્ખાઇથી unwisely, foolishly	કાળજી રાખ્યા વગર,કાળજી વગર carelessly
વર્તવું to act	તેથી hence, so that
ઘણી વખતે frequently	ઓચિંતું suddenly
સાવધ થઇને cautiously	સંપથી harmoniously
સુખથી, સુખે, સુખમાં happily	આતુરતાથી eagerly
એકઠું together	કમાવું to earn
વાત, કામ an affair	પરલોક the next world
આબરૂથી honourably	વિચાર કરવો to think (of, about)

૧ તે ડહાપણથી ચાલેછે. ૨ તમારો પિતરાઇ ભાઇ કઇ રીતે લખેછે? ૩ તે બહુ ખરાબ લખેછે. ૪ તમે શીરીતે આવ્યા? ૫ હું આગગાડીએ આવ્યો. ૬ તમે સુરત કઇ રીતે જવાના છો? ૭ હું ઘોડાપર જવાનો છું. ૮ સિપાઇઓ હિમ્મતથી લડ્યા હતા, પણ હારી ગયા. ૯ તમે મૂર્ખાઇથી વર્ત્યા. ૫ ૧૦ તે ઘણી વખતે એમ કરેછે. ૧૧ તે સાવધ થઇને ચાલેછે. ૧૨ તેઓ બહુ સુખમાં એકઠા રહેછે. ૧૩ તે વાતમાં તે આબરૂથી વર્ત્યો. ૧૪ તે ખરેખરો પરોપકારશીળ માણસ છે. ૧૫ તે સ્પષ્ટ વાંચેછે. ૧૬ કામ જોખમ ભરેલું હતું તોપણ તે નિર્ભયતાથી વર્ત્યો. ૧૭ તે હમેશાં એમજ કરેછે. ૧૮ તે કાળજી રાખ્યા વગર લખેછે, તેથી સારૂં લખાતું નથી. ૧૯ તેને

તાવ ઓચિંતો આવ્યો. ૨૦ તે ઓચિંતા માંદા પડ્યા. ૨૧ તે ૧૦ ઓચિંતો મરી ગયો. ૨૨ ત્રણ વરસ સુધી તેઓ સંપથી રહ્યા. ૨૩ લોક આતુરતાથી પૈસા કમાય છે પણ પરલોકનો વિચાર થોડા કરેછે. ૧૩

૧૬૨) અભ્યાસપાઠ ૪૧.

પરચુરણ વાકય.

PROMISCUOUS SENTENCES.

ગરોળી a house lizard
નામે called
પ્રાણી an animal
કાળા ભૂરા રંગનું of a brown colour
ભીંગડું a scale
મગરી a female alligator
સેવાવું to be hatched
જમરૂખ a guava
સાપ a serpent
શોધી કાઢવું to search for
તેવુંજ immediately
ભણી towards
સેંકડો hundreds
મારીને ખાઈ જવું to devour
આગળ near
ત્યાંના લોક the people of that locality
મૂર્ખ foolish, stupid
પૂજા કરવી to worship
સારૂં. સારૂં ખવાડવું to supply with the best of food

૧ હિંદુસ્તાનની મોટી નદીઓમાં ઘણા મગર હોય છે.* ૨ મગર ગરોળી નામનાં નાનાં પ્રાણી† જેવા થાય છે. ૩ પણ ગરોળી બહુ નાની છે અને મગર ઘણાજ મોટા હોય છે. ૪ કોઇ મગર વીસ ફૂટ લાંબા થાય છે. ૫ મગર કાળા ભૂરા રંગના હોય છે. ૬ તેઓની પીઠ જાડાં ભીંગડાં છે. ૭ તેનું મોં બહુ લાંબું હોય છે, ને તેમાં ઘણા તીણા દાંત છે. ૮ મગરી નદી કે ૫
તળાવને કાંઠે રેતીમાં પોતાનાં ઇંડાં મૂકેછે. ૯ ત્યાં તે સૂરજના તાપથી સેવાયછે. ૧૦ એ ઇંડાં મોટાં જાંબુ કરતાં મોટાં હોય છે.

* ખંડક ૧૦૬ હું જૂઓ.

† નામનાં નાનાં પ્રાણી, those small animals called &c,

૧૧ સાપને મગરનાં ઇંડાં બહુ ભાવે છે, માટે તે તેને શોધી કાઢે છે અને
તે ખાયછે. ૧૨ મગરનાં બચ્ચાં ઇંડાંમાંથી નીકળેછે * તેવાંજ
૧૦ પાણી ભણી દોડેછે. ૧૩ પણ પાણી ભણી પોહોંચતાં પહેલાં પક્ષી તથા
બીજાં જાનવરો તેમાંનાં સેંકડો મારીને ખાઇ જાયછે. ૧૪ સીંધમાં †
કરાંચી આગળ એક તળાવ છે, તેમાં બહુ મગર છે. ૧૫ ત્યાંના
૧૩ કેટલાએક મૂર્ખ લોકો તેની પૂજા કરેછે, ને તેને સારૂં સારૂં ખવાડે છે.

---

* "The young alligators run towards the water immediately (અથવા as soon as) they come out of the egg." અથવા "No sooner are the —— out of the egg than they run &c."

† "Near Karachi in Sind there is a tank in which there are &c."

૧૬૩) કોષ.

VOCABULARY.

અક્ષર a letter, writing
અગાઉ before, formerly
અંગ્રેજી English
અચિંતુ sudden, suddenly
અજ્ઞાની ignorant
અટકવું to stop, to run down
અઠવાડિયું a week
અઢેલીને ઉભા રહેવું to lean
અથવા or
અધિકારીની સામા થવું to rebel
અનનાસ a pineapple
અનાજ grain, corn
અભ્યાસપાઠ an exercise
અમને us
અમારૂં our, ours
અમે we
અર્ધો રૂપિઓ half a rupee
અહિઆં here

આ this, these
આખું all, a whole, the whole
આગ fire, a fire
આગગાડીએ by rail
આંગણું a courtyard
આગલી પજારી a verandah
આગળ near
આઘું distant
આજ to-day
આજ સવારે this morning
આજારી a patient
આજ્ઞા a commandment
આઠ eight
આતુરતાથી eagerly
આંધળું blind
આંધળો blind (adj.), a blind man
આપવું to give
આબરૂથી honourably
આંબો a mango tree
આમલી a tamarind
આરંભવું to begin; આ રહ્યું here is
આ વખતે at this time
આવડવું to know
આવડેછે (મને) I know
આવતી કાલે to-morrow

આવવું to come
આવી પોહોંચવું to come up, to reach
આવું such
આળસુ lazy, idle

ઇચ્છા a wish
ઇંટ a brick
ઇંડું an egg
ઇનામ a prize
ઇશ્વર God

ઉકળવું to boil
ઉગવું to grow, to rise
ઉંઘણસી a sleepy-head
ઉંઘવું to sleep
ઉઘાડવું to open
ઉંચું tall, high
ઉછીનું આપવું to lend
ઉછીનું લેવું to borrow
ઉંટ a camel
ઊઠવું to rise
ઉડવું to fly
ઉડાઉ a spendthrift
ઉતાવળથી quickly
ઉંદર (મોટો) a rat, (નાનો) a mouse
ઉન્હાળો the summer
ઉપર on, upon

ઉભું રહેવું to stand
ઉભો standing

એક one
એકઠું together
એકલું alone, only
એટલું so much
એમજ so, like this
એવું this, thus
ઓટલો a verandah
ઓરવું to sow
ઓળખવું to know

કંઇનહિ nothing, nothing at all
કકડે કકડા કરવું to tear to pieces, to break to pieces
કઠોળ pulse
કડિયો a mason
કણિયો a corn-seller
કથવું to tell
કથા a story
કદી નહિ never
કપડું, કાપડ cloth
કપતાન a captain
કબુલ કરવું to confess, to consent to
કમાવું to earn

કરડવું to bite
કર ધાતુ the root *kara*
કરવું to do
કલમ a pen
કલાક an hour
કહેવા ઇચ્છવું, કહેવાની મતલબ હોવી to mean
કહેવાનો going to say
કહેવાયલું called
કહેવું to say
કહેવું (કોઇને) to tell
કાકાનું છોકરું a cousin
કાકો an uncle
કાગળ paper, a letter
કાંટો a thorn
કાતર scissors, a pair of scissors
કાંતવું to spin
કાપવું to cut
કામ an affair
કામ કરવું to work
કામનું useful
કામ પાડવું to deal with, to have dealings with
કારણકે because
કાલ સવારે to-mortow morning
કાલે yesterday, to-morrow
કાળજી રાખ્યા વગર, કાળજી વગર carelessly

કાળું black, dark
કાળું ભૂરીલું brown
કિમ્મત આપવી to pay for
કીડીઉં a bead
કુતરો a dog
કુંભાર a potter
કુહાડો a hatchet, an axe
કૂંચી a key
કૂંચી દેવી to lock
કૂંચી આપવી to wind up
કૂંચી શબ્દ the word *kúnchi*
કૂદવું to leap, to jump
કૂદીને ચઢી બેસવું to spring upon
કૂવો a well
કે or, that
કેટલાંએક, કેટલાંક some, several
કેમકે because
કેરી a mango
કેવળ only
કોઈ some
કોઈ દહાડો ever, at any time
કોઈ નહિ none, none at all
કોઈની વાત કરવી to talk of, to speak of
કોઈ વખતે sometimes
કોટડી a room
કોઠાર a granary

કોણ ? who ?
કોને ? whom ?
કોરવાળી ટોપી a hat
કોળવાઈ a trap, a rat-trap
ક્યાં ? where ? ક્યાં છે ? where is ?

ખગોળ astronomy
ખડબચડું rough
ખડિયો an inkstand, an ink-bottle
ખમવું to bear
ખરચવું to spend
ખરાબ bad, badly
ખરીદવું to purchase
ખરેખરૂં truly, indeed
ખવડાવવું to feed
ખાઈને રહેવું to live upon
ખાટલો a bedstead
ખાટું sour, acid
ખાંડ sugar
ખાણું dinner
ખારવો a sailor
ખાલી empty
ખાવા આપવું to supply
ખાવાની રૂચી appetite
ખાવું to eat
ખાવાનું (નામ) board
ખીજવવું to make angry
ખીલો a nail, a spike.
ખેંચવું to draw
ખેડવું to till
ખેડૂત a farmer
ખેતર a field
ખુરસી a chair
ખૂબ much, very much
ખોદવું to dig
ખોવું to lose

ગઈ કાલે yesterday
ગઈ રાત્રે last night
ગજવું a pocket
ગધેડું an ass, a donkey
ગંભીર serious
ગયે વરસે last year
ગરમ warm
ગરીબ poor
ગાઉ a kos
ગાડી a car
ગાડું a cart
ગામ a village
ગાય a cow
ગીત a song, a hymn
ગુંથવું to knit
ગુમાસ્તો a clerk
ગુલાબ a rose
ગુલાબનું ઝાડ a rose-bush
ગુસ્સે angry

ગોઠવવું to fix
ગોપ, ગોવાળ, ગોવાળીઓ a cowherd

ઘ અક્ષર the letter *gha*
ઘઉં wheat
ઘડવું to form, to forge
ઘડીઆળ a gong, a clock, a watch
ઘડીઆળને કૂંચી આપવી to wind up a watch, a clock
ઘડીઆળનો બૂરજ a clock-tower
ઘડીઆળમાં વાગેછે the clock strikes
ઘડો a waterpot
ઘણા many
ઘણા કામમાં હોવું to be busy
ઘણી વખતે frequently
ઘણું much, a great deal, copiously
ઘણું કરીને generally
ઘર a house
ઘરડું old
ઘરેણું jewelry
ઘા a wound
ઘાણી a mill
ઘાયલ થવું to be wounded
ઘાસ grass

ઘેટું a sheep
ઘેર, ઘરે home, at home, to ——'s
ઘોડાપર on horseback
ઘોડાવાળો a groom
ઘોડી a mare
ઘોડો a horse

ચકલી a sparrow
ચઢવું to rise
ચણા gram
ચતુર intelligent
ચંદ્ર moon
ચપ્પુ a penknife
ચરવું to graze
ચળકવું to shine
ચાક, ચાકી a wheel
ચાકર a servant
ચાર four
ચાલાક intelligent
ચાહા tea
ચિત્તો a leopard
ચિત્ર a picture
ચિતારો a painter
ચીમળાવું to wither
ચીરવું to slit, to split
ચૂનારો a lime-burner
ચૂનો lime
ચૂનો પકાવવો to burn lime

ચોખા rice
ચોગાન a courtyard
ચોંટવું, ચોંટાડવું to stick
ચોતરફ round
ચોપગું જનાવર a quadruped
ચોપડી a book
ચોર a thief
ચોરવું to steal

છ six
છત્રી an umbrella
છરી a knife
છરો a cleaver
છલંગ મારીને જવું to spring
છ વાગે at six o'clock
છાપરૂં a roof
છાવું to thatch
છિદ્ર a hole
છેટે distant, far off
છેતરવું to cheat, to deceive
છોકરૂં a child
છોકરો a son, a boy
છોડવું to leave
છોડી a daughter, a girl

જગા a place
જટા pendent roots
જડવું to find, મને જડે છે I find
જણવું to bear

જતન કરવું to preserve
જનાવર an animal
જમરૂખ a guava
જમવું to take one's dinner, to dine
જમીન the ground
જરા a little
જલદી fast, quickly
જવું to go
જાગવું to awake
જાડું fat
જાણવું to know, to think
જાહેરખબર, જાહેરખબરનો કાગળ an advertisement
જીતવું to win
જીન a saddle
જુવાન young
જુવાર jowar
જૂ a louse
જૂનું old
જોડવું to yoke
જોરથી violently
જોરાવર strong
જોવું to see, to look at
જ્યારે when

ઝડપી લેવું to snatch
ઝાડ a tree
ઝાલવું to seize

ઝાલી રાખવું to hold
ઝાલવું, ઝીલવું to catch
ઝુંટાવી લેવું to snatch
ઝુલવું, ઝુલાવવું to swing

ટટુ a pony
ટપાલનો સિપાઇ a postman
ટાંગવું to hang
ટાઢ cold, the cold
ટાઢું cold
ટોપી a cap
ટોપલી a basket

ઠપકો દેવો to blame
ઠરી જવું to freeze
ઠીંગણું short

ડંખવું to sting
ડગલો a coat
ડહાપણથી wisely
ડાહ્યું prudent, wise
ડુંગર a hill
ડોસી an old woman
ડોસો an old man

ઢીંગલી a doll
ઢોલ a drum
તજવું to forsake
તપખીર snuff
તબેલો a stable
તમને you
તમારૂં your, yours
તમે you
તરફ toward
તરવું to swim, to float
તલ a mote
તસુ an inch
તાપ heat, the heat
તારૂં thy, thine
તાવ fever
તાળું a lock, a padlock
તાળું દેવું to lock
તું thou, you
તુરંગ a jail
તુટેલું broken
તે (સર્વનામ) he, she, it
તે (વિશેષણ) that; તેઓ they
તેડી લાવવું to bring
તેથી hence, so that
તેનું his, her, hers, its
તેનું શું કરવું તે what to do with it
તેને ત્યાં at (to) his house
તેમને them
તેલ oil
તેવુંજ immediately
તો however, but
તોપણ yet

તોફાન a tempest
તોબરો a nose-bag
ત્યાં there
ત્યાં છે there is
ત્યાંના લોક the people of that locality
ત્યારે then
ત્રણ three
ત્રીજે ત્રીજે દિવસે every other day
ત્રીજે વરસે three years ago

થવું to become, to get
થાન a web
થાંભલો a pillar
થી from, than
થોડા few, a few
થોડા પૈસા a little money
થોડી વારમાં soon
થોડું little, a little
થોડો રોટલો some bread

દડો a ball
દરજી a tailor
દરદ pain
દરદ થવું to be painful
દરવાજો a door
દશ ten
દશ વાગેછે it strikes ten

દસ્કત writing, handwriting
દહાડો a day
દળવું to grind
દાંત a tooth
દાબડી a small box
દારૂ spirits
દિવસ a day
દિવાલ a wall
દીકરી a daughter
દીકરો a son
દીવેટ a wick
દુકાનદાર a shopkeeper
દુ:ખ pain
દુ:ખદેવું to hurt, to grieve
દુખવું to be painful
દુ:ખી unhappy
દુ:ખી હોવું to suffer
દુરસ્ત કરવું to mend
દુશમન ગણવું to hate
દૂધ milk
દૂર કરવું to rid
દેખાડવું to show
દેખાવડું beautiful
દેખાવું to look, to appear
દેવની પ્રાર્થના કરવી to pray to God
દેવલ a church
દોડવું to run
દોરડું a rope

દોરવું to lead
દોલતવાન rich, opulent
દોહવું to milk

ધસવું to rush
ધાતુ a metal
ધારવાળું sharp
ધિક્કારવું to despise, to hate
ધુણાવવું to shake, to nod
ધુમાડો smoke
ધૂળ dust
ધોવું to wash
ધોળાવવું to whitewash
ધોળું white

નકશો a map
નકામું useless
નઠારૂં bad, wicked, badly
નદી a river
નવ nine
નહવડાવાવું to be bathed
નહાવું to bathe
નહિ no
નળિયું a tile
ના ભાઈ no indeed
નાંખવું to throw, to cast
નાચવું to dance
નાતાલ Christmas
નાનું small, little

નાસવું to run away
નાળ બાંધવી } to shoe
નાળ જડવી }
નિમાળા hair
નિર્ભયતાથી fearlessly
નિશાળ a school
નિશાળે જવું to go to school
નીકળવું to come out, to go out
નેતર cane
નોકર a servant
નોતરાયલું invited
નોતરૂં દેવું to invite

પક્ષી a bird
પગ a foot, a leg
પગથિયું a step
પગની આંગળી a toe
પગ મૂકવો to tread
પછવાડે આવવું-જવું to follow
પછી (ક્રિયા વિ૦) afterwards
પજારી, પજારી નાંખેલો ઓટલો a verandah
પટાવાળો a peon
પડદો a curtain
પડવું to fall
પણ but, also
પત્થર a stone
પત્થરપાટી a slate

પથારી a bed
પર on, upon
પરપોટો a bubble
પરમેશ્વર God
પરલોક the next world
પરસેવો થવો to sweat
પરોપકારશીળ benevolent
પરોવવું to string
પલંગ a bedstead
પવિત્ર holy, pure
પસંદ કરવું to choose
પહાડ a mountain
પહેરવું to wear
પહેલાં before, formerly
પાગડી a turban
પાંચ five
પાંચમું fifth
પાછું back
પાંજરૂં a cage
પાઠ a lesson
પાઠ આપવો to say a lesson
પાઠ લેવો to hear a lesson
પાઠશાળા a college.
પાડવું to fell, to cut down, to shed
પાડોશી a neighbour
પાણી water
પાણીજ only water
પાણીની નળી a waterpipe
પાણી ભરવું to fetch water
પાથરવું to spread
પાનું a page
પાપ sin
પાપ કરવું to sin
પારકું strange, another's
પારકો a stranger
પાવડો a shovel
પાસે by, beside
પાસે હોવું to have
પાસેછે (મારી) I have
પિતર Peter (નામ છે)
પિતરાઈ ભાઈ a cousin
પિત્તળ brass
પીવું to drink
પુરૂષ a man
પુસ્તકશાળા a library
પૂજવું to worship
પૂજા કરવી to worship
પૂતળી a doll
પૂરૂં થવું to be done
પેટ ભરવું to support
પેટી a box
પેટે ચાલવું to creep
પેદા કરવું to create
પેલું that
પૈડું a wheel
પૈસા money
પૈસાદાર rich, wealthy

પૈસાની થેલી a purse
પૈસા બેસવા to cost
પોણું three-quarters of
(તેનું) પોતાનું his (નર), her (નારી), their (અનેકવચન)
પોતાના બે both his
પોતાનું બધું all his
પોહોંચવું to arrive
પ્યાલું a cup, a bowl
પ્રખ્યાત famous
પ્રમાણિક honest
પ્રયત્ન કરવો to strive
પ્રાણી an animal

ફડીઓ a distiller
ફરમાવવું to bid
ફરવા જવું to take a walk
ફળ fruit
ફળનું ઝાડ a fruit tree
ફાટી જવું to tear
ફાટું તૂટું ragged
ફાટેલું torn
ફાડવું to rend, to tear, to split
ફાડી ખાવું to devour, to prey upon
ફીક્કું pale
ફૂટ foot, feet
ફૂટડું beautiful, pretty
ફૂટવું to burst
ફૂલ a flower
ફૂલનું ઝાડ a flower plant
ફેંકવું to fling
ફેંકી દેવું to throw away
ફોડવું to break

બકરૂં a goat
બચ્ચું a young one
બજારે to market
બંડ ઊઠાવવું to rebel
બત્તી a light, a candle
બદન a vest
બદશીકલ ugly
બંદુકથી મારવું to shoot
બંધ કરવું to shut
બધું all
બનાવવું to manufacture, to make
બનાવેલું made (of)
બપોરે in the afternoon
બરફ snow, ice
બરોબર કરવું to fix
બસ enough
બહાર out
બહુ much, very
બહેન sister
બાઈ a lady, a gentlewoman
બાજરી millet, bájari

બાંધવું to bind, to build

બાપ a father

બાપડો poor

બાયડી a woman, a wife

બારી a window

બાવળનું ઝાડ a babul tree

બાળક a baby, an infant

બિછાનું a bed

બિલાડી a cat

બિલાડીનું બચ્ચું a kitten

બિહીવું to fear

બીચારૂં poor

બીછાનું a bed

બીજગણિત algebra

બીજાનું another's

બીર નામનો એક જાતનો દારૂ beer

બુઠું blunt

બૂડવું, બૂડાડવું to sink

બૂમ પાડવી to cry out, to shout

બે two

બેઠું sitting

બે વાર twice

બેસવું to sit, to rest

બેસવું (ઘોડાપર) to ride

બોર a *bore*

બોરડી a *bore* tree

બોરિયું a button

બોલવું to speak, to talk

બોલાવવું to call

ભજવું to worship

ભઠ્ઠી a kiln (કિલ)

ભડકવું to shy

ભણી towards

ભત્રીજો a nephew

ભયંકાર terrible

ભરતનું કામ embroidery

ભરવાડ a shepherd

ભરેલું full

ભરોસા કરવા જેવું honest

ભલું (ક્રિયાવિશેષણ) well

ભસવું to bark, to bark at

ભાઈ a brother

ભાંગવું (વહાણ) to be shipwrecked

ભાંગવું to break

ભાભી a brother's wife, a sister-in-law

ભારે heavy

ભારે કિમ્મતનું expensive

ભાવવું to please the taste

ભાષા a language

ભિખ માગવી to beg

ભિખારી a beggar

ભીંગડું a scale

ભીંજાવવું to wet

ભીંત a wall

ભૂગોળ geography
ભૂગોળની (ચોપડી) a geography
ભૂરીઉં (કાળું) brown
ભૂલથી ગણવું to mistake
ભૂલ્યો mistaken
ભૂસી નાંખવું to rub out
ભૂસ્તરવિદ્યા geology
ભેટ a present
ભેંસ a buffalo
ભોંય કોટડીની a floor

મકાઈ Indian corn
મગર an alligator
મગરી a female alligator
મજૂર a labourer
મને me
મને ભાવેછે I like
મને મળેછે I meet
મને મળ્યું I met
મરદ a husband, a male
મરાઠી Marathi
મરીજવું to die
મહેતાજી a master
મહેલ a palace
મા a mother
મા (ક્રિયાવિશેષણ) not
માં (શબ્દયોગી) in, into
માખી a fly
માગવું to want, to ask for
માછલું a fish
માછી a fisherman
માટે so, therefore
માણસ a man
માંથી out of
માથે લેવું to undertake
માદરપાટ calico
માંદું ill, sick
માંદો a patient
માનવું to obey
માફ કરવું to forgive
માબાપ parents
મારવું to strike, to beat
મારવું (મારી નાંખવું) to kill
મારાં બે both my
મારીને ખાઈજવું to devour, to prey upon
મારી પાસ beside me
મારૂં my, mine
મારૂં બધું all my
માળી a gardener
માળો a nest
મિત્ર a friend
મીઠું sweet
મુંબઈની કેરી a Bombay mango
મુશ્કેલ difficult
મુસાફર a traveller

મુસાફરી કરવી to travel
મૂકવું to lay, to put, to place
મૂરઘી a hen
મૂરઘો a cock
મૂર્ખ foolish, stupid
મૂર્ખાઈથી unwisely, foolishly
મૂર્ત્તિ an idol
મેં by me, I
મેજ a table
મેલવું to set
મેવા fruit
મેળવવું to get
મોકલવું to send
મોંઘું dear
મોજું a sock, a stocking
મોટું big, large, elder
મોટો elder
મોળવું to shred

રક્ષણ કરવું to take care of
રજ a mote
રજા આપવી to let, to permit
રમકડું a toy
રમવું to play
રસોઈઓ a cook
રસોઈ કરવી to cook
રસ્તો a road, a street
રાખવું to keep, to buy, to purchase

રાજા a king
રાતે during the night
રાતમાં during the night
રાંધવું to cook
રાહ જોવી to wait for
રૂમાલ a handkerchief
રેંટીઓ a spinning-wheel
રોજ daily, every day
રોટલો bread, a loaf
રોવું to weep

લઈ લેવું to take away
લખવું to write
લંગડો a lame man
લગાડવું to attach (to)
લપસવું to slide
લપેટવું to wind
લપેટ્યું wound (વીંડ)
લશ્કર an army
લાઈ paste
લાકડું wood
લાકડું a piece of wood
લાકડાં sticks, firewood
લાકડાનું wooden
લાકડી a stick, a staff
લાત મારવી to kick
લાંબું long
લાલ red
લાવવું to bring

લાવી આપવું to bring, to fetch
લીધે on account of
લીલું green
લુચ્ચો a rogue, a villain
લુલું lame
લુવાર a blacksmith
લૂગડું a dress
લુગડાં, તૈયાર લુગડાં clothes
લૂટવું to rob
લૂટારો a robber
લેવું to take
લોક people
લોંકડું a fox
લોઢું iron
લોઢાની સળી an iron rod
લોહી નીકળવું to bleed

વખણાવું to be praised
વખાણવું to praise
વગડાઉ wild
વચન આપવું to promise
વછેરો a fool
વડ a banyan tree
વડો elder, eldest
વણવું to weave
વધવું to grow, to thrive
વર્તવું to act
વર્ષ a year
વરસવું to rain
વરસાદ વરસેછે it rains, it is raining
વસંતઋતુ the spring
વહાલું લાગે એવું amiable
વહેંચવું, પોહોંચાડવું to deliver
વહેવાર રાખવો (લેણદેણ વગેરેનો) to deal
વળવું, વાળવું to bend
વા the wind
વાગવું, વગાડવું to ring, to hit
વાઘ a tiger
વાંચવું to read
વાજું વગાડવું to play on a musical instrument
વાડ a hedge
વાડી a garden
વાડો a compound
વાત an affair
વાત કરવી to talk (to, with)
વાંદરો a monkey
વાપરવા આપવું to lend
વારવું to forbid
વાવું to blow
વાસ આવવી to smell
વાંસફોડો a bamboo-worker
વાસ્તે for
વિચાર કરવો to think (of, about)
વિચારવું, જાણવું to think

વિચારવંત thoughtful
વિષે about, of
વિસરવું to forget
વેચવું to sell
વેચાતું લેવું to buy, to purchase
વેહેલું early
વેહેલાસમજી જાય એવું intelligent
વૈદ physician
વ્યાકરણ grammar

શકવું to be able, can
શત્રુ an enemy
શરીર the body
શાક vegetables
શિયાળામાં in winter
શિકારી a huntsman
શિકારી કુત્રો a hound
શિક્ષક a teacher
શિક્ષા કરવી to punish
શીખવું to learn
શીખવવું to teach
શું ? what ?
શેત્રંજી a carpet
શેઠ Shet, Mr.
શેઠ a master
શેર a pound, a pint
શોધવું to seek
શોધી કાઢવું to search

સગો a relative
સડક a made road
સંતાડવું to hide
સત્તાવીસમું twenty-seventh
સંપથી harmoniously
સંભળાવવું (કહી) to tell
સંભાળવું to preserve
સમ ખાવા to swear
સમજવું to understand
સમડી a kite
સમારવું to mend
સરોવર a lake, a pond
સર્વે all
સવાર થઈને જવું, સવારી કરવી to ride
સવારે in the morning
સસલો a rabbit
સાહીકલમ a pen and ink
સાંકડો narrow
સાંઝ પહેલાં before evening
સાંઝે in the evening
સાડાત્રણ three and a half
સાત seven
સાત વખત seven times
સાથી a companion
સાથે with
સાધારણ common

સાપ a serpent
સાબર a deer
સાંભળવું to hear
સામા થવું to rebel
સારીપેઠે well
સારૂ for
સારૂં good
સારૂં સારૂં very good, the best
સારૂં થવું to get better
સાવધ થઇને cautiously
સાહુડી a porcupine
સાહેબ a European gentleman
સિઢી a ladder, stairs
સિપાઈ a policeman, the police, a peon, a sepoy, a soldier
સિંહ a lion
સીદી લોક negroes
સીવવું to sew
સીસાપેન a pencil
સીસી a bottle
સીસું lead
સુખથી happily
સુખી happy
સુથાર a carpenter
સુથારનું કામ carpenter's work
સુંદર handsome, pretty, beautiful
સૂઈ જવું to go to bed
સૂઈ રહેવું to lie, to lie in bed
સૂકાઇને ચઢી જવું to shrink
સૂકું dry
સૂકું ઘાસ hay
સૂતું lying
સૂરજ the sun
સૂવાની કોટડી a bedroom
સૂવું to lie down
સૈંકડો hundreds
સેવાવું to be hatched
સોંઘું cheap
સોડમ a smell
સોબતી a friend, a companion
સોય a needle
સ્પષ્ટ distinctly
સ્વપ્નું આવવું to dream

હજામ a barber
હઠીલું stubborn
હથિયાર a tool
હમણા now, just now
હમેશાં constantly
હરાવવું to defeat
હલાવવું to shake
હવા air, the weather

હવાડો a water-trough
હવેતો but now, now however
હંસ a goose
હસવું to laugh
હળ ખેડવો to plough
હા yes
હાંકવું to drive
હાડકું a bone
હાથ a hand
હાથ ફેરવી જોવો to feel
હાથનું મોજું a glove
હાથી an elephant
હારી જવું to be beaten, to lose the battle
હાલ now, at present
હાલવું, હલાવવું to shake
હાંલ્લું an earthen vessel
હિતકારક benevolent
હિમ્મતથી courageously
હિસાબ કરવા to do sums
હીંચકા ખાવા, હીંચકા નાખવા to swing
હું I
હુકમ a command
હુશિયાર clever
હેઠળ beneath
હોલો a dove

BOMBAY: PRINTED AT THE EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.